

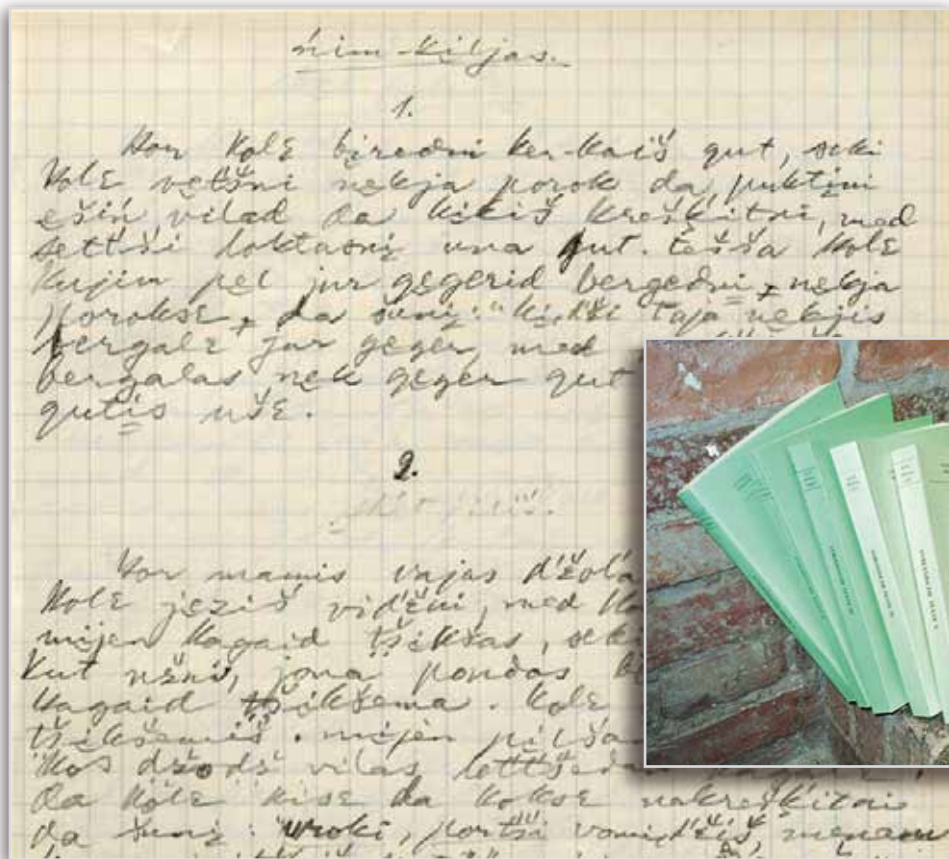
Johdannoksi ~ Introduction

Tekstikokoelma *Syrjänische Texte* pohjautuu Suomen vankileireille joutuneilta komilaisilta sotavangeilta 1942–1943 kerättyihin kansanperinneteksteihin. Tekstit ovat komiksi ja saksaksi. Tämä on osan I kominkielinen osuus pdf-versiona, josta puuttuvat tekstien saksannokset; saksannokset löytyvät painetusta julkaisusta. Sarja *Syrjänische Texte* koostuu Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimitusten osista 186, 193, 202, 221 ja 252 (painettu 1985–2006).

The *Syrjänische Texte* book series is based on folklore collected from Komi language informants held as prisoners of war in Finland during World War II. The texts are in the Komi language with translations in German. This is a pdf version of the first volume without the German translations; the German translations can be found in the printed books. *Syrjänische Texte* comprises volumes 186, 193, 202, 221 and 252 (published in 1985–2006) of the *Mémoires de la Société Finno-Ougrienne* series.

Paula Kokkonen
sarjan toimittaja ~ editor of *Syrjänische Texte*
Helsinki, helmikuu ~ February 2010

ISBN of *Syrjänische Texte. Band I. Komi-Permjakisch* online version:
ISBN 978-952-5667-16-5

Näyte T. E. Uotilan käsikirjoitusaineiston sivusta. Example of one page in T. E. Uotila's manuscript.

Syrjänische Texte I–V

SUOMALAIS-UGRILAISEN SEURAN TOIMITUKSIA
MÉMOIRES DE LA SOCIÉTÉ FINNO-UGRIENNE
* 186 *

SYRJÄNISCHE TEXTE

BAND I

KOMI-PERMJAKISCH

GESAMMELT VON

T. E. UOTILA

ÜBERSETZT UND HERAUSGEGEBEN VON

PAULA KOKKONEN

ISBN of *Syrjänische Texte. Band I.*
Komi-Permjakisch online version:
ISBN 978-952-5667-16-5

HELSINKI 1985
SUOMALAIS-UGRILAINEN SEURA

SUOMALAIS-UGRILAISEN SEURAN TOIMITUKSIA
MÉMOIRES DE LA SOCIÉTÉ FINNO-UGRIENNE
* 186 *

SYRJÄNISCHE TEXTE

BAND I

KOMI-PERMJAKISCH

GESAMMELT VON

T. E. UOTILA

ÜBERSETZT UND HERAUSGEGEBEN VON

PAULA KOKKONEN

HELSINKI 1985
SUOMALAIS-UGRILAINEN SEURA

ISBN of *Syrjänische Texte. Band I.*
Komi-Permjakisch online version:
ISBN 978-952-5667-16-5

Copyright © Suomalais-ugrilainen Seura / Société Finno-ougrienne / Finnisch-ugrische
Gesellschaft

Helsinki 1984

ISBN 951-9019-84-7
ISSN 0355-0230

Offset Oy, Helsinki 1985

INHALT

VORWORT	IX
Karte	XI
NORDPERMJAKISCHE MUNDARTEN	1
Texte von Dëmin	2
ERZÄHLUNGEN	2
1. (Als Kinderhüter)	2
2. (Eine Rauferei)	2
3. (Wie sich das Stroh entzündete)	4
4. (Verirrt)	4
5. (Spielen im Roggenfeld)	6
6. (Vom Marderfang)	6
7. (Beim Bärenlager)	8
8. (Vom Bärenfang)	8
9. (Ein Besuch bei einem Mädchen)	10
LIEDER	12
10. - 11.	12
Texte von Isaev	14
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	14
12. Die Abgabe	14
13. (Martyško)	20
14. Vom Bären	26
15. (Der Uhu)	26
16. Die Jäger	32
17. (Der Schelm)	34
18. Žukov	38
19. (Die böse Ehefrau und der Hauskobold)	42
20. (Die Latschen)	44
21. (Mähen oder schneiden)	46
22. (Der Lohn des Arbeitsmannes)	48
23. (Der Ranzen)	52
24. Der törichte Ivan	56
25. (Der törichte Ivan verdient vier Beutel voll Gold)	68

26. (Der Bär und der Alte als Ackerbauer)	72
27. (Zwiebel und Pfeffer)	74
28. (Der listige Knecht)	76
29. (Ivanov und die Frau des Russen)	78
30. (Ivan und die Frau des Kaufmanns)	90
31. (Der gewissenhafte Bruder und die undankbare Schwester)	94
32. (Ivans Mißgeschicke)	102
33. (Über sein Leben)	106
RÄTSEL	106
34.	106
ZAUBERSPRÜCHE	108
35. (Der Hasenjagdzauber)	108
LIEDER	110
36. - 44.	110
KINDERREIME	114
45. - 46.	114
Texte von Syčov	118
SAGEN UND ERZÄHLUNGEN	118
47. (Vom Eichhörchenfang)	118
48. (Heuernte)	118
49. (Der Bär erwürgte das Pferd)	118
50. (Der Pilzsammler geriet in die Falle)	120
51. (Vom Elchfang)	120
52. (Vorzeichen für die Einberufung in den Krieg)	120
53. Der Waldgeist	122
54. (Vorzeichen für den Tod)	122
55. Die Roßhaarfalle für den Dompfaff	124
56. (Ehepaar gegen ihren Willen)	124
SPRICHWÖRTER	126
57.	126
GLAUBENSVORSTELLUNGEN	126
58.	126
LIEDER	128
59. - 60.	128

SÜDPERMJAKISCHE MUNDARTEN	130
Texte von Bačev	132
MÄRCHEN UND SAGEN	132
61. Der Soldat	132
62. Die drei Brüder	134
63. (Das Mädchen und die zwölf Räuber)	136
64. (Die drei Schwestern)	138
65. (Die Hebamme des Wassergeistes)	142
66. Der Alte (und die Rübenerte)	144
67. (Der Mann und der Waldgeist)	144
68. (Latschen, Blase und Strohalm)	146
69. (Die grausame Stiefmutter)	146
70. (Der Wolfsmensch)	148
71. (Der Bär und der Mann als Ackerbauer)	150
72. (Die Bärenatze als Keil)	150
73. (Der Kohlkopf, der Wolf und die Ziege)	150
74. (Der Fuchs und der Wolf)	152
75. (Die Katze und der Kranich)	154
76. (Der Fuchs und die Krähe)	156
77. (Märchenfragment)	156
RÄTSEL	158
78.	158
SPRICHWÖRTER	168
79.	168
GLAUBENSVORSTELLUNGEN	176
80.	176
LIEDER	184
81. - 87.	184
Texte von Bajaŋin	188
ERZÄHLUNGEN	188
88. (Über die Arbeit)	188
89. (Über das Anschaffen einer Ehefrau)	188
RÄTSEL	188
90.	188

SPRICHWÖRTER	190
91.	190
KINDERREIME	192
92.	192
Texte von Klimov	194
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	194
93. (Die Rübenenernte)	194
94. (Der Fuchs und der Wolf)	196
95. (Der listige Fuchs)	198
96. (Der goldene Fisch)	200
97. (Die Hexe)	202
98. (Die Katze, der Fuchs, der Wolf und der Bär)	204
99. (Die mißlungene Brautwerbung)	204
100. (Über die Heirat)	204
RÄTSEL	206
101.	206
LIEDER	208
102. - 119.	208
KINDERREIME	216
120. - 121.	216
Texte von Lunegov	220
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	220
122. (Der listige Fuchs)	220
123. Hasen fangen wir mit dem Netz	220
124. (Aus seinem Leben)	222
Texte von Mehonošin	224
MÄRCHEN, SAGEN UND ERZÄHLUNGEN	224
125. Der Fuchs und der Wolf	224
126. (Über sein Leben)	226
127. Über den Wassergeist	226
128. Über den Waldgeist	226
129. Über das Horchen	228
GLAUBENSVORSTELLUNGEN	228
130.	228

KLAGELIEDER	230
131. Lied bei der Hochzeit	230
LIEDER	234
132. - 134.	234
Texte von Plotnikov	238
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	238
135. (Die Rübenernte)	238
136. (Das Schicksal der Schwiegertochter)	238
137. (Über das Eggen)	240
138. (Auf dem Eis eingebrochen)	240
139. (Verirrt)	242
140. (Die Fahrt zur Mühle)	242
141. (Über das Fest)	244
142. (Die Mädchen ertranken)	244
Texte von Popov	248
ERZÄHLUNGEN	248
143. Heirat	248
144. Ein Traum	248
RÄTSEL	248
145.	248
SPRICHWÖRTER	252
146.	252
LIEDER	252
147.	252
KINDERREIME	254
148.	254
Texte von Starcev	256
MÄRCHEN, SAGEN UND ERZÄHLUNGEN	256
149. (Die böse Stiefmutter)	256
150. (Zehnrubelscheine und Kröten)	258
151. (Gold und Teer)	260
152. (Der Däumling)	264
153. (Der törichte Ivan)	266
154. (Die Frau des Offiziers)	268
155. (Sieben kleine Geißlein)	270

156. (Der Esel, der Hund, die Katze und der Hahn)	272
157. (Über den Wassergeist)	274
158. Der Waldgeist	276
159. Der Waldgeist	276
160. (Über den Waldgeist)	278
RÄTSEL	278
161.	278
SPRICHWÖRTER	280
162.	280
GLAUBENSVORSTELLUNGEN	280
163.	280
LIEDER	282
164. - 175.	282
Texte von Tret'jakov	288
MÄRCHEN UND ERZÄHLUNGEN	288
176. (Die Rübenenernte)	288
177. (Das Holzhaus und das Eishaus)	290
178. (Kinderhüten)	290
179. (Erinnerung an die Schulzeit)	290
180. (Der Tod des Pferdes)	292
181. (Der Kauf einer Kuh)	292
182. (Das Urteil)	292
183. (Auf Arbeitssuche)	292
184. (Das Geldverdienen)	294
185. (Ein Vorfall beim Fest)	294
186. (Die Wahl der Ehefrau)	294
LIEDER	296
187.	296
KINDERREIME	296
188.	296

VORWORT

Toivo Emil Uotila (1897 - 1947), Dozent für finnisch-ugrische Sprachforschung, befragte 1942 - 43 syrjänische Kriegsgefangene in Finnland und besuchte i.J. 1930 als Stipendiat des Petsamo-Komitees einige in Petsamo ansässige Syrjänen. Er befragte in diesen Jahren alles in allem 47 Personen (Männer); das dabei gewonnene Material ist in insgesamt 80 blau eingebundenen Heften enthalten. Bei den Texten handelt es sich hauptsächlich um Folkloretexte: Märchen, Sprichwörter, Rätsel, Lieder, Kinderreime und Lebenserinnerungen der Erzähler. Die Hefte enthalten Material aus fast allen Mundarten des Komi-Syrjänischen und Komi-Permjakischen. In den Jahresberichten der Finnisch-ugrischen Gesellschaft finden sich die folgenden kurzen Hinweise auf die Sammelarbeit:

Auszug aus dem Jahre 1942: "Dozent T. E. Uotila hat seit Mitte Juni ständig Forschungen im Kriegsgefangenenlager betrieben. Er hat eine große Menge syrjänischer Texte erhalten..." (JSFOu LII)

Auszug aus dem Jahre 1943: "Dozent T. E. Uotila hat sechs Monate lang in verschiedenen Kriegsgefangenenlagern syrjänisches und in geringerem Umfang auch wotjakisches und tscheremissisches Sprachmaterial, in erster Linie Texte, gesammelt." (JSFOu LIII)

Diese handschriftlichen Texte verblieben nach Uotilas Tod im Gewahrsam der Finnisch-ugrischen Gesellschaft. Mit ihrer Veröffentlichung wird nunmehr begonnen, und als erster Band erscheinen die komi-permjakischen Texte, die Uotila in insgesamt 14 Heften nach Befragung von 12 Informanten aufgezeichnet hat. Die Texte sind nach Mundarten und innerhalb der Mundarten nach den Erzählern geordnet; das Repertoire jedes Erzählers wurde weiterhin nach Folkloregenres aufgegliedert.

Uotila verwendete die phonetische Transkription zur Aufzeichnung der Texte. Sie wurde bei der Veröffentlichung unverändert beibehalten. Uotila hat die individuelle Aussprache und Grammatik jedes einzelnen Erzählers exakt beobachtet und selbst etwaige Dialektwidrigkeiten nicht umzuändern versucht.

Die syrjänischen Texte wurden zunächst ins Finnische, dann weiter ins Deutsche übersetzt. Die deutsche Übersetzung folgt recht weitgehend dem Original, aber stellenweise waren freie Übersetzungen unumgänglich. Zugunsten der Lesbarkeit wurden in der deutschen Übersetzung Konjunktionen sowie pronominale Subjekte und Objekte hinzugefügt. Diese Ergänzungen wurden nicht durch Klammern kenntlich gemacht. Die Klammern im deutschen Text enthalten Anmerkungen Uotilas oder Erläuterungen des Übersetzers. Alle russischsprachigen Übersetzungen im syrjänischen Text sind Anmerkungen Uotilas. Die Gliederung der Texte in Abschnitte wurde vom Übersetzer vorgenommen.

Bei der Übersetzungsarbeit unterstützten mich durch umfangreiche Hilfe und wertvolle Ratschläge meine akademische Lehrerin, Frau Professor Raija Bartens, sowie Herr Dozent E. A. Igušev aus Syktyvkar, der keine Mühe scheute, sowohl brieflich meine Fragen zu beantworten als auch bei seinem Aufenthalt in Finnland im Herbst 1984 mich persönlich zu instruieren. Bei der Übersetzung der komi-permjakischen Texte gab mir auch Dr. phil. Robin Baker nützliche Hinweise. Ich hoffe, daß ich ihren Hinweisen gerecht werden konnte. Meinen ergebenen Dank sage ich ihnen sowie allen anderen, die ich bei meiner Arbeit mit Fragen bemüht habe.

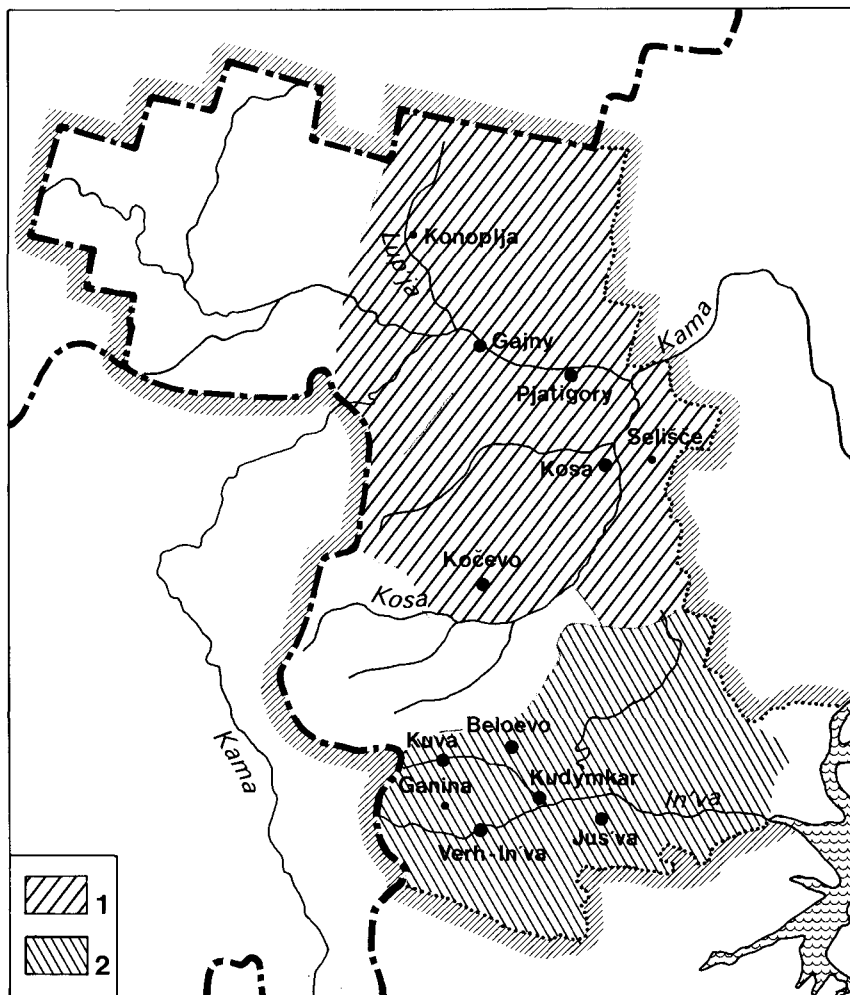
Die Übersetzung aus dem Finnischen ins Deutsche stammt von M. A. Gabriele Schrey-Vasara. Die phonetischen Zeichen im syrjänischen Text wurden von Cand. hum. Anneli Peräniitty handschriftlich eingefügt. Stud. phil. Pertti Pyhtilä schrieb den deutschen Text für den Druck. Ihnen allen danke ich herzlich für gutes Arbeiten.

Der Finnisch-ugrischen Gesellschaft danke ich für ein langjähriges Stipendium, das mir die Arbeit mit den syrjänischen Texten ermöglicht hat.

Kirkkonummi, am Geburtstag Aleksis Kivis, dem 10. 10. 1984

Autonomer Kreis der Komi-Permjaken

(Gebiet Perm, Russische Sozialistische Föderative Sowjetrepublik)

1 Nordpermjakische Mundarten

2 Südpermjakische Mundarten

(Kartenskizze auf der Grundlage einer bei R. M. Batalova, Komi-permjackaja dialektologija, Moskau 1975, S. 6 abgedruckten Karte.)

NORDPERMJAKISCHE MUNDARTEN

Texte von:

DĚMIN, Nikolaj Il'ič

geb. 12.05.1920 in Berězovka (Dorfsowjet Bad'insk, syrj. *bad'da*). Der Vater ertrank, die Mutter zog darauf nach Konoplja und heiratete dort wieder. Dėmin hat sein Leben in Konoplja, im Bezirk Gajny verbracht.

ISAEV, Valerian Savel'evič

geb. 15.08.1909 in Isaevo (früher Name des Dorfes *kydžeseva*), 15 km östlich von Gajny an der Kama, im Bezirk Gajny, im Dorfsowjet Pjatigory.

SYČOV, Stepan Ivanovič

geb. 13.01.1908 in Selišče, im Bezirk Kosa. Er hat ständig im Dorf Selišče gelebt.

1.

tšəlad' dirni eddēn jei veli. bat-mam munasε udž vīlε. menε kolasε gortε i nakā·šitasε: "ne-ki·ttšē en mun gortiš! tšəla·ttē en jenelt gortε i en vošti, to loktam gortε, nēr šerīn vajam, sek tšistε vatš-kala." no me eg kilzilli bat-mames i kote·rta tšəlad' dīnε. kaga kola gortε. no bat-mam loktasε gortε i tēdnalasε i epe·t videni, greži·teni neren. no tšəlad'ε oz pukalsi gortin, vek muna kotra·šni dēre·v·nas. kikiš' li kujimiš' voštīli utšēt kaga. no bat-mam kilisε, me voštīli kaga. sek meniṃ mam i šuvε: "no, eni tšistε neren neita!" no mam munas vīlīš' udž vīlε. "a te", šuvε, "ne-ki·ttšē en mun!"

2.

tšəlad' dirni eddēn jei veli. bat-mam munis udž vīlε, a me kote·rti dēre·vna maṭšēn orsnī. etik dēti·na meniṃ lijis maṭšēn roža, no me legaši da kutšišim koša·šni. etšid me silε vatški peļ·bokas. sija legašis eddē·nāik meiš' da iz boštis kijas i meniṃ lijis juram. menam juriš' vir pondis petni. no me gortε poli lokni, pišji verε. bat-mam i suše·djev košjēni menε, no ez addžε etik lunε. no medi·k lun košjisε, bera· ez addžε. kujime·dž' lun košjisε i addžisε. mam juva·lε: "mīla, son, pišjin?" no me vištali: "vot a l' e k š e i ket košašim da jureš' potketis. sijen me poli lokni." no mam tšegis nēr

da eššë buržika vatška·lis neren. "eššë mediš pišjan, sek buržika vatškala."

3.

tšëlad' dirhi bat·mam munisë udž·vilë, a mijë tšëlad' tšuke·rtšim šizimen dai pondim šornj·tnj: "kolë karto·vka peža·vnj." no menim dum vilë ušis: "lokte mijanë sarajë! bijašam da pežalam karto·vka." no menam špi·tša ez vel gortin. tevà·riš šuvë: "mijan em špi·tša gortin. me muna, špi·tša vaja i bijašam." no bijašim mijë. a seten veli i·džas. seki i·džas ezjis. mijë polžim da kote·rtim dere·vnaë višta·lnj suše·tkajezlë. sušetka vi·dže·tlis. edden nin sottšë i·džas. tšožik kote·rtis da višta·lis starikjezlë. stari·kjez loktisë i ku·setisë. no mijë polam veli višta·lnj bat·mamë. no etik dëti·na višta·lis staru·çalë. a staru·ča višta·lis menam mamë. mam i juvalë menšim: "ki·dži mij, zon, eztit?" a bat' lega·šis bura i tasma·n jona vatška·lis. "tijanlë šetan·kë voła, tijë bitsen sotat."

4.

tšëlad' dirhi muni vel košjini. mesta šušë d'ž e m i - d'ž i b, vit versta sajin. no vel addži i jurej berge·ttšis i voši. og addži, kitššë munnj. ritëdž oli. vel le·dži ber. kila, ritnas kitsa·šë vok. me vodi muë i kilza, kin menë kitsa·lë. me kili voklen geles. no me pola veli munnj. i bertias šoždaki muni taja geles vilë, vok dinë. vok i jualë: "kiten velin? mila dir en lok gortë?" me šuva voklë: "me vel addži i voši. og ted, kitššë munnj." no vok šuvë menim: "te", šuvë, "kolttšë tattšë! a me muna ilë·žik i kitsa·la." no me puka·li, puka·li da i lanti. no vok lokte sija mestë. me seten uža. no vok

menę vide: "kidă te pondan etnat vetle·tlini, on-kę velettăi utšet-
šan veret vetle·tlini. kiđzi sek bidman da pondan olni!"

no mię loktim gortę. batlę-mamlę vok višta·llę: "sija oz velettăi
veret vetle·tlini, a vele·ttăę užni verin." a bat šuvę: "kolę, zon,
vele·ttăini. bidman da kod tenid višta·llas, kiđzi kolę veret vet-
le·tlini. vere-kę munan, kolę viđđe·tni šondi vilę da ešše viđđe·t-
ni kolę pu-uljez vilę. šondięn munan, kiđttăę tenat kolttăę šondi, si
šerti i viđđet. a uljez šerti viđđet, uljez viđđeteni oılaŋ mu vę.
si šerti i, zon, velettăi!"

5.

gožumen strada-pera tom dırnı bat-mam munisę udđ vilę. no mię
tšetad tsuke·rttsim dasen i munim suše·d ruđđeg piťške graŋ kerni.
suše·tka adđzilis mijanęs i bër munis stari·kle višta·lni. stari·k
loktis ruđđeg dinę, viđđe·tni ruđđe·giš graŋ. boštis ńer i vetttăę
mijan šerın. no me lokti mam dinę. mamlę vištala: "p e t r a starik
menę ńeren neitę bi." mam juvalę: "no, mıla neitę?" a me vištala
mamlę: "ruđđeg piťške veli keram graŋ." no mam boštis ńer i dava·i
sitanę kulni ńeren. a stari·k šuvę: "ešše·kę adđzila ruđđeg diniš,
to peťšeren sitanę peťšerala." a me šuva: "ettăid og lok tenat
ruđđeg dinę."

6.

mię munim verę vokket kiđşini. veška·lim kuŋi,ťša šled vilę. no
pondim šledi·tni kuŋi,ťša. adđzim kuŋi,ťša i vijim. ku,ťsik kulim.
ńer vilę zeltim, med abu tsukreš. ńol lun vetle·tlim verin. loktim
gortę. kuŋi,ťša-ku,ťsik vuza·lim.

7.

miĵe vokket munim verε urjez kiĵni. kik lun vetle·tlim verin. i veška·lim se·tšēm miso·k viĵe. vi·dāe·ta, miĵ-kε taja miso·k vilin par petε. me voklε šuva: "miĵ-kε taten em, kuĵi·tša ilī oš." no vok šuve: "taja šondi šontε i par petε." mijan veli pon, ĥim s o b o l . me kitsa·li poneš. pon loktis settšē i kiĵiš petε par, srazu settšē piris nora i garjišē. no ošle šedis mijan pon i dšagetis. no miĵe polšim i kote·rtim gortε. višta·lam bat·manle: "vot settšānin oš·gu em." no peri·žžik vok, bat i suše·d munise taja mestε. a oš pišjema. no oš beršān vetšišē, vetšišē, ez verme vete·tni. loktise ber gortε.

8.

mijanliš meš šojis oš. no miĵe munim vokket oš viĵni. mestale loktim. oš abu seten. mešlen jur vaĵaitšē seten. no miĵe kerim laba·z. kajim laba·z viĵe. no tšas kuĵi·m pukalime seten. vok šuve menim: "vaĵ kuritamε!" me šuva voklε: "miĵ-kε settšānin kilε rešet·tšē. nave·rnε loktε oš." a vok šuve: "eni oz lok? pemde ĥin." no vok menε kilzis da ez pondi kuri·tni. popero·ska puktis peĵ sajε, da pondim vitšiši·šni ošes.

no kik minuta berin oš loktis, pukšis i vi·dāetε, kilzε, abu·ja seten kod-kε. no oš pukalis, pukalis i pondis šojni. no vok menim šuve: "liĵ te pleşas! a me liĵa šelemas. sek oš skere·žik kulas." no me liĵi pleşas. a vok liĵis šelemas kik·svola piššalen, no oš oz ted, kišān loktis puĵa i krugo·m vi·dāetale i addšis tšin i srazu pondis gišja·lni pu. no voklen veli pika. pika šujis emas. a menim tšektis liĵni pleşas. no me liĵi kikiš. oš eššē buržika pondis gorzini. no vok menim šetis pika da tšektis kutni pikase. a vok ačšis

lijis eššë-na ošle šelemas. no oš settšë ušis. no ez kut gorzini. no miže ogë lištë lettšini oš diņe. no kik tšas berin lettšis vok da eššë etšid lijis. a oš kulema nin veli. no me tšetš lettši vok diņe. i pondim kuri.tni. no kuritimë, šornitim i loktim gortë. vištallam batle i mamlë. no bat-mam ozë veritë. "no ašin-asilnas munamë i vajam oš-jgä, ješli on veritë."

no asilnas dodđalim vel i munimë oš-jgä vaini. no veljez polëni i oz loktë oš diņe matë. no menam vel minis da pišjis bitšen dodđan. dodđ žugdalis. no bertias vok menim šetis med vel. ačšis kotë.rtis medik vel beršän. vel kutis, vaje.tis i dava.i menë vidni. no tšegis ner i menim sitanam vatškis pel kujimiš. no keris vok sečšëm kuž puiš naridž. no oš-jgä kerta.lim nari.dž.vile i vajim gortë. bat-mam divvittšeni i bitšen jezis tšetš divvittšë.

9.

gulaitan-pera, veskreše.nna munim tevà.rišket gulä.itni. i dum vile ušis nilka. taja nilkaket oddžik gulaitli. nilkalen bat-mam ez vel gortas. no, me piri nilka diņe. sapoggez tšelti, vešjan tšelti, peňžak tšelti. vodim ušni. a taja nilkalen sojis addžilis, kotë.rtis višta.lni batle-mamlë. bat loktis i srazu vi,dže.tni mijaneš. loktis, vi,dže.tlis, me seten kuila. i munis setiš. no, me polži. dava.i pišjini. sečšëm ošta addži kriša bokiš i oštaet tšettšë.lti pečšer piže. i kotë.rti gortë. gord.dinin puka.li, puka.li. i dava.i munnü ber nilka diņe sapog.korni. nilka šuve: "sapog batë nuvis šeras." no, me lokti gortë. i pukala. loktis vok gortë. juvalë menšim: "kiten velin? kitšë košin sapogjeztë da vešjantë da peňžaktë?" "me veli

nılka dının, bıtseñ settsının ko'ı. laktis batıs nılkalen i munis ber. a me sek bıtseñ i ko'ı."

no ašınas asıl nas lokte stari·k i šeralę. vok juvalę: "k o l' alen sapogjez da vešjan da peñzak tıjanın?" starik šuvę: "mıjanın." "a mıla mırdđın?" starik šuvę: "mıla menšim nıles penę, sıjen me bıtseñ i boštı šeram." no vok šuvę stari·klę: "vaı ket' sapogjessę!" "no, me šeta tenıt. a sılę og šet." no vok munis sapog·jezla i bıtseñ vajis.

10.

tšuzı, bıdmi šed ver šerın
 dërevna·ıš peti,
 nolli šera tšorit dërem
 da nın-ke·m bıre·ti.
 ker me sulti as kok jılę
 da uđž berde kutšı·ši.
 zipka dorın utšęt kaga
 oı i lum gıttše·ti.
 berdıš kaga đır oz buráš,
 abu sılen lanțem kıl.

11.

aleı, rozeveı lentetška
 jaššıkın ne mesta.
 trıđdı proklat nerıs mıš
 menım tatęn ne mesta.

12. vot

kor-ke sluzitl^{em}as salda·ttez po dvatsak^k pjaq^ggeden. i etik
 sluzitem dvatsak^k pjaq^ggodo·v. i sija sluzitem baraba·nsikin i
 lepdzemas^s sijε gortas. kertev^{ve}i tuijez abu vellemas^s. sija munem
 poden. i pondem munnⁱ. i sija sluzitema dvatsak^k pjaq^ggodo·v i
 sarle abu addzil^{em}. i petem egra·da saje. i kvaqittsem, ste "sarle
 me eg addzil". i bergett^sas ber vi^dze·tni sarle. sar silε pantasas
 i sija juale sarisli^s, ste "me sluziti dvatsak^k pjaq^ggodo·v i sarle
 eg addzil. bergett^si ber vi^dze·tni sarle." sar su^vε: "nerevit
 nevna!" sar as^sis pas·kemsε pastalas i kore salda·tle. salda·t pⁱre
 si komlataε. i sija vi^dze t^ses sarle. sar setε silε ki i kijas
 zolotu·ska g^enga. i kijas sija kol^as. salda·t vi^dze^te, kijas
 zolotu·ska g^enga. i bergett^sε i munε gortas.

a munnⁱ ilin i poden. munε ne·etik sutki. loktas g^ere·vna.
 g^ere·vna ku^z eggen i sija eta g^ere·vnaⁱn pmdas. u^zni ju^vasas. ne·
 ki·n oz led^s. sija addzil^{as} baⁿais^s bi. pⁱras baⁿas. baⁿain bi
 sott^sε. a ne·ki·n abu. sija seten u^zni pondas. pⁱras u^zni polo·k·
 ultε i gu^zen vi^dze·tle. pⁱreni kⁱka, inka i mi^zi·k. i vajeni nija
 soⁱni i juni dinanis. puktenⁱ pⁱza·n vilε, le^sett^seni soⁱni. salda·t
 baraba·ngn tarkⁿitas. nija pol^zasε i pⁱšjasε, soⁱa·n ju^va·n kol^asε.
 salda·t petas polo·k·ulti^s. soⁱa·n ju^va·n baraba·nε te^tšas. salda·t
 velem t^sig, nem silen abu velem. i petas i munε. soⁱni, juni eni em
 silen. munas ilε ni eggen. loktas g^ere·vnaε. pⁱras ker·kuε. juasε

In Isaevs Fall war Uotila unsicher in der Bezeichnung des *g*
 in Silben ohne Hauptdruck.

šottš'i·šni, a sija veļem keža·j inis važ sar. i juasē siliš salda·tliš: "kid'ž eni služiteni?" salda·t vištalas tšistē, kid'ž služitē i kid'ž loktē. i eta važ sarliš bessez mirgēmas ker-ku, bur dvuketa·žnojē ker-ku. i sija ju^valē salda·tliš: "mōžet te dīr služitin salda·tin, kužan vašē·tni enē bessezlē?" salda·t šu^vε: "mōžet i verma. dor menim tšugi·nnež ere·kkez i troska kertēveje." vot eta keža·j in doras ere·kkez i troska i šetas salda·tle strok kujim lun, kujim lungn vašē·tni enē bessezlē ker-kuiš.

vot, pemde. salda·t munē ož-kežē užni eta puste·i ker-kue, pīras i pukšas pīza·n saje. kidž ož-šer lo^vas i bessez pīrasē tir ker-ku. i i·dž'i·dž'ik bes salda·tle šu^vε: "miļē loktin tattšē? me tenē šei·tša·s vašeta eta ker-kuiš." salda·t šu^vε: "vai, pondam orsni kartijejn!" i bes pukšas. i pondasē orsni. salda·t enē tšugi·nnež ere·kkez šetas beslē. a ačšis šoje take·i ere·kkez. bes kurtšēltas ere·kle. piņis oz mertš'i. a salda·tlen mertšē. bes dumaitē: "salda·t vina. ere·kkez šoini verme a me og vermi." i ašnis orsni kartijejn. i bes poigrivat. i poigra·l bitšē·n, ker-ku i aššis bessezē. šei·tša·s salda·t tšētšas pīza·n saiš. streitas enē bessezlē bitšē·n i pondas veļē·tni as no·džas. a bessez nēm oz tedē. i·dž'i·dž'ik bes pukalē pīza·n sajin i vi·dže·tle aššis bessezē, kid'ž veļete salda·t. a salda·t troskanas neitē, tšistē šurreznisē tšēglalas. a eta beslē aššis bessezē lovas žal. i salda·tle šu^vε: "led'ž, ker-ku šeta!" salda·t šu^vε: "og led'ž. dava·i ker-kusē tšištit bitšē·n i tožno le·dža!" ena bessez skere ker-kule tšištitasē. i salda·t bessezlē le·džas.

i loktas salda·t keža·j in diņē i vištale, šte "bessezlē vašeti". keža·j inket munēni vi·dže·tni ker-ku. a ker-ku ki·tšē·m vellem oddžik, se·tšē i šei·tša·s. i vot keža·j in salda·tliš ju^valē: "miļ tejit kolē, sije i šeta i gortēdžat nu^va." salda·t šu^vε: "nēm os·kol. totkē gortēdž nu!" keža·j in kujim veļ doģģalas i salda·tle pukšetas tēle·gaē i strošneiket medetas.

vot, salda·t lokte gord·dinas hi. i vettsēni salda·d berin trojka vellejēn. iksēni: "sulal, salda·t!" salda·t sultas. i sijē bēr bergetēni, kite·n sluzitis, settšē bēr nu^vēni. a salda·t gortēddšas nevna totkē ez vermi lokni.

a sarlen nil vetletem peššo·raē oinas. i biretlem baķi·nkajez dvenatsak par ojen. i jeta sar tšekte nilkasē salda·tlē kara^vulī·tni, kittšē sija vetletē. i šetē salda·tlē sar strok ku^ji·m sutki "kid^š ku^ji·m sutkign on vermi kara^vulī·tni, to me tenē ljila. a verman·kē kara^vulī·tni, to nu^va gortēddšat." salda·t tšektas bošni tšekverķ vina. i kittšē nilkais pirallē, settšē salda·t pukšas, tšekverķ vina ju^vištās i oz vermi kara^vulī·tni. a nilka oinas vetlas. ašinas salda·t tšettšas. sar jualē: "vermin, en kara^vulī·tni?" salda·t šu^vē: "eg vermi." i medi·k oje tōžē sid^š.

i lokte pošle·dneji o. salda·t sija oje vina oz ju. nilka loktas salda·t diņē i kilzē. salda·t oz uš. nilkalē pirmi peššo·raē oz tuj. salda·t kille. a nilkalē kole murni šorovno. i nilka piras peššo·raē i koterte. a salaa·t tōžē sī berin koterte. no nilka kolās salda·tlē. salda·t viđžetē, kik bes koššēni, jukalēni sapogī·jes ašnis vetleta·mez i šapka oz·adāšan. ena bessez kika adāšilasē salda·tlē, koģga salda·t enē bessezlē velētis. i jena bessez poššasē eta salda·tiš i kolasē šapka i sapogī·jes. salda·t kemalas sapogī·jes i puktas šapka juras i jēngēn sapogī·jejen šagnalē versta·ēn i kiken i vetas etē nilkalē. a nilka salda·tlē oz adāšē. salda·t nilkalē dehimaitē i padtalē ove·š tuj. i loktasē kittšē nilkais vollillē. a nilkais vollillem vološe·bñik diņē. vot i petasē nilka i vološe·bñik gulā·itni sadē. i nilka vištalē vološe·bñikle, šte "menē kara^vulitēni". nilka boštās ja·blek. a salda·t boštē kike. a nilka medi·k jablekkez boštē kike. a salda·t boštē hōlē.

i nilkalēn reme preditē. kolē murni bēr. vot nilka pondas kote·rti bēr. i koterte. baķi·nkajez etikkez bīrasē. ni je tšapkalas, kema-

las medi·kkeje i kotertε. a salda·t sijε ođžalas i loktas oddžik
 i vodas ber as mestas. nilka loktas. salda·t užε. nilka dumaitε,
 salda·t ez vermi kara^vulī·tni. vot, salda·t tšęttšas. sar korε sijε.
 i pukšasε kujimna·nnis piza·n saje i sar salda·tliš ju^valε: "vermin
 en kara^vulī·tni?" salda·t šu^vε: "vermi." a nilka šu^vε: "ez vermi."
 a sar šu^vε: "mije·n dokazitat?" a nilka kiske jablek. a salda·t
 kiske kik jablek. nilka kiske kik jablek. a salda·t kiske nol'
 jablek. i sarle šu^vε: "vot i dokaza·tel'svo!" vot sar salda·tle šete
 zoloto mešę, tšik i dođgale kuji·m vel i nu^vε salda·tle gortędžas.
 vot salda·t loktas gortas i šęi·tšas olε.

13.

kor·ke veľema bogà·teji m a r t i·š k o. silen tšęlad'abu oľemas'.
 a sija ğere·vhaiñ šogalema iñka kujim ged. i settšę loktem ritnas
 stari·k. a eta stari·k veľem jen. i sija oje tšužemas' zonka bedña·k-
 len i nilka bogà·teji m a r t i·š k olen. i settšę ešī·n-odžę
 loktem aňgil i jualε: "a tšis jenis tatę?" jen šu^vε: "tatę."
 aňgil ju^valε: "kitšę enę gižni zonkasε da nilkasε? zonkais bedña·k-
 len a nilkais m a r t i·š k olen." jen šu^vε: "gižę zonkasε oľni i
 nilkasε tožę oľni i imeitni eta zonkale bogà·teji m a r t i·š k o-
 liš ime·ňne."

a eta kođga iñkais šogalema kujim getsε, sija strazu pondęma
 veška·ľni. i sija oje veškaľema. i jen užas setęn. a eta iñka ete
 bašnilę kilas. aski jen tšęttšas i munas. a eta iñka bogà·teji
 m a r t i·š k olε ete bašni^jezle vištalas. i eta bogà·teji m a r -
 t i·š k o munas bedña·kliš kagalę bošni. i šu^vε bedña·kle: "te
 uzal meniñ kagate. te olan umęla, a me bitta. meam em nil, kiđ^ž
 nija tšužisε etik oje. me bitta i getrala." bedña·k seglašitšas
 uza·ľni i za sto ruble·i uzalas. i eta bogà·teji m a r t i·š k o
 boštas i nuętas. i nuęti·kas pos-ultę tšapkas etę kagalę, šte bi

eta beđna·kľen zongtška siliš ime·ńńe ez imi·t.

a eta reme velema telnas. i kak·ra·z si berin pondemaš vaini bogà·teǵi m a r t i · š k o ľe teva·r. i nija loktikanis ete kagalę pos·ultiš addžasę. i kruggen limis silęma. i tšvettez bidmeni. a etikľen kagaes tođę abu olemaš. i sija ete kagalę boštas i tulu·pe kaķķas. i loktase bogà·teǵi m a r t i · š k o orde. bogà·teǵi m a r t i · š k o viđšetę: kagaıs sija. i eta miži·kliš jualę: "kiti·š te etije addžin kagalę?" miži·k vištale pos·ultiš: "ettšęm mestiš." bogà·teǵi m a r t i · š k o bera· ete kagalę boštę. a miži·k oz bi uzal. no pošle^jas i uzalas za sto rubľe·i. i eta m a r t i · š k o ķeras jaššik šteklā·nigę i settšę ete kagalę puktas, ignalas i morjoę leđžas. i eta kaga kiltas ul·derlah. a settšin bereg dorin olemaš mana·škaez. i etik lettšas vala. i ete kagalę addžas. vedra·j ez tšapkalas i kotertas bęr i vištale iđžiddžiknisľe, šte "bereg dorin jaššikin kaga lolja". šeĩtša·s kiķen munasę i ete kagalę boštasę. i biťtasę vošem·na·tsaķ gedę^šš.

i eta m a r t i · š k o settšę mana·škaez diņę vollillema. i etik mana·ška vištalas ete zonkale, šte "mię addžime ettšęmte mestiš i biťtime užę· vošem·na·tsaķ gedę^šš. i kidš ete zonkale pondime vidžni, i oľni pondime buržika." i eta m a r t i · š k o zonkale bera· pondis korni, šte "tijanľe vidžni miškeķę os·tuǵi. vaiťe sije menim. me sije medęta gortę. meam em nil i getrala si saķę. i pondasę oľni."

šeĩtša·s m a r t i · š k o gižas pišmo i šetas eta zonkale i gižas sidšš, "kidšš pondas lokni bogà·teǵi m a r t i · š k o orde, i inis šte·bi· verdis ponnezľe". silęn velemaš ponnez vižlo·kkez. i eta zonka kotertę i silę pantasas stariťšo·k. i siliš pišmo·ľe korę. zonka šetas. eta stariťšo·k sije pišmo·ľe košalas. i gižas vilę, šte·bi· "kidšš loktas etattšęm zonka, i te strazu getral". bogà·teǵi m a r t i · š k o ľn inis siđži ķeras.

diř·mižiš lokte m a r t i · š k o gortas. viđšetę, eta zonka si ordin. ponnezľe abu verđemaš a getralemaš. "a me gižli verdni ponnezľe." a eta m a r t i · š k o oz ľubit ete zonkale. užę· sija

silgn žak. no ete žaklε kolε kohtšī·tni, šte·bi· sija ime·nne ez lađe·it. i medetε tedni aššis ime·nne žmei dinε. tētšas kotō·motška i medetas. vot, eta zonka i mune.

i loktas rekà. i seten vuđžettšiš. olε užē. tritsak godov. i eta zonkališ jualε: "kittše· te munan?" "me muna tedni marti·šk oliš ime·nne." i sija vuđžettšiš tšekte tedni aššis: "dir·ja· išše· me ponda esten vuđžettšini?" zonka šuvε: "verma tedni." vot, vuđžetas. i zonka mune. a tui vilas velem kurga·n·mis. i seten elttše etik kok vilas maje·g vilin tritsak godov. i sija tože tšekte tedni aššis: "dir·ja· išše· me ponda esten elttšini?"

vot, zonka loktas žmei ordedžž. žmei gortas abu. tolke inis. inis zonkalε šuvε: "Loktas·ke sija, tenε šojas. no me tenε lešeta bula·vkaε. a me ponda ju·a·šni, miž tejit kolε." vot žmei i lokte, piras i šuvε: "rodž·duk kilε. kin·ke nave·me em." inis šuvε: "abu ne·ki·n." vot pukasε piza·n saje šoini. inis i ju·ašē: "una··ja marti·šk oln ime·nne?" sija vištalε: "minda· kimgrin džvez·da·ez, simda· i silgn ime·nne." i ju·alε: "dir·ja· pondas vuđže·ttšini eta šor vilin vuđžettšiš?" a sija vištalε: "kittše·džž ne·kinlε. kijas veslo· osšet i šo pondas vuđže·ttšini." i ju·alε: "dir·ja· išše· kurgan·mi·s vilin pondas etik kok vilas elttšini mort?" "a sija pondas elttšini, kittše·džž silε beren oz vatške."

no eta zonka i kilzε i žmei šojas i munas ber. inis zonkalε ber bula·vkaš lešetε i ju·alε: "kilin, miž vištalis?" zonka šuvε: "kili bitse·n." vot i pondas bεr muni. lokte kurgan·mi·z·dinedžž. i eta mort iksε: "no miž tedin?" zonka šuvε: "lokta vot i vištala." zonka loktas, begen setas beras. i sija kiššas zolote·i izzejgn. zonka boštas enε izzezlε, minda kolε, i mune. lokte vuđžettši·ž·dine. vuđžettši·š iksε: "no miž tedin?" a zonka šuvε: "lokta i vištala." loktas zonka. vuđžetas i vištalas: "kittše·džž mortlε kijas veslo·sε on šet i šo pondan vuđže·ttšini."

vot zonka loktas m a r t i · š k o ordε. m a r t i · š k o i ju^valε: "una·-ja ime·ńńε tedin?" zonka vištalε: "tejat ime·ńńε simda, minda· kimerin dāvezda·ez." i zonka enε izzezle kiskas kotomkaiš. a m a r t i · š k o ju^valε: "kiš te enε?" zonka vištalε: "kurga·n·mis vilis." m a r t i · š k o boštε mišgk i munε, kođđε· kolēm, nila. loktas vuđžettši·š dine. vuđžettši·š veslo·se silε i šetas. i vuđžetas. i vuđžettši·š pižjis oddžik tšettšeltas. a m a r t i · š k o settšē i kolttšas vuđže·ttšini. a eta zonka olε i ime·ite m a r t i · š k oliš ime·ńńε.

14. oš jiliš

kor·kε veļemaš stari·g_{da} staru·ka. nilen šoini nem abu veļem. stari·k munas verε. oš kuļε kolo·da bokin. koksε kolo·da vilε leptēm. stari·k kokas tšergen šetas. kok oras. i vajaz gortas. kuļas a genlε širas. staru·ka petške ošliš gensε. a stari·k jaļi pue. a oš pueveļi kok ķeras i loktε stari·k ordε. i pīre ķer·kuε. i aštšis šulle: "džurte, džurte menam kok, etik kok, lipgveļi. staru·ka meńtšim gen petške. a stari·k jaļi pue." sišša kitā pirištās, a stari·k lešētas gūr. oš vilε dūngas. gir ošle vijas. vot nilen i jaļi!

15.

služitēma salda·t dvatsak pjađ_g godo·v i pondas lokni gortas poden. silε šetasε ģēnga rup·sòrok. a munnī veļem ilin. vot i munas dir ni egģen. loktas ģere·vhaε. tolke etik ķer·kuin bi. pīras ķer·kuε i ušni juašē. a keža·ĵin abu gortas. tolke keža·ĵika. i užas. ašinas tšettšas. kore šoini. a keža·ĵika oz verd. no salda·t kore: "ket va vai!" keža·ĵika šetas kik stopka va i kore ģēnga sòrok kepè·jek. no salda·t šetas sòrok kepè·jek. salda·t viđžēte, vetlēte pilin džotš·kuža. bordis tšegem. a sijε keža·ĵinis vijēma. vot eta

salda·t pilinle keža·ikalíš korε. no keža·ika korε silíš gēnga rub pilin ponda. vot salda·t pilinle boštas i koto·mkaε puktas i mune.

loktas medig·gere·vhaed^{žž}. i bera pendas. a bijez abueš. vi·dže·te, pošle·dngi ker·kuo·kin bi. munas setšsin. loktas eši·n·o·dže. i pervo kilze, kin seten ker·kuin. seten ker·kuin keža·ikaš da jez mort šojeni piza·n sajin i baiteni. eta miži·k juaše keža·ikalíš: "mije·n te aššit miži·kte verdan i juktalan?" a keža·ika šue: "tołke nānen da va·stekan šetalla. a tekgt vi·dže·t, mijan berša· em šakgi šojanis i ju·an." i eta keža·ika sile vištalle, kite·n miži·em: "vot mejam džodž·i·lin kertša·gain vi·em i škapjin vina· i kebre·gin jai·tušaez. a miži·kele vištalla: 'podais kulgni i messez jel oz vaje'." a eta salda·t kilziše i pirmi pondas. pos·e·dže kajštas, gim gim keras. a eta keža·ika polžas, duma·itas, miži·kis loktis. i etε miži·kle os·tet·kittše voštini. i šue: "me tenε šuja škapje." vot sije škapje ignalas. tožno·petas ibe·s ošni. oštas. salda·t piras, užni juaše. a eta keža·ika oz bi ledžž. no pošlejas le·džas. salda·t tšeltšas i korε šoini. a keža·ika šoini šete a korε gēnga. a salda·tlen gēnga abu. si·dži vodas užni.

dir miži·š tožno·loktas keža·in. vel juskas i piras ker·kuε i ju·alε: "kin esten užε?" inis vištalε: "salda·t užε." keža·in pukšas piza·n pone i korε šoini. inis vajas tšorite nān i stopkain va. keža·in tšettšete salda·tle: "mōzet pe kinemid šimalε. lok etlaen meket šoi!" salda·t tšettšas, pukšas piza·n saje. i šoini pondase keža·inket. keža·in salda·tliš ju·alε: "te dir ni služitin. mōzet miž·ke tedan. vot, mejam dugdisε olni poda. i messez jel oz vaje. šoini nem lojis. vi·dže·t, tołke etik nān i va. sišša nem abu. mōzet te miž·ke tedan eta jiliš, mila·menam pondisε kulni poda." salda·t šu·ε: "me·am em vereže·tš koto·mkaam." keža·in šu·ε: "ne·ke kiski, verežitame!"

salda·t tšəttšas piza·n sajis i koto·mkatš verəže·tšle kiskas i pondasə verəži·tni. salda·t pilinlə jemən tšutkas. pilin šu^vε: "hū!" kežə·^ʃin ju^valε: "miž sija vištalε?" salda·t šu^vε: "goras pε jaž i em žaritem." kežə·^ʃin šu^vε inislə: "ne-ke vaj taitšs piza·n vilas!" kežə·rika koterte i šu^vε: "ta-lun névnetška tolke jažis boštisti baza·riš. i ez velli mijan jažis, i me vuneti vaini-te tejit." vot i vajas. salda·tket šojeni. i kežə·^ʃin bera· tšekte verəži·tni. salda·t bera· jemən kikiš tšutkas pilinlə. pilin bera· šu^vε: "hū, hū!" kežə·^ʃin ju^valε: "miž sija seštšem tšorita vištalε?" salda·t šu^vε: "džo·dž-i-las em pε braga i sur." kežə·^ʃin inisliš bera· korε. a inis šu^vε: "te ponda névna lešetisti i vuneti vainit." no i vajas. kežə·^ʃin i salda·t šojeni i ju^veni. i kežə·^ʃin bera· tšekte verəži·tni. salda·t pilinlə kuji·miš jemən tšutkas. pilin bara šu^vε: "hū, hū, hū." kežə·^ʃin ju^valε: "miž sija vištalε?" salda·t šu^vε: "sija vištalε: 'škapjin pε em vina· i džo·dž-i-lin keršša·gajin vi i kebre·gin jaž-tušaez'." vot i šojasε i ju^vasε i kodžasε.

šejtša·s kežə·^ʃin nu^vete salda·tle vi·dže·tni jaž kebre·giš. petasε, vi·džeteni, jaž tir ešale tušajejen. i pirasε bεr, pukšasε bera· piza·n saje i šojeni i ju^veni. i nilen šoini, juni tir piza·n-vil. kežə·^ʃin i duma·ite: "vot, mejam kittšs· podajs i kulemasš." šejtša·s salda·tle tšekte verəži·tni iššsε. salda·t pilinlə jemən tšutkas. pilin šu^vε: "hū." kežə·^ʃin ju^valε: "miž sija vištalε?" salda·t šu^vε: "škapjas pε em kežə·rikaitlen vil miži·k." kežə·^ʃin inislə tšekte škaple ošni. inis oz bi oš. no i oštas. i eta miži·k pišjas. kežə·^ʃin kutni oz vermi. a inε kutas i settšed^{šš} neitas i labitš-ulte tšapkas. i kežə·^ʃin salda·tliš etε verəže·tšle bošte. salda·t šu^vε: "og usal. mejim iššsε sija verəžitās." a kežə·^ʃin šu^vε: "usal!" salda·t šu^vε: "no lādne." i uzalas za sto ruble·i. vot salda·t sišša·munas. gėnga silen eni tui vile em.

a kežə·^ʃin vel doğğalas. doğğε tejtšas šu i munas gerede usa·lni.

kiš^š·tolke keža·^jin munas, i ^jeta mort bera·loktas keža·ika diŋe. keža·ika bera·šakgise lešetas i vajas piza·n vile tir pizan. vot i šojeni kiken i ju^veni. i kodčas. i tšetčas, kuttšišas ki ki diŋe. i pondase jektini. a pilin grátka vilin pukale, vi^džete nije. vot nija loktēni pilin diŋe i grežitēni pilinle: "àk te, ten tšuk menē en šedet!" i kijezniš kikna·nīs leptas greži·tni pilinle. a pilin tšetšeltas, etikisliš koknas etik kise kutas. a met koknas medisliš kise kutas i vi^dže, a sija pēra keža·^jinīs loktas. a nilen ker·kuin šum tolke. keža·^jin tšoža pīras ker·kuē, vi^džete: pilin kutēma kikna·nīse, inhase i vil miži·kse. keža·^jin boštas plēk i pilin lečas. a keža·^jin pondas nije neji·tni i setšed^š neitas, edva·tolke loljaš.

16. lešni·kkez

kor·ke velem lešni·k. silen velem pōn, eggen bur. sija munem lesu·žtni. i tuž vilas pemdem. i bokin iksē mortvež gelešen, lešni·kle šu^vē himen. him velem i v a · n. i v a · n vi^džete, kodgrin iksē. vi^džete·ke, mir sottše bijen. i setšin iksē pitškas mort: "šetti menē, i v a · n, estiš." "a kidž me tenē šetta?" "keral bež kuže i eta mir vile pukti i me set peta." vot i pete žmeja· i šu^vē: "vot menē šettin, dak me tejit kera bure." ju^vale i v a · nliš: "miž tejit kole?" a i v a · n šu^vē: "me ok ted, miž te mejim bure keran." "a vot me tejit vištala. te pondan tedni odžlan kuži·m lun a tolke ne·kinle. en vištal, šte te tedan odžlan."

vot i v a · n bergetčas i munas. loktas as izbu·škaas, šettaz bi i pukale. i duma vilas ušas: sija oje sije šu^veni guša·lni. i v a · n dumaite, miž kerni. pone medgas kara^vuli·tni. pon kotertas gortas. a keža·ika petas i pondas nei·tni ponle. no pon guša·lni osšet. vorrez vollas i bēr munas. pon bēr keža·^jin diŋe munas. a keža·^jin tedē, šte inīs ponle neitis. vot, keža·^jin dir mižiš loktas gortas i keža·ikalē šu^vē: "mila· pone neitin?" a keža·ika šu^vē: "kidž te

tedan?" a kežq·j in šu^vε: "vot, teda."

i oleni dir kod'ni. a kežq·ika kežq·j inliš ju^valε. ne rade voštis keža·j inle. i kežq·j in dumaitε višta·lni. a žmeja· es·tšēkti nekinle· višta·lni: "kidž vištalan, te kulan." a kežq·j in dumaitε sišša višta·lni i kulni. inisle tšēkte vaini tšōtškem paš·kem. vot, inis vajas. kežq·j in paštasas i šu^vε višta·lni inisle. a kuri·tšaez velemaš odi·natsak štuk. petu·k velem dvena·tsatej. petu·k poz peretas, kuri·tšaezle pozjiš vašetas. i eti·kle koki·šte a medi·kle koki·šte i šu^vε: "meam odi·natsak inkaeje da vele·tnit verma. a te etikε on vermi vele·tni. šu^van višta·lni i ačsit kulni." vot miži·k tšēttšas, boštas tatšma· i kutas inšε vele·tni.

17.

vot kor·kε me olli mačšika dinin. sija menε vi·džis umεla. a veli tediš. vot sija menε lešetis verεbe·je. sišša miž kermi menim! i me lebži guna·dere. i settšin kokaša, an·ki·tš·tuššez da miž koka. settšē pirisε verεbe·jez una. i niket šojam, kokašam. settšē loktisε kiq·zonka. i oštaezle tupkisε. a etik ošta kolisε. i settšē puktisε miše·k. i ašnis pirisε guna·pitškas. i pondisε vaše·tlini verεbe·jezle. verεbe·jez lebženi settšē oštaas, kittšē· miše·kε puktisε. i me settšē lebži. i miše·kε pirime. ena zonkaez loktisε, miše·kle boštisε, kertlisε i gortanis vašisε. i pondisε miše·kiš šetta·lni. kogga kulgm verεbe·ijis, sije tšapkeni etere. a me pira šo ulta·žžik i ulta·žžik. sišša kolttši miše·kas etnam i lešetšsi kulme. menε kiskisε miše·kiš i tšapkisε etere. vot me lebži gorte. mačšike menε adžilil i lešēdis pone. vot i dumaita, kidž bera·vertšini.

a etik miži·kliš gušallemaš kagaez. kidž tołke džin ged lo^vas, i gušaleni. no me muni si orde. sija menε primitis pestu·ne. me karavuliti silis kagalε i pestuntšqiti. vot me seten ola bura. verdε, a

me gittšettšā zipka sajin. i lokte oġ. i oġnas ešġi nġt pġris pilin. kagalē kvakġitis zipkais i nuġis. me sġ berġn vetšša. keža·ġ in kilis i tožē vetššē. me veti, kagalē mirġġi i vajim bġr. vot i olam. dir ġi. kaga bidmis ġġdžid ġi. sišša menē kežā·ġ in etkažitis. vot me lokti ġortē. mačsike keris bġr menē mortē. i ola. no viđžē šo unġla.

vot me tečšġi koto·mġčska i ġortiš pondi munnġ vertššġini. vot i muna. laktiz ġere·vna. i me pemdi eta ġere·vnain. a ušni ġe·ki·n oz ledžž. a etik ker·kuġn sottšē bi. me settšē pġri. ker·kuġn ġe·ki·n abu. kaji pela·tē, vodi i kuġla. a pela·tis tolke dšġineddžas. a pelat' ultġn sulalē kreva·k. kġla·-ke pġrġni morttez. pġrise kġka, zonka i nilka. vaġisē šakeġi šoja·n i ju·a·n. pġza·n vilē puktisē. i ašnis eta kreva·kē vodisē. a me bi viđžġta. vot i ġurġs miškirta viđžē·tni·tē niġē. i eġġen miškirttšġi. a menim koto·mkaē ġuram kitšētis i me ni vilē ušġi. niġa polžisē, tšġettšġeltisē i pišġisē. me tšġettšġi, pġza·n vilis šoja·n ju·a·n koto·mkaē tečšġi i dava·ġ pišġġini. minda·-ke kote·rġi i dava·ġ šoġni. vot i šoġi, miġ mejġm kolē, i ju·ġi kinġm pottēdžž. kġla·-ke, kin·ke lokte beršānam. me polžġi; dumaġta, vetššġeni me berġn. me pġri mirē. a miris duplā, šeris ošta. i settšġin pukala. i laktisē, kġlē, velġn i baitġni: "etē mirsē oktam i nu·am. i pondisē pġli·tni me veštġet. i menē šeri pilitġni. vot me pġla·nišē kuti, ok šet pġli·tnit. niġa polžisē. "miġ eta loġis? pġli·tni og verme." a me ġksa. i pišġisē, vel kolisē. vot me peti miriš. doġġē pukšġi i vašġta.

lokti ġeredēdžž. velle uzali za sto ruble·ġ. i ačšim muna uli·tšā·ġt. i pondis petni sit. a sita·šni ok ted kitššē. krugo·m otġr.

addži gaže·ta, ugolo·ke pukši i sitali gežeta·ε.* i kakki i muna.
 pantašis inka i ju^valε: "miž nu^van?" me vištali: "nu^va vi usa·lni
 basa·rε." inka šu^vε: "dava·ž, uzal menim!" me šu^va: "dava·ž, boš,
 dava·ž gėnga sto ruble·ž!" inka kiskas gėnga, sto ruble·ž i šetas.
 me šeta sile etε vilε. inka bergettsε i munε gortas. a me si berin
 viđže·tni, kits pondasε šoini etε vilε. inka piras, piza·n vilε
 puktas. aťšis sultetas samova·r, vajas hān piza·n vilε i samova·r
 i korε miži·kse šoini. "me bošti vi, lok, šojam!" vot i pukšase
 šoini. inka ražištas gaže·talε. setgn sit! tolke zin lebas ker·ku
 tjr. miži·kis tšēttsas piza·n sajis i dava·ž neitni inše. a me
 bergettsi i dava·ž pišjini.

* gežeta·ε < gaže·ta

18. ž u k o v

kor·ke vėlmas stari·k da staru·ka. nija olemas eģģen umėla.
 stari·g·dumaitε, kid^ž verttsini, a uđža·lni oz vermi. a gožimnas
 inkaez beliteni dera·ez. i lug vilε veldasε una eģģen. i eta ž u -
 k o v munas, dera·ezle ektas i mire šujas.

vot ritnas inkaez loktasε. dera·eznis lug vilin abueš. kin·ke
 gušalem. vot i kotrašeni, košjeni dera·eznisε. a eta stari·k ž u -
 k o v ni gegr bergalε. etik inka loktaž ž u k o v dinε, ju^valε
 siliš: "pegi te addžilin, kin gušalis mijanliš dera·esε?" ž u k o v
 šu^vε: "eg addžil, a veręži·tni verma. možet i addžam." vot i verę-
 žitas guma·gaejen. a aťšis hēm os ted. inkaezle vištale: "dera·z-
 nit esten miras." inkaez kotertasε eta mir dinε. dera·znis bil se-
 tgn. boštasε dera·ez i ž u k o vlε, miž kolε, sije i šetasε, kin
 hān, kin vi i kin miž vermas. vot ž u k o v boga·t lo^vas. staru·-
 kakgt oleni, šoini em, miž.

a ž u k o v bera·dumaitε, kiš šettini hān. vot sija ğere·vnas
 loktas para velen terge·vež dot tjr teva·r. eta ž u k o v vellezle
 teva·ren gušalas. teva·r vajaz gortas. a vellezle indas pes·tuž ku-
 ža verε. vot terge·vež petas, vellez abueš. vot i kotrašε, košje
 vellesε. i etik inkališ ju^valε: "kin·ke vellejes gušalis selše·m

teva·ren." inka vištalε: "taten em stari·k ž u k o v. sija verežite, vot eta terge·vegi kotertas ž u k o v diņε. i verežitasε. ž u k o v vištalε: "vellejīt et̄t̄šēm-tε tui kužā verineš, a teva·rīt abu." terge·vegi kotertas sija tui kužā, vellez addžas.

a sija pera·sarlen nīl eštēma zolgte·i t̄šūn·ki·t̄š. i sar kilas, šte eta ž u k o v verežite, i loktas ž u k o v diņε i nu^vεtε gortas i šu^vε: "ki^{t̄}t̄š t̄šūn·ki·t̄šlε addžan, me ponda vidžni tenε kul-tēddžat." vot i nu^vεtas sar gortas kikna·nviε, stari·kle i staru·kale. i t̄šekte otsaši·šlε lontni baņa. otsaši·š lonte baņa. a sett̄šε loktas suše·d. i sar ošjašē: "et̄t̄šēm-tε me addži vereže·t̄šlε." a džot̄š kužā koterte žuž (жук). i eta mort žužlε boštas kijas i šu^vε: "ni·ke tedas oz, miž me^jam kijam." a eta stari·k ž u k o v nem os_ted i pole sariš. a sar vištalis sid^žž: "on·ke addži t̄šūn·ki·t̄š-lε, me tenε vija." vot eta stari·k i dumaite: "miž eta mortlen kijas?" a ž u k o v šu^vε: "miž loaz_dak loas ž u k o vlε." eta mort šel-žas žužlε kišis t̄šapkas i šu^vε: "zabił tedis."

šeit̄ša·s ž u k o vlε nu^vεtasε baņae pilšini. i pilšē. a otsa-ši·šsε medetas kara^vuli·tni. ž u k o v pilšē i a^{t̄}šis šulle: "miž loaz_dak loaž ž u k o vlε." a eta kara^vuliti·šis tedas sid^žž, miž loaz_dak loas kingmlε. vot ž u k o v petas baņaiš i eta kara^vuliti·š šu^vε ž u k o vlε: "te nem en ker! t̄šūn·ki·t̄š se gušali me. te bi^{t̄}tē verežit. a me eši·n veštās džo·dž-i·las pukta." vod ž u k o v baņaiš loktas i pondas vereži·tni. sarlε vištalε: "t̄šūn·ki·t̄šis džo·dž-i·lin eši·n veštīn." sar piras, t̄šūn·ki·t̄šlε addžas. vot ž u k o vlε lūbite egggn. verde, juktalε bura. i k̄eras k̄er·ku aslis. vod ž u k o v staru·kakget olgni.

no ž u k o v duma·ite: "miž·ke·ke ešas, vereži·tni ok_ted." kutaz da k̄er·kuse ez^ztas oinas. a a^{t̄}šis staru·kakget k̄er·kuiš pe-tasε. k̄er·ku sott̄šē. a ž u k o v iksε: "vereže·ikaεje sott̄šisε!" sar petas. ž u k o v goras, bi^{t̄}tē vereže·ikaεε žaleite. sar šu^vε: "met_sott̄šisε, dak sott̄šēni. a me tenε vidžni užē·ponda kulted^žž." stari·k rad loas.

19.

vele_m kor-ke lok inka miži_kkle_n. šo kerli_lle_m peperjo_g. miži_k mi_ž tšektas ker_ni, a sija šo ker_e as-no_džaas. miži_k lo_m in_en ne-
ra_d. sišša miži_k legašas eg_gen in vile.

a vele_ma peš_o-ra. sija kutas in_e da nuas, peš_o-raas tšapkas. dir
mijiš munas in_e prover_i-tni, le_džas gez. settš_in kuttš_išas gez
berde. i miži_k lept_e. vi_dže_te-ke, ne in_is kuttš_išema geziz berde.
sija ber pondas ledžni. sija pondas kelmi_šni, tšekte leptini. a
sija vele_ma kiki_·mora. sije kor-ke vaš_et_emaš settš_e peš_o-raas. a
eta miži_k in_e settš_e-že peš_o-raas in_{ma}s tšapkini. i eta lok inka
kiki_·mora_e vošt_a ne-r_a-de. i eta kiki_·mora odž_ik kuttš_išas geziz
berde. i vot miži_k leptas i kiki_·mora miži_·kle šu^v_e: "me tej_t
kera bur_e, a to men_e tejat in_it ne-r_a-de vošt_is. "no lad_e", miži_·k
šu^v_e. a kiki_·mora šu^v_e: "me etik ker-ku_e pira, a te bi_tte men_e vaš_et.
i medi_·ke pira, tož_e vaš_et. a kujime_·dže pira, seš en vaš_et sišša."

vot, miži_·k si_dži ker_e, etik ker-kuš_is vaš_et_as i plata sil_e veš-
ten_i una vaš_et_em ponda. vot kiki_·mora petas seš ker-ku^j_iš i pira_s
medi_·k ker-ku_e. i seš miži_·k bera_· vaš_et_as. kiki_·mora petas i pira_s
kujime_·dš ker-ku_e. a miži_·kle sišša vaš_e-tni os tui. a keža^j in
tšekte eta miži_·kle vaš_etni, olni os tui ker-kuin. kiki_·mora šem-
ja_·le ne_ite. "no lad_e", miži_·g duma_ite, "kitš-ke kole kitri_·tšini."
sija kutas da aš_e gert kraska_n tšiste maltas.

i lokte eta ker-ku di_ne kiki_·mora. golu_·bni_{tš}ain žele_b dorin
pukale. vi_dže_te-ke, miži_·k lokte bera_· vaš_e-tni. kiki_·mora šu^v_e:
"sišša en vaš_et!" a miži_·k šu^v_e: "og vaš_et. a vi_dže_t, bla_diš pete_·
ma peš_o-rašis i von mi_ž men_e keris! tšiste giž_·jalis." kiki_·mora
polžas, med os_·kut bera_· sije. i kotert_as settš_e ber peš_o-raas.
pira_s peš_o-ra_e. vi_dže_te-ke, lok inkais šo seten. bera_· šuris si
di_ne.

20.

kor-ke vellem stari·k. silen nim abu vellem. tolko etik vellem
 ete·pki. sija munas ete·pkiēn ġere·vnaeje. piras etiklae užni i
 ju^valē: "meam em ete·pki. kittśe sije puktam?" nija šu^veni: "kuri-
 tśaez dīne." oinas kuri·tśaez ete·pkile raśasē. aśinas stari·k
 tśettśas, ete·pkile kore. a kuri·tśaez raśemaś, śetni nem stari·kle.
 siśśa sija kore ete·pki ponda kuri·tśale. śetasē kuri·tśa.

kuri·tśaen bera·munē. loktaz ġere·vnae i ju^vaśē bera·užni.
 i ju^valē: "kittśe mentśim kuri·tśale?" nija šu^veni: "guśśez dīne."
 guśśez kuri·tśale vijasē bera·. aśinas tśettśas, kore kuri·tśale.
 a guśśez vijemaś. kuri·tśa ponda kore guśle. śetasē guś.

i guśen munē. loktas bera· ġere·vnae. piras užni i ju^valē: "kittśe
 mentśim guśle?" "lebeġġez dīne." lebeġġez bera· guśle vijasē. aśinas
 tśettśas. guś ponda kore lebeġle. śetasē lebeġ.

i munē bera·. loktas ġere·vnae. piras ker-kuē užni i ju^valē:
 "kittśe mentśim lebeġle?" "bara·nnez dīne." bara·nnez lebeġle vija-
 sē. aśinas tśettśas, kore lebek ponda baranle. śetasē bara·n.

i munē baranen. loktas ġere·vnae. piras užni i ju^valē: "kittśe
 mentśim baranle?" nija šu^veni: "eśkaez dīne." eśkaez bara·nle bera·
 vijasē. aśinas tśettśas. bara·n ponda kore eśkale. śetasē eśkale.
 koras sijes i doġ. doġġalas eśkale i munē eśkaen.

pantaśas ketś. "stari·tśo·k, menē pukśet!" stari·k pukśetas
 ketśle. i vaśeteni eśkaen. pantaśas rutś. i bera· tśekte pukśe·tni.
 pukśetas rutśle i vaśeteni. pantaśas ke^jin. i bera· tśekte pukśe·tni.

pukšętas ke^jinle. i vašętenj. pantašas oš. bera. tšękte pukšętnj.
 pukšętas ošle. oš šu^vε: "starike, starike! ni-ke vištal vaš piš-
 natε!" stari·k i pondętas ętepkaiš kuri,tša, kuri,tšaiš guš, gušiš
 lebeg, lebegiš baran, baraniš ęška. vot i vašętenj. vašętasε, vašę-
 tasε.

sišša zave·rtkinj oras. stari·k međetas ketšle šatla zave·rtki
 ķernj. ketš munas. vajas ęši·nmevej ulo·k, ķernj os tuj. međetas
 rutšle. rutš vajas bego·k. međetas ke^jinle. ke^jin vajas to^jin. za-
 ve·rtki ķernj os tuj. međetas ošle. oš vajas gir. sišša munas a,tšis.
 a si pera eskale šojasε. lijes te,tšasε. ku,tši·ken velķjasε i ber
 sulale ęška. stari·k loktas, zave·rtki ķeras. i oš tšękte stari·kle
 vaš pišna višta·lnj. stari·k i pondętas ętepkaiš kuri,tša, kuri,tša-
 iš guš, gušiš lebeg, lebegiš baran, baraniš ęška. to^jinen vatškas
 ęškale. ęška kiššas. ęskalęn tolke lijes. ke^jinnez da oš šojemas
 ęškale.

21.

kor-ke velem miži·klen lok in. kerlillem šo aslis. miži·k tšęk-
 tas ķernj ę·t·nod^šž, a sija ķere med nod^šž. sišša nija munasε
 i,tškini k a m a bereg dore. i i,tškenj. a inka ęgęgen bura u,đšallem.
 i i,tške ęgęgen bura. miži·k šu^vε: "ęgęgen bura i,tškan." a inka šu^vε:
 "me og i,tški, a šira." miži·k tšękte šunj, šte "i,tška", a sija šu^vε
 šo: "šira". sišša miži·k legasas. kutas inkalę i vaas tšapkas. inka
 vejas i leblas. i miži·k tšękte šunj, šte "i,tška". "šuvan-ke, šte
 'i,tška', sek šetta ber. a on-ke šu, ok šetti." inka os šu, šo šu^vε:
 "šira". i išše. lebišlas tolke kijis. i kinas vištale šo širemen.

miž*·*k kijen eltištas, met "te i vejan! raz te i šu^van šo širemen,
dak med i vejan." oz i šetti. ihka siđži vejas.

22.

vot kor-ke velem pop. i silen velem uđžališ b a l d a ·. pop
tšettšas asja-pon odž. munε košjini uđžali·šle, dontemi·nike, a med
uđžale bura. pop munε. pantašε silε b a l d a ·. zdorova·ittšeni
b a l d a ·ket. i pop šu^vε: "lok menim uđža·lni ne eggen donen!"
b a l d a · šu^vε: "lokta, uđža·lni ponda eggen bura. kuji·m šoltšo·k
ponda ged. tolke mene verdni bura." a b a l d a · šoilema nol mort
ponda a uđžallema šizim ponda. vot i munasε pop ordε. olε b a l -
d a · dir hi i uđžale bura eggen i šoje una. i kore šoini tšeskite,
kolka da vi. a pop i dumaitε: "b a l d a · vina eggen. sija-ke menim
kuji·miš šolknitas, to me kula." popagga·ket i ba⁷iteni, kittšε sije
voštini, eta b a l d a ·le. i dumaitasε.

vellema ti se⁷tšem. kin tolke munas eta ti dine, sije i kiskeni
tje. vot pop medetas etε b a l d a ·le eta ti dine korni bessezliš
geŋga miše·k. bitte nija abu veštillemaš pople nalo·g kujim ged. vot
b a l d a · munas bessezliš korni miše·k geŋga. bereg dore pukšas i
leđže gez tje. periš bes adžε. b a l d a · grežitε gezen. bes
medete utše·džik besle b a l d a · dine. bes petas, ju^valε b a l -
d a ·liš: "mi te keran?" b a l d a · šu^vε: "me tijanes šu^va va-
še·tni eta tiš. tije-pe pople abu veštillemaš kujim ged nalo·g.
ot-ke vešte, to me tijanes estiš vašeta."

a bessez oz i tedε ne·ki⁷tšē·m nalo·g. bes piras ber tje i iđži·d-
džik besle vištale, šte "pop kore mijanšān ki⁷tšē·m-ke nalo·g. kujim
getpe hi ed veštile. užε· kole tijanšān miše·k zoloto." a iđžit
bes oz bi šet. medete bera· utšet besle b a l d a · dine. i šete
pešlini vinnez. vištale sid²ž, šte "krugen tile kote·rtni eta utšet
besket".

bes petas i b a l d a · lε vištale: "krugēn-kε tilε kotertam i kodni·m oddžik loktam, siļε i miše·k zoloto." a b a l d a · kotērt- ni os tšqittšī. i beslε šu^vε: "me medeta oddžik uťše·ddžik vonlε." b a l d a · kutas kik ketš. miše·kε šujas. vot i tšekte beslε ko- te·rtni. "a me leđža uťše·ddžik vongs." vot bes koterte. a b a l d a · leđžas etik ketse. ketš kotertas verε i kussesz ultε vodas. a bes krugēn tilε kotertas. loktas b a l d a · diņε. a b a l d a · međ ketse miše·kiš šettas i gladēte. gladēte i šu^vε: "uťšet, te von, miđžin; krugēn tilε kotertin, beslε ođžalin i miđžin." a bes i dumaite, šte uťšet von b a l d a · len ođžalis. bez bergettšas i munas. tiε piras, periž beslε vištale, šte ođžalis b a l d a · len uťše·ddžik vonis. periž bes dumaite, šte b a l d a · vina.

periž bes uťše·ddžik beslε medete bera. b a l d a · diņε. šete metš. bes petas eten meťsen. b a l d a · lε tšekte tšapkini ve·l- dēre, šte·bi eta metš ez i tīdal. a b a l d a · etε metšlε os tšqittšī verže·tni mestaiš. i viđže·t lε kimere. bes jualε: "polan, b a l d a ·, kitε verže·tni?" a b a l d a · beslε šu^vε: "vittšiša seťšēm štutška, šte·bi tšapkini etε tehtšit štutškale, met te en i adžil." bes polžas. kvakitas metšlε i ber tiε. i periž beslε viš- talε: "sija šuis mentšim etε metšlε tšapkini, met pe te on i adžil." periž bes dumaite, kiťše·m-kε išše·šetni zada·nija b a l d a · lε. kitš keras etε zada·nijale, seki i šetam miše·k zoloto. bes šetas seťšēm zada·nija verma·šni.

uťšet bes petas tiš, b a l d a · lε šu^vε: "dava·ž, pondam ver- ma·šni!" da b a l d a · kuttšī·šni oz liš i šu^vε: "tijε una ni me- nim šetlit zada·nijesse, a eni me šeta. viđže·t, sulalε tšetškgm velis. mun, boš vilat da pel versti· nu i ber vai!" bez boštas velle vilas. kuji·miš šagēltas i ušas. b a l d a · šu^vε: "jei te bes, en vermi velε nunit. a viđže·t, me kokkeje kolasin nula versta· i ber

vaja." b a l d a · vel vīle pukas i versta · vašetas i ber loktas.
i besle šu^vε: "vi^dše·t te, vilat en vermi nunit. a me kokkeje kola-
sin nuji i ber vaji."

bes polšas i ber tje pīras. i perīž besle vištale: "eni sija me-
nim tšektis nuni velle pel versti · i ber vaini. me eg vermi. bošti
vilam. kuji miš šaghelti i uši. a sija kokkes kolasin nujis versta ·
i ber vavis." perīž bes duma·ite: "kolšas šetni miše·k zoloto." ku-
ralas miše·g zoloto i utšet besle šetas: "na, mun, petket i šet
b a l d a · le da met sišša os korε!" bes petketas, b a l d a · le
šetas.

b a l d a · nu^vε. lokte pop orde. pop eši·net vi^dše·tε: b a l -
d a · lokte, miše·k zoloto vaje. pīras ker-kuε, pople šetas miše·g
zoloto i tšekte vešti·šni. b a l d a · len strok pregitis ged. a
poplen kimes pole šoltšo·kiš, šte "šeitša·s b a l d a · mene vi-
jas". vod b a l d a · pople tšekte sultni, vešti·šni. pop sultas.
b a l d a · šolknitas et pīr. pop tšettšeltas potolo·gedž, šolknitas
met pīr. silen ešas kil. šolknitas kuime·Dš pīr. pop kulas. vod
b a l d a · plata boštis i munis, kittšε silε kole. a pople vi^dis.

23.

kor-ke velemaš kik von. etikis velem boga·t, a medis velem gel i
periš ni. ollem tolke staru·kakεt. verttšini oz vermi. munas kortem
vetle·tni. loktas gere·vnaε. pīras etiklaε. seten ollem stari·k et-
nas. i sija juašε siliš: "ki^dž ni ollan?" sija vištale: "ola umεla."
seten užas. ašinas tšettšas. eta stari·k šetas sumka silε stari·kle
i medete ber gortas. i vištale: "ki^dž gortad loktan, sumkaε pukti
piza·n vīle i oš i šu: 'sumka da sumka!' i seš petas šakeji šojan i

ju^van. i eten sumkaen te pondan verttšini. i ne-kinle. en uzal!"

stari.g.gortas loktas. staru.kale vištale: "nem eg vaj, tolke etik sumka. eten sumkaen pondan verttšini." piza.n vile puktas i oštās i šu^vε: "sumka da sumka!" sumkaiš peteni šakei šojanīs i ju^vanīs. staru.ka vi.džete: šakei šojanīs i ju^vanīs pīr piza.n tīr. staru.ka rād. pukšase šojni. minda šojeni, os.šojε, a piza.n vilin šo et-minda, oz i tšin. vot i oleni bura eggen.

eta stari.k kēras pīr i korε samed med bur otīrlε i vonse geštītni. loktase ena otīr i vonīs. stari.k vajas sumka. piza.n vile puktas. gešsezle puksetas piza.n saje. gešsez pukšase bitse.n, a vonīs os.pukši, stiģittšē. teđe, šte stari.klen nem abu. no pošlejas pukšas. stari.k šu^vε: "sumka da sumka!" sumkaiš petase šakei šojan i ju^van, mi i tejit kolε, tīr piza.n. gešses šojeni i ju^veni. a piza.n vilis oz i tšin. ju^vašē, šojašē. i tšiste kodžase. gulq.ritase bura eggen. no pošlejas munase gortteanīs. a eta vonīs kolttšas. dava.i, stari.kliš sumka ile.tni. "dava.i, te menim uzal etε sumkate!" stari.g. bebašas i sumka uzalas za dvatsat pjat pudov šu ponda. eta vonīs sumkale nu^vas. vajas dvatsak pjak pudov šu eta stari.kle. eta stari.k šule šojištas. i bera. nem oz lo stari.kle.

stari.g.dumajte bera. munnī kortem vetle.tni. i loktas bera. eta stari.g.dinε i pīras užni. eta stari.k ju^vale: "no, kiđ verttšan eten sumkaen?" a stari.k vištale: "me sijε uzali vonle." " a me ek.tšektī uza.init, a te uzalemit. no, lādne. me tejit šeta medi.kε, buržike. sišša en uzal." vot šetas medi.k sumka. stari.k gortas vaje sumkale rat.tolke i dumajte: "sumka buržik. sišša etε og uzal." loktas.gortas, piza.n vile puktas. staru.kale vištale: "vađ i medi.k sumka, buržike." staru.ka lettšē gor vilis. pukšeni piza.n saje. radeš tolke. sumka verdas. stari.k šu^vε: "sumka da sumka!" sumkaiš

peteni kuji·m salda·t naga·ikaejen. pondase ne^ji·tni stari·kle da staru·kale i settšedž nejtase nija, edva loljaeš kolttšase. vot stari·k i dumajte: "vot eta sumkajs buržik. da verdis med nodžž." bošte sumkale i mune vonis orde vežžšini sumkajejen. loktas vonis orde i ošjaše: "eni menam sumkajs buržik. verde med nodžž, buržik šojangn." vonis šu^v: "dava·i, vežžšam!" a stari·k rād, kidž bi tolke vežni ete sumkale. šejtša·s vežžšase. stari·k eten sumkaen gortas mune rat, tolke.

a eta vonis kere pir i kore, kogge korlis stari·kis, niježe otir-se kore gešti·tnit. ena gešsez loktase. eta miži·k sumkale vajas, piza·n vile puktas. gešsezle pukšetas piza·n saje. i aštis šu^v: "sumka da sumka." seš peteni kuji·m salda·t naga·ikaejen i pondase potššu·itni naga·ikaejen. i settšedž nejtase, edva loljaeš kolttšase. vot keža^j in dumajte: "lešetis mene vone. pervo me sije lešetli, a eni mene sija lešetis i stigitis. bur gešsezle kori, a sija von miž lo^jis."

24. iva·n dura·k

kor-ke vellem stari·k. silen velmaš kuji·m zon. etik vellem g r i š k a. medi·k vellem p e t k a. a kujime·džž i v a · n. eta stari·k vištale nile: "kidž me kula, mene karauli·te mogi·la dinin kujimma·nnit etik ojen."

vot eta stari·k kulas. perveji oi oštšereg karauli·tni kole g r i š k a l e. a g r i š k a da p e t k a velmaš getiraeš, a i v a · n abu getira. vod g r i š k a len inkajs strapaiatas šakeise g r i š k a l e i teštšas kerži·nkae. a g r i š k a munnj oz liš aise karauli·tni. medeteni i v a · n d u r a · k l e. i v a · n boštas kerži·nkale i mnas aise karauli·tni. loktas mogi·la dine. pukšas i pukale. kidž oi-šer loas, ajis pete mogi·lais i ju^vale: "g r i š - k a t e?" ši osšet ne-kin. ju^vale bera: "p e t k a t e?" bera· ši abu. ju^vale bera: "i v a · n t e?" i v a · n šu^v: "me." petas mogi·lais. i v a · n ket pukšase rād. i kerži·nkais strapaiate šojeni.

šojasε kεrasε. i stari·k šu^vε i v a ·nle: "me te^jit šeta vel, vorneje." stari·k ikeostas: "lok, v o r o n k o!" v o r o n k o ·loktas. i v a ·n pukšas. vašetlas, vašetlas i leđžas tšisteji mu vile. loktas_gortas. von dumaite: "abu šojem ajis." i v a ·n gor vile kajas i užε.

lokte medi·k oī. kolε munnj p e t k a le karauli·tšini. p e t k a len inīs bera· strapaītas šakeisε. kerži·nkaε te^tšas i bera· i v a ·nle medeteni karauli·tni aīnise. i v a ·n kerži·nka boštas i munas. loktas moģi·la diņε. pukšas. ajiz bera· petε moģi·lais i ju^valε: "g r i š k a te?" šj abu. "p e t k a te?" bera· šj abu. "i v a ·n te?" i v a ·n šiašē: "me." petas. pukšasε. i šojeni bera· kerži·nkaiš. šojasε kεrasε. stari·g bera· šu^vε: "me šeta te^jit medi·k vel, r i ž š k o ·le." stari·k ikeostas: "r i ž š k o ·, lok tātšē!" r i ž š k o ·loktas. i v a ·n pukšas. bera· vašetlas, vašetlas, i tšisteji mu vile leđžas. loktas_gortas, kajaz_gor vile i užε.

lokte oī, o^tšereg i v a ·nlen. a i v a ·nle strapaītni nekī·nle, in abu. i v a ·n boštas sukarjo·kkez. kerži·nkaε te^tšas i munas aīsε karauli·tni. moģi·la diņε pukšas. ajis petε i ju^valε: "i v a ·n te?" i v a ·n šu^vε: "me." petas. pukšasε. sukarjo·kkez šojasε. i stari·k šu^vε: "me šeta te^jit kujimeđž vel, š i v k o ·le." i ikeostas: "š i v k o ·, lok tātšē!" š i v k o ·loktas eģģen bur šedlo·gn i miī. i v a ·nle vištale: "pravoī pelas pīr, a lēvojeķķis pet!" i v a ·n pravojas pīras, lēvojet petas, loas molode·tš. pukšas i vašetε. vašetlas, vašetlas. tšisteji mu vile leđžas. i a^tšis ber loas i v a ·n d u r a ·k. loktas_gortas. gor vile kajas i sa toje.

a geredin vellem sar. i silen vilem nil, eģģen basek. i sija šete se^tšem uslo·vijo: ešetlas balko·n vile tšun·ki·tš i tšišjano·k. "kin etε vermas suđže·tni, si saje i šeta nille." vot ena kilasε g r i š k a i p e t k a. i muneni tšun·ki·tš suđže·tni. vellezε pukšasε i vašeteni. a i v a ·n tožε mune·bi. sijε oz nu^vεte. sija

boštás kerži·nka. "me, kēna·kkez, muna tšakla." i munas tšistej₂ mu vilē i velle ikeštas: "v o r o n k o · , lok tattšē!" v o r o n k o · loktas. v o r o n k o · vilē pukšas i vašēte. vonnesē vetas, naga·i-kaen vonneslē etšidišēn setas. i aťšis vašētas balko·n pir. névna tolke oz vermi suđžē·tnit tšuh·ki·tšlē. i ber bergetšas, loktas tšistej₂ mu vilē. velle leđšas. kerži·nkaē tšakkez ektas. gortas vajas. kēna·kkez os·primitē, etere kištase. a i v a · n bera· gor vilē kajas i kuilē. vonnez loktase i vištaseņi: "kin-ke vetis eđžen bur velēn. i mijanlē etšidišēn setis naga·ikaen i vašētis i névna tolke es·suđžēt tšuh·ki·tšē." a eta i v a · n šu^vē: "ete me, vonnez, veli." vonnez oz verite. "ki·tšē·m te velin, i v a · n sopla·k. né te^jit velni etšēm morte." no lādne. i v a · n bera· kuilē gor vilin.

lokte medi·k lun. vonnez bera· lešēttšēni muni tšuh·ki·tš suđžē·tni. a i v a · n vezjišē tōžē muni. "ak, te sopla·k! kittšē, te etšēmis, munan?" ozē nuēte sije. pukšase vellez vilē i vašētasē. a i v a · n kerži·nka boštás i bera· munas tšakla. loktas tšistej₂ mu vilē. velle ikeštas: "r i ž š k o · , lok tattšē!" r i ž š k o · loktas. i v a · n pukšas i vašētas. vonnezlē vetas, etšidišēn setas naga·ikaen i aťšis vašētas. loktas balko·n diņē. i tšūt tolke os·suđžēt. bergetšas ber. tšistej₂ mu vilē loktas, velle leđšas. aťšis tšakkez ektas kerži·nkaē. loktas gortas. kēna·kkez bera· os·primitē. i v a · n bera· gor vilē kajas i kuilē. vonnez loktase i vištaseņi: "ta-lun bera· kin-ke vollis i etšidišēn mijanlē setis naga·ikaen. i tšūt tolke es·suđžēt tšuh·ki·tšlē." a i v a · n šu^vē: "ete me veli, vonnez." vonnez oz verite.

lokte kujime·dž lun. vonnez bera· munēni. i v a · n bera· vezjišē. vonneš·šu^vēni: "kittšē. te sopla·k! toj lutšē gor vilat satē!" vonnez munase tšuh·ki·tš suđžē·tni. a i v a · n kerži·nka boštás. kēna·kkezlē šu^vē: "me muna tšakla." kēna·kkez oz leđžē. "en

mun, umelē tšaktē vajan." a i v a · n munas. loktas tšistejī mu vilē. vellē ikeštas: "š i v k o · , lok tattšē!" š i v k o · loktas. i v a · n pravejī pelas pīras, levoječkīs petas. loas molodē · tš. vel vilē pukšas i vašetas. vonnezlē vetas. naga · ikaen etšidišēn setas i vašetas. loktas balko · n diņē i tšun · ki · tšlē suđžetas i ber bergetšas. tšistejī mu vilē loktas. vellē leđžas. tšakkez ektas. loktas gortas. kena · kkezlē tšak šetas. kena · kkez etere kištase. a i v a · n bera · gor vilē kajas i kuilē settšin. vonnez loktase i vištaseņi: "no, ta-lun kin · ke bera · vollis eđģen bur velen. i mijanlē etšidišēn setis, eđģe · n · ni bura setis. i tšun · ki · tšlē suđžetis." a i v a · n šu · v: "ete me, vonnez." a vonneš šuvgni: "kittšē · te etšēmis sopla · kis!" a i v a · n tšun · ki · tšlē tšunas šujas, tšiš · jano · ken kertlas. i užē gor vilin. i oinas tšun · ki · tšlē viđžete bi i tšišjano · kle pertšālas. ker · kuin loas jugit. a vonnez i v a · nlē videni: "mi, te dura · k, keran! špi tšaez nas bebalan!" i v a · n tšožik ber kertlas. švet oz lo.

a eta sar kerē pīr košjini, tšun · ki · tšlē kin suđžetis. i javite se, tšēm lun, šte sija lunē ekšini otirle. vot sija lunē vonnez mu · neni. a i v a · n bera · vezjišē. sije oz nuete. i v a · n boštas kerži · nka i bera · tšakla munē. loktas tšistejī mu vilē. vellē ikeštas: "lok, š i v k o · !" š i v k o · loktas. pravejī pelas pīras, levo · ječkīs petas. loas molodē · tš. vel vilē pukšas i vašetas. sar diņēd'š · nevna oz lok. vel vilē tšettšas. levejī pelas pīras, pravojekčkīs petas. loaz ber sopla · k. pīras sar orde. otir tir ni loktēmaš. sija poro · g · ultē pukšištas i pukalē tšun kertlēm. a sarlen nil stēka · nen vina · udale kážneilē. kinlē · n kit kertlēm, pertšālē i viđžete. a sar vištālē otirle: "kin tšun · ki · tš suđžetis, si saje i šeta nille i džin sarsvo."

a sarlen velemaš kig · šak. vot eta nilka ude vina · i v a · n s o p l a · kle. i v a · n boštas stēka · nlē, ju · v ištā. a eta nilka

viđžete·ke, tšunís kertlem. tšekte perttša·lni. a i v a · n os
 perttšal. kutaz da aťšis perttšalas. viđžete·ke, tšuní·ki·tšis
 silgn. sišša goľa berdas kuttšišas i šu^vε: "vot te meam loan miži·k!"
 otir munase. a i v a · nle kolase getra·lni. a sar eta i v a · n
 saje oz bi šet. i v a · n umel, a med šakkes bureš.

lontase baňa. i v a · nle miššetasε, paštalasε. a i v a · n
 niliš paš·kem os·paštal, nolle aššis. a sar šete seťšem zada·nije:
 kutni vel, zolote·i·griveje. vot i muneni šakkes. šakkezle šetas
 vellez burreje a i v a · nle šetas umel·lik vel. vot pukšase i vašge-
 teni vel kutni zolote·i·grive·ile. a i v a · n loktas kittšē leđšis
 aššis velse i ikeštas: "š i v k o ·, lok tattšē!" š i v k o · lok-
 tas. i v a · n pravej pelas piras, levoječkis petas. loas molode·tš.
 pukšas vel vile i vašetas. i etε velle zolote·i·grive·ile adžšas i
 kutas i vajete. a aššis velle leđšas. a ena svoja·kkez pantašase.
 šo iššē·muneni. a i v a · n kutema ni. svoja·kkez koreni i v a · n-
 liš etε velse. a i v a · n šu^vε: "zave·tnež." ju^valeni: "kiťšē·m
 zave·tit?" i v a · n šu^vε: "kokšinit iđžit tšuninezniε." a nija oz
 bi šete. a no velle kole. pošlejas vundalase tšuninezniε i i v a · n-
 le šetase. i v a · n guma:žškaε kakkas, kerma·ne šujas. velle še-
 tas. vot i lokteni sar orde. a sar ešj·net viđžete. a i v a · n
 umel·lik velle kutas kinli·š·ke i vajete. sar viđžete: kig·šakis
 vajeteni zolote·i·gri·vež velle. a i v a · n umel·like vajete. ena
 kig·šak velle pirtase egra·daε. a i v a · nle mate oz leđšē egra·da
 diε. i v a · n velle leđšas i velteg piras. a i v a · nle liğģeni
 umelgn. šetase silē asli·s konleta, umelike. sija setgn i olē. a sar
 kig·šakse lubite. a i v a · nle oz lubit, verde torjen i viđže tor-
 jen.

sar ašinas medete kutni poršle, zolote·i·šeķinaε. vot bera·kig

žakisle šetas bur vellez a i v a · nle ume · lik velo · k. vot munase.
 a i v a · n bera · loktas settšē, kittšē le · džis aššis velsē. i
 ikeštas: "š i v k o ·, lok tattšē!" š i v k o · loktas. i v a · n
 pukšas i vašetas porš kutni. poršle addšas i kutas i vajete. a svo-
 ja · kkez pantašase. šo muneni. a i v a · n kutema poršle i vajete ni.
 svoja · kkez bera · koreni. a i v a · n šu^vē: "zave · t kiješinit i · džit-
 tšunnezniē." meddes vundalase, i v a · nle šetase. i v a · n porš-
 le šetas. aštšis kutas ume · lik poršle, pija · nae i vajete tožē. sar
 bera · eš · net vi · džete: kig žakis vajeteni poršle zolote · i · šēki · naae,
 a i v a · n ume · lik poršle, selše · m pija · mejen. vot kig žakis eten
 poršēn pīrase egra · dae. a i v a · nle enen porššejen mate oz le · džē.
 i v a · n porššes kolās, etnas pīras as konle · taas.

vot sar ašinas bera · medete kutni žarp kaiļē. vot sar ena kig
 žaklē vellez šetas, burreje, a i v a · nle bera · ume · like. vot i
 munase. a i v a · n kittšē le · džis aššis velsē, loktas settšē i
 ikeštas: "š i v k o ·, lok tattšē!" š i v k o · loktas. i v a · n
 pravgi petas pīras, lēvoje · kšis petas. loas molode · tš. i vel vile
 pukšas i vašetas. loktas settšin. a ena kaijez una emēš, oleni etik-
 lain. a kutni ne · kid^zš oz vermi. loktas vel diņē i dumaitē, kitš
 kutni. a vel silen morteve · i gelesēn vištale: "kiš šogdi i aštšit
 vod, sajaš, met · tenē oz addžē!" vot i v a · n si · džī ķeras. žarp
 kaijez loktase šogdi šoini. i v a · n kutištaz bi, da oz šur. i
 lebšase. loktase mede · ttšid i šojeni. a i v a · n kvaķitas i etik
 šedas. miše · ke šujas. pukšas vel vile i lokte. svoja · kkes pantašēni
 i ju^valēni: "no kidž i v a · n, žarp kaiļē kutin?" i v a · n šu^vē:
 "kuti." meddes bera · koreni. i i v a · n šu^vē: "sišša ok · šet." a
 nija šu^veni: "dava · i, šet! miņ kole, sije i šetam." a i v a · n
 šu^vē: "špinašinit reme · nnez koltsa · ejen." no miņ, meddeduma · itase,
 duma · itase i šetase. i v a · n vundalas, guma · gaē kakķas i ķerma · ne

šujas, žarp-kaiļe šetas. vot i lokteni. a i v a · n ete velle le-
džas, kutas ume·like kinli·š-ke i lokte. a meddet užè· loktēmaš. a
i v a · n tožno· lokte eten ume·lik velo·ken.

a eta sar ena kig žakket piruṭeni. kiṭše·m zada·nije šetis,
nija kerise. a i v a · n ez vermi kerni. vot, i v a · n loktas,
piras egra·daē eten velen. a sar žakkesket piruṭe medi·k jata·žin.
a ibe·s veļem ultšān. e eta i v a · n kutas ete velo·kle i tsāpkas
ni diņe, kite·n nija juṽeni. sar vi·dāēte: kiš eta vel lois ni diņe.
duma·ite, kin tsāpkis ni diņe. vi·dāēte ibe·se. settšin sulale
i v a · n. sar polšas, vidne i v a · n vina, velle tsāpkis sija.
kore i v a · nle diņas. i v a · n kajas. sar juṽale: "te tsāpkin
velle tattšē?" i tšekte ber ledžni. i v a · n kutas velle i leḍžas.

i tšekte lontni baņa. baņa lontasē. i v a · n baņae munas, a
svoja·kkes oz lokte. a i v a · n kore svoja·kkesē i sarle pilšini
etlaen. no¹ i loktasē i sar loktas. i v a · n tšelttšas i sar tšelt-
tšas. a ena kig žak ozē tšelttšē. a sar tožē tšekte tšelttšini. i
tšelttšasē. sar vi·dāēte: špinaeznis vundalemaš. a eta i v a · n
kiske reme·n i pukte špinaanis, setiš i veļemaš. sarle vištale: "vot
kin kutalis tenit velle i poršle i žarp kaiļe. vot nija kiteneš!"
guma·ž^ška ražištas, šete tšūnhez. "vot et kiten poršis!" šette me-
di·k tšūnhez kokkešinis, šete sarle: "vot, kiten i vel!" pilšasē
kerasē. loktasē gortanis. sar enē kig žaksē pukšetas tšišo·vkaē.
a ete i v a · nle pondas ūbi·tni i šetas džin sarsvose. vot i v a · n
i ole i sarsvuite.

25.

vellema stari·k. silen veļemaš kuji·m zon. stari·k veļem periš
ni. i zonnezliš juṽale: "kin kidž pondat verdni?" iḍāi·ddāik zon
šuṽe: "me ponda verdni sapo·g vuremen." a šere·t zon šuṽe: "me ponda

verdni vuršēmen." a utšē·ddžik zon velem dura·k, nim i v a · n .
sija šu^vε: "me ponda verdni tšipaen."

vot ičdžič·ddžik zon munε sapo·ggez vurni. loktas etik gergde i
iksε: "em-li se,tšēm udž, sapo·ggez vurni? me verma vurni pjačkso·t
par sutki^jin." a seten geredin sulalema polk. i seten olem sar. i
eta sar boštās etε udžali·šle vurni sapo·ggez. i eta mort vuras
etik sutki^jen pjačkso·t par. i silε šetasε udžale·m ponda miše·tšik
zoloto. vot sija lokte gortas. a tui vilas velem ker-kuo·k. seten
olem inka. settšed^ž loktas i piras užni. inka verdas juktalas i
šu^vε: "vodam užni." i šu^vε: "kodni·m vermam kerpi·tni, sišān
i miše·tšik zoloto." vot vodasε. i eta zonka kerpi·tni oz vermi. mi-
še·tšik zoloto šetas eta inka. loktaz gortas, nem oz vai ajisle.
ai ju^valε: "una·-ja zàrobitin gēnga?" zon vištale: "udž·eg addžiči."

ašinas munε šere·t zonis. tožε munas sija gergde i iksε: "kinle·
kolε vurni una paš·kēm?" sar kilas i boštās sije vuršini. i sija vu-
ras pjačkso·t par šine·llez, vešja·nnez. i eta sar šetas miše·tšik
zoloto. i eta zonka pondas munni gortas i loktas eta ker-kuo·k diņε.
piras užni. a eta inka bera· verdas i juktalas i šu^vε: "vodam užni.
koğga· vermam kerpi·tni, sišān i miše·tšik zoloto." a eta zonka ker-
pi·tni oz vermi. miše·tšik zoloto šetas eta inka. loktaz gortas.
ajis ju^valε: "una·-ja, zone, zàrobitin gēngasε?" zonka šu^vε: "nem eg
zàrobit. udž·eg addžiči."

ašinas medete i v a · n d u r a · k l e . i v a · n d u r a · k
munas. loktas eta gergde i iksε: "kinle· kolε una otir? kerni verma
pjačkso·t morto·v." eta sar kilas. silε salda·ttes koleni. i boštās
sije kerni salda·ttezle. sija etik sutki^jen keras pjačkso·t salda·t-
tezle. eta sar šetas silε miše·tšik zoloto. i eta i v a · n d u -
r a · k munε gortas. loktas eta ker-kuo·k diņε. piras užni. a eta
inka verdas juktalas i šu^vε: "vodam užni. i koğga· vermam kerpi·tni,
sišān miše·tšik zoloto." i v a · n seglaši·tšas. i vodasε užni.

i pondasε bεba·lni. i v a · n višas višas, inka šo kerpite. i petketas eteredž tšipa vilas. .a inka šo tšekte egge·nzik. a eteras sulalem dub. i eta dub gegeret bergaleni. a set kak-ra·z mune mžik. i i v a · n iksε: "med menim medeteni tulu·p i pimi·jez. me ponda esten dub ultin teljini eta inkaket." inka polžas: "sija mene esten kintalas." i i v a · n lε šu^vε: "ledž, šeta miše·tšik zoloto!" a i v a · n šu^vε: "og ledž. pondam teljini esten. me^jim vajasε tulu·p i pimi·jez, me ok·pondi kinmini." a inka šu^vε: "ledž! šeta kik miše·tšik zoloto." i v a · n leđžas. pirasε ker-kuε. eta inka i v a · n lε šetas kuji·m miše·tšik zoloto. i v a · n duma·ite: "vot nave·rne vonneje etšē i kolise gėnganisε."

loktas i v a · n gortas. vaje gėnga nol' miše·tšik. ajis ju^valε: "una·ja, i v a · n, zàrobitin gėngasε tšipamat?" i v a · n šu^vε: "nol' miše·tšik zoloto." šetas ajis lε kuji·m miše·tšik. a aslis kolas etike. vot i oleni bura eggen. stari·k i duma·ite: "vot, bur zonneje vetlise uđža·lni i nem ez vaje. a umē·lik zone, i v a · n d u r a · kis, va^jis nol' miše·tšik zoloto i kuji·m miše·tšik šetis menim. a me eg duma·it, šte i v a · n d u r a · k vermaz zarobi·tni tšipagn."

26.

kor-ke velēm stari·k. sija pondas kerni vil' in. i vesettšē. settšē loktas oš i etlaen vesettšē. a oš vina, mirrez tolke tšatralε. vot vesgtasε, keđžasε šortni. i šogmas eggen bur. stari·k i šu^vε: "kjtš pondam juka·lni?" a oš šu^vε: "vel-derse me bošta. a ul-derse tejit." vot siđži jukalasε, stari·kle šortnisε a oš lε korsε.

medi·g·gedε keđžasε ruđžeg. arkmas eggen bur. stari·k bera·ju^valε ošliš. oš šu^vε: "seki te ul-derse boštin a eni me bošta ul-derse." vot vundasε, vartasε. stari·kle šuse a oš lε iđža·sse šetasε. a oš lε bur, duma·ite: "lādne!" stari·k šoje šule i šortnile, a oš šoje iđža·s lε i šortni-korlε.

27.

kor-ke velem pop. silen velem strošneji, medalema stò ruble·i ponda ged uđža·lni. i ba·itemaš sidž: "kođga· kođge· vermame le·ge·tni, sišān i stò ruble·i." pop oz bi šet sto ruble·ile. vot strošneji uđžale. pop tšektas natški·lni balale. a balaez velemas git·tir. eta strošneji kutaz da bitse·n natškilas. ašinas pop tšekte natški·lni eškale. eškaez velemas vita. eta strošneji kutaz da natškilas vitna·nsε. pop petas karta·vile. gid oštas, viđžete: balaez etik abu. ošte medi·gid. seten velemas eškaez, tože abueš. piras ker·kuε, strošnejiš ju·ale: "kite·n menam balaez i eškaez?" a strošneji šu·ε: "a te tšektin natški·lni, me bitse·n natškili. pegi pe legašin?" pop šu·ε: "eg." lega·šni os·tui. kiđž·legašas, kole šetni strošnejiε stò ruble·i.

a poplen velemas zonka i nilka, šedu·n i šedu·hna. zonkaε šu·ε·maš p e r š aen, a nilkaε l u k š aen. kit·šoini pukšasε, ena l u k š a da p e r š a sitašasε piza·n saje. a eta strošneji oz lubit i šoini oz vermi. pop i ju·ale: "pegi pe legašin?" a strošneji, keķ i legašis, a višta·lni os·tui, šte "legaši". vištalas-ke: "legaši", kole uđža·lni ged veš. šuε: "eg legaš."

ašinas pop tšekte kerni pelhā·hnez, tšekte maštini jaj i puktini luk i peretš. a eta strošneji etlaen maštas l u k š aε i p e r š aε i keras pelhā·hnez. i pu·eni i šojeni. pop oške: "pelhā·hnez bureš, tšeskiteš eggen." kvaķittšas, kite·n l u k š aε da p e r š aε. strošneji šu·ε: "a mi·ne šojan? me nije mašti etlaen." pop šu·ε: "mila·maštin?" a strošneji šu·ε: "te ed atšit tšektin maštini jaj i puktini l u k š aε i p e r š aε." pop mi·sišša, legašas. a strošneji ju·ale: "pegi pe legašin?" a pop šu·ε: "kiđž on legaš. balaez bitse·n natškilin, eškaez tože; i l u k š aε i

p e r š a l e maštin pelnā·nneje!" pop kiske stò ruble·i, strošneile šete. strošneji boštas i munas. a poplen sišša nem oskolttšji.

28.

kor-ke veļlem pop. silen veļem strošneji, eģģen vina. kerallema pes etik tšasen kub. etik lune munas, kuB pes keralas i loktas ber. pob_dumaite: "skere loktis! sija nave·rne kuB pes es keral." ašinas bera·mune i bera·skere loktas. pople oz verittšiššji. mune vi,dže·tni pesle. lokte pez_dine, kik pele·ni,tša sulaleni. pop polšas, jurši sultas. i dumaite: "ettšem skereen vetletis, a keralem von minda·!"

loktaz_gortas. a veļem vil'ker-ku strej itteg. ašinas tšettšasē. strošneile verdas buržika i medete ete ker-kule strej i·tni i šu'ε: "strej it_bura, met_krugo·m švet!" strošneji munas ker-ku strej i·tni. piras ker-kuε i kuttšiššas strej i·tni. etik ugelle kutas potolo·kšqñ i džodž berdedž keralas. medi·k ugol tožē i kujime,dže i nole,dže. škena·es tojlalalas eterē. ku,tšae te,tšas i loktas pop orde. pop ju'alē: "strej itjšt in ni?" strošneji šu'ε: "strej itjšt i eģģen bura. ker i sidž, ki,dži tšektin, krugo·m švet." strošneji pukšas šoini. a pop mune vi,dže·tni. munas, munas. aššis ker-kuse preģitas. sultas i nodžžasē, kite·n ker-kuis. aššis ker-kuse os_ted, preģitema ni. no pošlejas kašalas. bergetššas ber. loktas ker-ku dine. piras ker-kuε. škena·ez abueš. tolke džodž da potolo·g i pele·k i ugellez. sišša nem abu, krugo·m švet.

loktaz_gortas i dumaite: "strošneji vina. sija mene vijas." i ba'itēni inkaiket: "dava·i, pišjam oinas. ki,dž onmeššas strošneji, mi je sek pišjam." vot te,tšasē koto·mkaez. a eta strošneji niliž baš·nile kilas. i popis koto·mkae piras oinas. pop oinas tšettšas inis-keť, koto·mkaes kvaķitasē i dava·i pišjini.

munas oṛ-bi·t i lun-ti·r. poplɛn koto·mka eḡḡɛn šekit. a lo^vε rīt
 ni. i inisle šu^vε: "dava·i šettam bi. šottšī·šni pondam estɛn i užam
 estɛn. šettasε bi. pop koto·mkaε pīras šettini nān. vi·džete·-ke,
 strošnejis koto·mkaas. strošneṛi petas koto·mkaiš. etlaɛn šojasε. i
 vodasε užni. a pop inkajskɛt ba^jite: "kidž onmeššas, me sije natš-
 kila." a strošneṛi kīlas etε bašnilε. kutas popliš inle da vottetas
 as mestas. a a^{tš}is vodas si meste.

pop oinas saimas, boštas purt i strošneṛile bižškas bokas. a sija
 važe·n ni velem inis strošnejis mestin. pop saime^te inse, a tšettšē
 strošnejis inis mestiš. pop polžas: natškilema inse strošnejis ponda.
 i poplɛn šele^mis potas i kulas. a strošneṛi bergettšas i munas. lok-
 tas pop orde, getrašas i ole.

29.

kor-ke velem sar. silɛn teke velem in i zon. a^{tš}is velem periš
 ni. zonle šuemas i v a n o · ven. a zon šo uzašlem tevà·ren. abu
 velem getira. sija vetletlema uza·šni medi·k muε. vod·gružitas para-
 ko·d vilε tevà·r i munas. loktas gere^dedž vigružit tevà·rlε i uzašē.

a setɛn velema gere^das b a ḡ i · t - š e ḡ k a . sija loktas
 i v a n o · v diⁿe i vištale: "estɛn gere^din em gere^tske·i rotš i
 silɛn in, eḡḡɛn tom i eḡḡɛn basek, a a^{tš}is periš ni. a te kidž abu
 getira, dava·i siliš inse te saje bebetam." i v a n o · v segla-
 šittšas. eta š e ḡ k a kore ḡeṅga stò ruble·i i vištale: "me kera
 mu ultet vetleta·n si diⁿedž, kite·n sija ole." eta i v a n o · v
 stò ruble·i šetas. š e ḡ k a munas i kere tui mu ultet. loktas
 mede·ttšid. kore dviški ruble·i. i v a n o · v šetas. š e ḡ k a
 munas i u^{dž}ale, tui kerištas vetle·tni tuje kik velen kele·gaɛn.
 loktas i v a n o · v diⁿe i vištale: "dava·i, ker pīr. ešɛt objav-

le·rñejez i giš, se·tšëm-te lune eksini se·tšëm ker-kuε. i v a -
n o · v si·dš̄i keras.

a eta geretske·i rotš̄ lokte u·džala·nš̄aḡ, vi·džete objavle·rñe
vilε. se·tšëm-te mort kerε p̄ir eksini se·tšëm-te lune ettšëm ker-kuε.
i eta geretske·i rotš̄ dumaite tožε munn̄i: "ki·tšëm eta p̄ir?" loktaz
gortas. šojas, ju^vas. lešettš̄ε munn̄i. a in̄ ju^valε: "ki·tš̄ε· medan
munn̄i?" a sija vištale: "ta-lun ek·koñtš̄it u·džes. muna koñtš̄i·tni."
velε doḡḡalas i mune.

a sija pera· eta š e ḡ k a in̄le gušalas i vajas odžžik eta p̄ir
vilε. i eta in̄ka i v a n o · v ket pukalen̄i p̄iza·n sajin.
loktas geretske·i rotš̄, p̄iras ker-kuε. vi·džete·-ke, pukalε p̄iza·n
sajin egḡgen basek in̄ka. i dumaite: "top meam in̄e!" i duma·ite: "muna
gortε. ki·dš̄·menam gortin in̄kaε, seki me etε in̄kalε mede·ttš̄id ponda
bebe·tni as sajam." pondas munn̄i gortas. a sija pera· eta š e ḡ k a
in̄le ber nu^vas odžžik sišša. eta geretske·i rotš̄ loktaz gortas. in̄iz
gortas. i ju^valε: "te, in̄ka, ne·ki·tš̄ε· en vetli?" in̄ka šu^vε: "eg."
petas. ju^valε tšaseve·i·jezliš: "in̄kaε ez vetli ne·ki·tš̄ε·?" tšase-
ve·i·jez vištalen̄i: "ez."

vot olase lun med. a eta geretske·i rotš̄ vetlete as u·dš̄·vilas. a
eta b a ḡ i · t - š e ḡ k a loktas i v a n o · v diñe i vištale:
"dava·i ešgt objavle·rñejez i giš̄·sidš̄, šte 'ekš̄ε sija žε ker-kuε.
bera· p̄ir, proššo·nngi·". eta geretske·i rotš̄ lokte bera· u·džala·nš̄aḡ
i vi·džete. bera· esalε objavle·rñe. liḡḡe-te. bera· ekte se·tšëm-te
mort settš̄ε-žε ker-kuas p̄ir vilε. i duma·ite: "no, eni muna. i etε in̄-
kalε ki·dš̄·ne·ki·dš̄·bebe·ta. i getraša si vilε. ponda vidžni kik in̄.
loktaz gortas. šojas, ju^vas. i bera· lešettš̄ε munn̄i. in̄is ju^valε:
"ki·tš̄ε· medan munn̄i?" sija vištale: "ek·koñtš̄it robotale. muna koñ-
tš̄i·tni. a in̄ tedε bitse·n, mi·i·gi·tš̄ε. a eta geretske·i rotš̄ petas
eterε. vel doḡḡalas i vašete p̄ir vilε.

a b a ḡ i · t - š e ḡ k a sija pera· loktas in̄iz diñe mu ultet,
kit keris tuise. eta in̄kališ̄ bagà·žle gružitasε kelε·gaε. i ašse
boštase i nu^vase parako·d vilε. i eta i v a n o · v etε in̄kalε ot-
pra·vitas gortas. a eta geretske·i rotš̄ loktas settš̄ε ker-kuε. vi-
džete. i v a n o · v pukalε etnas. a eta basek in̄ka abu. eta gerets-

ke. i rotš loktas ber gortas. pīre ker-kuε i tšaseve. i jezliš ju^valε:
 "inka es petal he-kittšē.?" tšaseve. i jez vištalenī: "ez. eg i adžī-
 lε." pīras ker-kuε. in abu. i viđžēte. nem abu, tołke etik škena. ez.
 sišša nem abu. eta geretske. i rotšlen šelem potas i kulas.

vot i getrašis eta inka vilε. eta i v a n o . v sija geredin
 uzašē. a inle medetis gortas. in gortas olε ajisket da mamisket. in
 pondaz gaž^s te. mtšini. i v a n o . v olε dīr settšin. eta ajiz da
 mamis giženi pišmo. i v a n o . vlε. i etε pišmo. lε šetasε uglano. k lε
 i tšektasε nuni poštasε.

a eta in i v a n o . v len petallem gulā. itni balko. n vilε. balko. n
 vilε kaini sulalem lišni. tša. a sija geredin olema vratš. velem tom
 i abu velem getira. sija mune eta balko. n pīr. viđžēte balko. n vilε. bal-
 ko. n vilin eggen basek inka. sija si vilε zarittšas i dumaitε, kidš. bi sije
 bge. tni. i šu^vε eta inkalε: "mōžne kaini te diņe?" inka šu^vε: "mōž-
 ne." vratš pondas kaini, džingeddžas kajas. a eta inka lišni. tša. lε
 minetas. vratš ušas i doimas. tšettšas i šu^vε eta inkalε: "te mene
 kaž^s tillan!" bergettšas i munas gortas.

a poštasε tui velem si pīr. a eta uglano. k kak. ra. z pišmo. en mune
 si pīr. eta vratš adžīlas zonkalε, kore diņas. zonka šu^vε: "he. kor.
 pišmo. sε nu^v a da veli. š." a vratš šu^vε: "lok, pīral!" zonka pīras.
 sija silε udas vina uža. n kaplaes. soren. zonka onmeššas. sija siliš
 kerma. niš šettas etε pišmo. lε. gižas medi. ke i gižas sidš, šte "teat
 init teteg pondiz. gulā. itni medi. kkesket. lok skerē. žik gortε." eta
 vratš pišmo. lε ber šujas. zonka tšettšas i kotertas poštasε. pišmo. lε
 šetas. vot i v a n o . v etε pišmo. lε polu. tšitas i liğge. tε, šte
 "in tejat pondiz. gulā. itni". i v a n o . v legašas. pukšas parako. d
 vilε i lokte gortas. parako. d lokte bereg dore, valittšē. a i v a -
 n o . v len ajiz da mamis i inis peteni stri. tša. itni. i v a n o . v
 boštas purt, petε parako. d viliš, tšettšeltas berege, lokte iniz.

dine. a in lešgettšē zdoorova žittšini, loktas oṭša. a i v a n o · v leg, inisle purten biṭškas bokas. in ušas. i i v a n o · v tožē ušas leg-uljaas. i v a n o · v le boštase, nu^vase bolni·tšae i settšin kuile, ašse os ted.

a eta vratš ete inkalē boštaz da nu^vaz gortas i leṭšite. inka veškalē. a sije ne-kiṭtšē. oz ledš. eta inka tolke petalle gulq·itni balko·n vile. a balko·n velem ker-kušn petni šor vile. eta vratš vetleṭe kažneṭi lun uḍža·lni bolni·tšae. etik lune vratš munas. a eta inka petaz balko·n vile i dumaiṭe, kiḍš bi pišjini. a pišjini ne-ki·dž os tui. dumaiṭaz dumaiṭas: "mi ži loas, a vaē tšettšēlta." kutaz da tšettšēltaas vaas. i doṭimas keras i kiltas ile.

a settšin velemaš tšeri·kiji·ššez. i nilē šedas nevedanis. a nija velemaš etik g r i š k a , meḍi·k v a ṅ k a , kujime·dš k o l a . vot nija kiskase nevedle berege. viḍžetē nike, šedema mort, inka, eggn basek. inkalē boštase nevediš, trešitasē kerasē. inka pondaz ba^j·tni. a ena tšeri·kiji·ššez velemaš tomeš i abu velemaš getiragš. i ete inkalē bošteneṭi bi eti·k i meḍi·k i kujime·dš. i pondase spori·tni. a inka šu^vē: "kujimis saje og žē ed mun." i šu^vē: "me bošta palka i vaas tšapka. kin oddžik suḍžetas, si saje i muna." ena zonkaez kujimma·nnis tšeltšase i lešgettšeni suḍže·tni palka. a eta inka boštaz palka, vaē tšapkas. a ena kujimma·nnis pirasē vaē suḍže·tni palka. a eta inka sija pera· aššis plakḱē tšeltas. a eta k o l ališ paš·kem paštalas a aššis plakḱēle k o l a paš·kem meste puktas. i aṭšis munas. ena zonkaez berege petase. kikis paštašase, a k o l alen paš·kem abu. si paš·kem mestin plakḱē. g r i š k a da v a ṅ k a plakḱēle boštase, nu^vase usa·lni gereḍe. a k o l a kolttšas settšē kušen. a eta g r i š k a da v a ṅ k a plakḱēle uzalase za trista ruble·i. boštase k o l ale jgerne·s, vešja·n i penža·k, šapka, sapo·ggez. i boštase vina· i šakeṭi šoja·n. i gēnga kolttšas iššē. dviški ruble·i. i loktase k o l a dine. k o l a

paštašas. paš-keṃ tšiste bur; k o l a rād. pukašasε, vina·le ju^veni
i šojeni i baⁱiteni: "vod dak i tšeri!"

a eta inka munas sija gereḃe i vištašsε ašsε k o l aen. a sija
gereḃin vellem kupe·tš. sija etε k o l aε medalas pastu·ke.
eta kupe·tš os ted, šte eta inka, a k o l aen i dumaiε. eta k o -
l a i pašittšsε kujim ruB.ponda mišetš. i pašittšsε bura. messez jel
unà·žik vajeni i jonmeni. a eta kupe·tš kujim ged abu liǵǵillema aš-
šis kupe·tšesvolε. i etε k o l aε pastu·kiš šnimitas i tšekte
liǵǵini. i šete strok kik tšas. a eta k o l a etik tšasen liǵǵiš-
tas i vetleε. a kupe·tš vi,džetε, k o l a oz liǵǵiš. i ju^valε:
"liǵǵištin ni raž?" k o l a šu^vε: "liǵǵišti." kupe·tš provira·ite,
liǵǵem bitse·n bura, ki,dži kolε. a kupe·tšlen etik lavkain tevà·r
dir ni kuile, ne·kin oz boš. etε k o l aε sultetas lavgšnike eta
lavkaε. k o l a pondas uza·šni eten tevà·ren. siliš pondasε bošni.
ki,dž·nege·l, sidž·i lavkain tevà·r abu. no pošlejas oz i tirmi ne-
ge·l kežε tevà·r. eta kupe·tš oz vermi i vaja·lni. k o l ališ boš-
teni egǵen. a medi·k lavkaiš bošni dugdasε. eta kupe·tš k o l aε
šnimitas sija lavkaiš i sultetas med lavkaas. sež·bera· pondasε boš-
ni egǵen, a metšis dugdasε. a eta k o l a velem egǵen basek. pire-
ni lavkaε otir ne tevà·r bošni, a vi,dže·tni k o l aε. a mort pi-
ras ke lavkaε, kolε bošni šo ni miž·ke.

a eta gereḃin velem sar, periš ni, i kulēm. berjēni sarle. i ber-
jeni sidž: "kin pondas pirmi vitš·koε, koloko·l tohnitas, sije i
puktam sarε." otir pirasε vitš·kuε. koloko·l os tohnit. pondas pirmi
k o l a , koloko·l tohnitas. a eta kupe·tš pukšε bi sarε a tšis i
šu^vε: "eta neprà·vda. dava·iže, piralam mede·tšsid!" i pirasε me-
de·tšsid. koloko·l os tohnit. pondas pirmi k o l a , i bera· tohni-
tas. i k o l aε puktasε sarε. vot k o l a sarsvuite.

i k o l a duma·ite vetlini proveritni miži·kse bolni·tšasšis.
loktar bolni·tšae. vajaz geški·ntši. piras miži·kiz·dine. miži·k
kuile kreva·kin, ašsε os ted. k o l a loktas kreva·g·dine i šu^vε:

"ež, i v a n o · v , k o l ' a d r u ž o · k t e t e d a n ?" a t š i s v e r ž e t a s i v a n o · v l e . i v a n o · v s a i m a s k i d š k i z o n i š , v i d ž e t e k o l ' a v i l e . k o l ' a š e t e g e š k i · n t š i . " n a , š o i ! m e t e j i t v a j i g e š k i · n t š i . " a i v a n o · v k u i l e m g e d i a b u i š o i l e m . e t e g e š k i · n t š i l e š o j a s i p o n d a s v e š k a · l n i .

a k o l ' a b e r g e t t š a s i m u n a s . i s a r s v u i t e . i k e r a s s i d ž : e t i k u l i t š a e e š e t a s a š š i s p a t r e · t i s u l t e t a s t š a s e v e i l e . i v i š t a l e : " k i n p o n d a s v i d ž e t n i e t e p a t r e · t l e , s i j e i k u t i p u k š e t t š i ž o · v k a e ! " v o t e t a k u p e · t š g o r ž e n m u n e n i . l o k t a s e t a p a t r e · d d i n e i v i d ž e t e n i i b a i t e n i : " v i d ž e · d ž e m o n n i m . s i l e n k i š e t t š e l o k t i s p a t r e · t i s ? " e t a t š a s e v e i n i j e k u t a s i p u k š e t a s t š i ž o · v k a e . m u n e d i r m i j i š v r a t š . l o k t e e t a p a t r e d d i n e . v i d ž e t e p a t r e · t v i l e . t š a s e v e i s i j e k u t a s i t o ž e p u k š e t a s . m u n e i v a n o · v . l o k t e e t a p a t r e · d d i n e . v i d ž e t e p a t r e · t v i l e i d u m a i t e : " i n i s ! k i š e t t š e l o j i s e t a p a t r e · t i n i s l e n ? " i d u m a i t e : " m e s i j e n a t š k i l i , a k i š - k e l o e m p a t r e · t s i l e n . " e t a t š a s e v e i k u t a z d a p u k š e t a s t o ž e t š i ž o · v k a e . i m u n e n i e n a t š e r i k i j i · š š e z . l o k t e n i p a t r e · d d i n e . g r i š k a i a d a ž i l a s e t e p a t r e · t l e i v a n k a l e v i š t a l e : " v a n k a t š e r i j i s , v i d ž e t , k i t e n ! " v a n k a v i š t a l e k o l ' a l e : " k o l ' a , v i d ž e t , t š e r i j i s k i t e n ! " t š a s e v e i l o k t a s n i d i n e i j u v a l e : " e t e p a t r e · t l e t i j e r a ž t e d a t ? " n i j a š u v e n i : " t e d a m . " k u t a z d a p u k š e t a s . m u n e s a r d i n e . s a r l e v i š t a l e : " s i š š a p a t r e · t l e n e - k i · n o z v i d ž e t . t o l k e v i d ž e t i s e s i ž i m m o r t . i m e n i j e p u k š e t i t š i ž o · v k a e . "

s a r t š e k t e v a j e t n i e t e k u p e · t š l e i n i s k e t . e t a t š a s e v e i n i j e v a j e t a s s a r d i n e , p i r t a s . s a r j u v a l e n i l i š : " t i j e r a ž e t e p a t r e · t l e t e d a t ? " n i j a š u v e n i : " t e d a m . s i j a v e l i m i j a n m o h . " s a r š u v e : " l a d n e . " n i j e l e d ž a s g o r t a n i s . n i j a b e r g e t t š a s e i m u n a s e . s a r t š e k t e v a j e t n i v r a t š l e . e t a t š a s e v e i v a j e t a s v r a t š l e . e t a s a r j u v a l e v r a t š l i š : " t e r a ž e t e t e d a n p a t r e · t l e ? " m e d i s š u v e : " t e d a . " a s a r š u v e : " k i d š t e d a n ? " a v r a t š š u v e : " s i j a v e l i i v a n o · v l e n i n . i s i j a s i j e n a t š k i l i s . a m e s i j e d ž i m l a l i , v a j i g o r t e , l e t š i t i i š u i b o š n i a s s a j a m . i s i j a m e d i n i š p i š j i s . v o t m i j i š m e s i j e i t e d a . " e t a s a r e t e v r a t š l e t š a s e v e i l e t š e k t a s v i i n i . t š a s e v e i e t e v r a t š l e p e t k e t a s e t e r e i

lijas. piraz ber. sar' tšekte vaje tni g r i š k a l e , v a n k a l e i k o l a l e . e t a t s a s e v e i v a j e t a s s a r d i n e . s a r n i l i š j u v a l e : " t i j e r a š t e d a t e t e p a t r e t l e ? " m e d d e š š u v e n i : " t e d a m . " e t a s a r v a j a s m i š e g z o l o t o , d ž o d ž e k i š t a s i t š e k t e b o š n i n i l e , t o l k e š u i n i k e r m a n n e j e t i r j e n . g r i š k a š u j e k e r m a n n e j e t i r i v a n k a l e š u v e : " v a n k a , š u i u n a ž i k ! k e r m a n t e o r e d d a s u i ! " v a n k a š u v e k o l a l i : " k o l a , š u i u n a ž i k . k e r m a n n e t e o r l a l d a š u i ! " v o t š u j a s e t i r k e r m a n n e j e n . a z o l o t o k o l t t s a s i š š e e g g e n u n a . i e t a s a r n i j e t o š e l e d ž a s g o r t a n i s . n i j a b e r g e t t s a s e i p e t a s e e t e r e i b a i t e n i a s k o l a s a n i s : " v o d d a k i t š e r i ! v e r d i s , j u k t a l i s i k o l a l e p a š t a l i s . i v i d ž e t , m i n d a š e t i s e m i j a n l e z o l o t o e t a t š e r i p o n d a . " i m u n a s e g o r t t e a n i s .

a e t a s a r k o r e i v a n o v l e . v a j e t a s e i v a n o v l e . p i r a s i v a n o v . l o k t a s s a r d i n e . s a r j u v a l e : " t e r a š e t e p a t r e t l e t e d a n ? " i v a n o v š u v e : " t e d a . " s a r j u v a l e : " k i d š t e t e d a n ? " i v a n o v š u v e : " s i j a v e l i m e n a m i n . i m e s i j e v i j i . a p a t r e t k i š - k e l o k t e m a . " s a r š u v e : " l a d n e . t e e s t e n p u k a l l i ! " s a r p e t a s , l o k t a s a s k o n l e t a a s i v u r a s a s l i s p l a k k e , k i t š e m s i l e n v e l i , k o r s i j a v e l i i v a n o v d i n i n . p a š t a l a s e t e p l a k k e l e i l o k t e i v a n o v d i n e . i v a n o v v i d ž e t e : i n i s . i p o l ž a s . i m i š k i r t t š e k o k k e j a s i š u v e : " p r e š k i t , m i j v e l i e z v e l ! " e t a i n k a p r e š k i t a s . m u n a s e i v a n o v k e t a s k o n l e t a a n i s . i v a n o v l e s u l t e t e s a r e , a t š i s p u k š e i n e . v o t i v a n o v p o n d a s s a r s v u i t n i . i o l e n i . i v a n o v s a r s v u i t e .

30.

k o r - k e v e l e m i v a n d u r a k . s i l e n t š i p a v e l e m i d ž i t . s i j a m u n e g e r e d e t i e t i k l a e s u l t a s k u d ž a š n i . a s e t e n o l e m l a v e š n i k l e n i n . i s i j a a d a š i l a s s i l i š , š t e e g g e n i d ž i t . i t š e k t e p i r m i k e r - k u e . e t a i v a n p i r a s . a e t a i n k a v e r d a s j u k t a l a s . i v o d a s e u š n i . e t a i v a n i n k a l e g l e n i t t s a s e g g e n .

a eta inkalen miži·kis usašē lavkain. eta i v a·n petas i munas etšē lavkaē. i lavešnikle vištašē: "ta-lun veli etšēm etšēm ker-kuin i etšēm inka egōgen bura verdis i juktalis i užime." lavešnik dumaite: "inīs sidš tu kerem. otožo· me ašin kara^v u·lita."

eta i v a·n ašinas lokte bera· eta inka diņe i pīras ker-kuē. inka bera· juktalē verde. a eta lavešnik kak-ra·z loktas i gimettšē. a eta inka i v a·nle oz^s ted kitšē. voštini i šujas škapjē. miži·kle leđžas. miži·k pīras, košjas krugo·m. i v a·nle oz addži. munaz ber lavkaē i usašē. a eta inka i v a·nle leđžas. i v a·n munas lavkaē i vištašē: "ta-lun bera· veli eta inka diņin. tolke šoji da juji. veli lešetšēma tolke vodni užni. settšē miži·kis laktis. a inīs menē šujis škapjē. miži·kis pīris, košjis, košjis. kitš-ke menē ez addži. a me veli škapjin. kidž munis, menē tožno· leđžis." lavešnik dumaite: "no ašin me sije kuta šoročno·."

ašinas i v a·n bera· eta inka diņe loktas, pīras. eta inka verdas juktalas. i miži·kis bera· loktas i gimettšē. eta inka i v a·nle šujas jaššike. eta miži·k pīras ker-kuē. košjas, košjas, ne-ki·š oz addži. kutaz da ker-kuse eztas. ker-ku sottšē. ašinīs inīsket petasē eterē. inīs i šu^vē: "keķ jaššike petketame, gēngais seten una." pīrasē ker-kuē. jaššik petketasē. ker-ku sottšičtas. pondasē olni medi·k ker-kuin.

a eta miži·k munas lavkaē i usašē. a eta inka i v a·nle leđžas jaššikiš. i v a·n munas lavkaē i vištašē: "ta-lun bera· veli eta inka diņin. šoji juji i miži·kis settšē laktis. a inkaīs menē šujis jaššike. i eta miži·k košjis, košjis i ez addži. a me veli jaššikin. kutaz da ker-kuse eztis. a jaššike kitš-ke petketisē. ker-ku sottšičtis. jaššikle pirtisē medi·k ker-kuē. miži·kis munis, a inkaīs menē leđžis jaššikiš."

vot eta lavešnik i dumaite: "kutni ne-ki·dž eg vermi. siđži soti

ker-kulε veš." loktas gortas. inkaε vašetas. boštas medi·kε i siket
ole. a eta inka munas i v a · n saje. i i v a · n ket oleni.

31.

kor-kε velem ihka da miži·k. nilen velem zon i nil. zonka velem
godo·v petna·tsaki. a nilka velem godo·v vošmi·. eta miži·k da inka
kulasε. zonka da nilka kolttšasε utšeteš. zonka boštas pišša·l i pon,
burreje, i kuttšišas lesu·itni. i pondas lesu·itni. lesuite·men i
vertšsε. kila·s-kε, etiklain sejšem mesta em, una pe šakei žviris i
šakei kajis em. lešetšsε munnī settšin. a etε mestale os tet kitgn.
tejšasε koto·metška¹ ez eta nilkakεt i pondasε munnī. inmasε tujo·k
vile i muneni. munasε, munasε, muneni žagen. soj utšet, munnī oz
vermi. sidš lesuite·men i muneni.

loktas izbu·šetška. izbu·šetškaε pirasε. seten olle staru·ka.
seten užasε. ašinas tšetšasε. staru·šetška verdas, juktalas. i eta
zonkališ soisε korε. a soj velem eggen basek. "dava·i, te sojε me-
nim kol nil vile! me sijε bitta. vi dšē·t, sija utšet, munnī oz
vermi." a zonka šu^vε: "ok kol. kitš-kε nu^v eta etlaen." vot eta sta-
ru·ška šetas tupi·l i vištale: "kittšē· tupi·l bigiltšas, settšē i
mune!"

vot eta zonka sojket kittšē· tupi·l bigiltšsε, settšē i muneni.
muneni he-e·ti ged ni. nilka lo^vε šo i dšē· dšēžik, munnī verme·žik
ni. loktas medi·k izbu·šetška. pirasε izbu·škaε. seten ole staruka.
seten užasε. ašinas tšetšasε. eta staru·ka zonkališ soisε bera·
korε: "dava·i, te mejim sijε šet! me sijε bitta aslim nil vile."
eta staru·ška šu^vε zonkaε: "tejit munnī iššē· eggen ilin." a zonka
šu^vε: "met·keč i ilin, a sojε ok kol. nu^v eta etlaen." vot eta sta-
ru·ka šete bera· tupi·l i vištale: "odšlan meam em peri·žžik soj.
sija teđe etε mestale, kittšē bi te munan. vot eta tupi·l, kittšē
bigiltšas, settšē i mune."

vot eta zonka da nilka, kittš^šε· tupi·l bigil^šttš^šε, settš^šε i muneni. muneni dir ni, ne-etik geddez. vot loktasε eta izbu·šetška dinε, kite·n eta staru·kalen olε peri·žžik sojis. pirasε izbu·šetškaε. užasε. ašinas tš^šettš^šasε. eta staru·ška verdas juktalas i zonkališ korε bera· etε soisε: "dava·i, te soite kol menim nil vile! a te etnat munan. me tejit vištala, kittš^šε· tejit kolε munni." zonka šu^vε: "una ni munim. soz menam i^šdžⁱ·ddžⁱik ni. eni kitš^š-ke munam ni."

a ena staru·kaez koreni eta nilkalε ne nil vile, a k^šena·k vile. nilen velem von, med u^š tš^šε·t. eta zonka aššis soile oz kol. eta staru·ka šete tš^šiške·t i vištale tui: "eta tuž kuža munε! i loktas morjo. eten tš^šiške·ten eltištε! loas pos. pos kuža vu^šdžat. tš^šiške·ten bera· eltištε! pos oz lo. a seten bereg dorin sulale ker·ku kik·jata·ša. seten pondat olni. i siš^šqñ pondan vetle·tni, lesu·itni."

vot ena zonka da nilka muneni eta tuž kuža. i loktas morjo. tš^šiške·ten eltišt^šasε. voas pos. pos kuža vu^šdžasε. bera· eltišt^šasε. pos oz lo. pirasε ettš^šε ker·kuε, ker·ku egg^šen gaša. a ker·kuin ne·ki·n oz ol. vot nija pondasε olni. i zonka vetle^šε lesu·itni.

etik lunε munas lesu·itni. a nilka kol^šttš^šas. i kilε·ke, iksε mort med beregas: "vu^šdžet menε!" eta nilka petas i šu^vε: "vu^šdžε·tni nemen. piž abu." a eta mort šu^vε: "ko^šggε· tš^šiške·tsε staru·kais šetis, sije petket da sijgn eltiš!" nilka piras ker·kuε, tš^šiške·t^šε petketas i eltišt^šas. voas pos. eta mort pos kuža vu^šdžas. tš^šektas bere elti·šni. nilka eltišt^šas. pos oz lo. a eta mort velem žmei. i roža vilin egg^šen tom i basek. nilkalε gl^šenittš^šas. pirasε ker·kuε. i eta nilka sike^št pondas olni. a eta žmei nilkalε vištale: "kidž^š vonit loktas, a te bi^štte pondi šoga·lni! i vištal vonit^šε: 'ta·lun pe vetaši, bi^štte šoji jel kejinliš i veškali'."

zonka pondas lokni lesuita·nšarí. a žmei lešettšas bula·vkaε. zonka pīras. pon silen kīnittšas eta nilka vilē. a nilkais etē bula·vkaε mertas morosas. nilka tšekte eļē·tni ponlē. zonka eļetas ponlē. pon eļšas. ušasε. ašinas tšekttšasε. nilka vištale vonlē: "me ta-lun vetāši, biṭte šoji jelle kejinliš i veškali." vonisle tšekte vaini kejinliš jel.

vot vonis munas. a eta žmei bula·vkaiš ber lešettšas mortē. a eta zonka adāšas kejinlē, hīmetttšē i pondas lijinī. kejin šu^vε: "en liḡ. me tejit šeta jelse sid^šš!" zonka loktas kejin diņē. kejinlē tšitketas. i kejin aššis pijanlē šetas etike. zonka muņē gortas. a žmei tedē: zonkale kejin eš·šoi. i nilkale vištale: "vonitlē vištal: 'ta-lun pē vetāši, šoji ošliš jel i veškali'." a žmei lešettšas rose. zonka loktas. i eta pon i kejin kīnittšasε ros vilē. nilka tšekte vonisle eļē·tni. zonka eļetas. pon da kejin eļšasε. zonka nilkale jel šetas. ušasε. ašinas tšekttšasε. nilka vištale vonisle: "ta-lun me vetāši, šoji ošliš jel i veškali." zonkale medēte vaini ošliš jel.

zonka munas. a eta žmei ber lešettšas mortē. a eta zonka adāšas ošlē i pondas lijinī. oš šu^vε: "en liḡ. šeta sidš jelle." zonkale šetas jel i aššis pijanlē. zonka muņē gortas. a eta žmei tedē: zonkale oš eš·šoi. i vištale nilkale: "kišš vonit loktas, i vištal silē: 'ta-lun pē vetāši, šoji levliš jel i veškali'." a eta žmei lešettšas pīza·nē. zonka loktas. pon i kejin i oš kīnittšasε pīza·n vilē. nilka tšekte eļē·tni. i zonka eļetas. i jēna eļšasε. ušasε. ašinas tšekttšasε. nilka zonkale vištale: "me ta-lun vetāši, šoji levliš jel i veškali." zonkale medēte vaini levliš jel.

zonka munas. i źmei lešettšas ber mortę. a zonka addžas levle i pondas lijni. lev šu^vę: "en liž. jel šeta sidž." zonka loktas lev diņę. lev šetas jel i aššis pija·nle. zonka munę gortas. a eta źmei lešettšas ber mortę i vištale nilkale: "me pe vetaši ta-lun, em setšęm peššo·ra. setęn pe em va, lolja. siję pe juji i veškali.

ibe·ssez pe setęn kvaķa i oššillęni tolķe lun-šęr kad." vot eta zonka loktas. źmei lešettšas stule. zonka piras. siļęn źvirrez ķiniťtšasę stol vilę. nilka tšekte gle·tni. zonka eļetas. źvirrez eļšasę. vot ušasę. ašinas tšettšasę. nilka vištale vonisle: "me ta-lun vetaši: setšęm mestin peššo·rain em va. i siję juji i veškali." medęte zonkale vaini etę vase.

zonka munas. źmei lešettšas ber mortę. a eta zonka loktas peššo·ra diņę. piras peššo·raę. settšiš sulale piza·n. piza·n vilin sulale peļevi·ńkain va. boštas etę vale i petas. a źvirrez petni oz verme, ibe·ssez ignašasę, źvirrez jermasę. zonka lokte etnas. a źmei teđę, šte lokte etnas. a sija tolķe pole źvirreziš. zonka loktas. piras ķer·kuę. a eta źmei nilkakęt pukaleņi piza·n koņe·ťšin. źmei ķiniťtšas zonkale šoiņi. zonka šu^vę: "en-na šoi! me keķ pilša baņain da veļi·š šoi!" źmei šetas strok etik tšas.

zonka lontę baņa žagęna. vittšišę aššis źvirrezę. kor ne·ko·r petasę. źmei lokte zonka diņę i ju^valę: "pilšin ni?" zonka šu^vę: "eg-na." źmei šete strok džin tšas. baņa vaimas. zonka lešettšę pilšini. a strok preģite ni. settšę loktas kajo·k. ešį·n dore pukšištas i zonkale vištale: "skere ni petasę źvirrejit. kuji·m ibe·s jirisę ni. tolķe kolťtšise kuji·m ibe·s." vod zonka kisķę. pilšę oz pilši. settšę źmei loktas i ju^valę: "no geťęv ni?" zonka šu^vę: "abu." źmei šetas strok vit minu·te. vod zonka pilšę. settšę bera· loktas kajo·k i vištale: "źvirret petise ni." a eta źmei bera· loktaz baņaę,

zonkališ ju^valε: "pīlšijštīn nī?" zonka šu^vε: "eg na." a žmei tēde, žvirres_petise i loktenī. zonkalε kutas šoini. settšē žvirrez loktasε. pīrasε baīasε. kīnīttsasε žmei vīlε. žmeilε nētškase torrez vīlε. zonkalε šoini oz vermi.

zonka paštašas. loktaz_gortas. nīlkalε kutas, petketas etere, domalas pu berde, ođžas sultēdas kik keņe.s. etikas, tīr keņe.s, teičas tšotškem nān. a medis sulalε prostē.i. i šu^vε soīlε: "te kolttšīn utšēt ajit šerīš da mamēt šerīš. me tenε bītti. a von mīž kerin! šujin menε viīni da verdni žmeilε. vot etε nānsε keņe.sšis šojīš! a met keņe.sas tīr gorzi, met tīr keņe.s šīn-va!"

32.

kor-ke i v a · n korlīllem totkališ. totka šu^vε: "pet egra·da saje i egra·da pīr me šeta. piškēt ošta i settšē šui. a me settšē lešēta." i v a · n petas. ošta piškētas i šujas. a eta totkaiš bošt-
tas šuka-pīnnez i enen šuka-pīnnejen kutas sīlīš. i v a · n kēlmišē:
"totka, lēdž, egģen višē!" totkaiš lēdžas.

i v a · n dīr mījīš getrašas. inlε vere·tni oz liš, duma·ite: kurttsāšē. vot toššais koras pomeištē, vaja·lni ver. eta i v a · n doģģalas rozval'. pukšasε inīskēt i vašēteni. i duma vīlas ušas: "kolē pešlini, nīkē kurttsāšē, oz, inkaēlgn." inkalε vottētas rozvalē. kijes kokkez kertlas, kušētas i viđžēte: pīnnez abueš; nave·rme oz kurttsas. boštās plēk. plēk-orepen tšutkas. i šu^vε: "er! en kurt-
tšēlt, papa·i!" sīšša mīj-ke tulu·pnas palknītas. velis polžas da kīnīttsas. a i v a · n ušas doģģiš i kolttšas. vel loktas toššais ešī·n ultε. toššais petas, viđžēte: nīlīs kuīlε rozvalīn gatš, kī-
jes kokkez kertlēmaš. i ju^valε: "kīn tenε etatš-tu kēris?" sija oz

vištal, šte žakis, a vištalε: "kimme·z-ke pantašisε i mene kertlisε. a žqtte kolisε." a i v a · n poden lokte. eta toššais ihsε perttšalas. i pirasε ker-kuε. i v a · n tožno · loktas. toššais verdas juktalas i medete verε vaini pu.

i v a · n munas, loktas verε. pu sulalε, eggen basek. velle bergedas i pulε okte i pu med ušε dogge. pu peras, velle vijas. i v a · n bergettšas i mune. pu vaini nemen. velle vijis. viđdgete·-ke, jamain plavaiteni utkaez. loktas mate žik. tšeren tšapkas. utkaez lebšasε. tšer vejas. i v a · n tšelttšas. piras jamaε košjini tšer. a si pera · paš-kemε gušalase. tšerle košjas, košjas. oz addži. petas jamaš, paš-kemis abu. loktas toššais orde kušen. piras met ker-kuε. met ker-kuin sulalemaš kik kehe·s. etik kehe·sas velema smola·, a medas velem gen. i v a · n kile·-ke, toššais petε. sija kehe·sas tšettšeltas, kite·n smola·is. toššais piralas i petas ber. i v a · n petas kehe·siš smola· pižškiš. kile·-ke toššais bera · petε. tšettšeltas met kehe·sas. toššais piralas i ber petas. i v a · n kehe·siš petas kidžbes, šed i gena. petas ker-kuiš, kotertas saraje. i toššasε vittšišε, kor petas tšitke·ttšini. toššais petas. i v a · n šiasε sarajin. tošša ju·alε: "te mila · settšin? lok, pet!" i v a · n petas. toššais polžas, i v a · n kidžbes. lontasε baņa, miššetasε kerase, paštalase. i tošša tšekte otsa·šni aslis. verε oz medete sišša.

loktasε pome·tša·na. pondasε verdni. toššais tšeltas ši. i v a · nle tšekte nuni piza·n vile. i v a · n kvačitas tšaškale škien. i kijesε sotas. i džotš šere tšapkas. piza·n viledž vaini oz vermi. medete toššais kebre·ge surla. i v a · n boštas vedra·ez i petas. sur velem botškaijn. tulkalε šettas, kurtšeltas emas, sur

vedra·jeje vijetas. a tupkini nemeñ. botškaiš sur pete. a vedra·jejijn
 tir. tulkaļe košje. a tulka emas. pete toššais: "te miñ-ne dir?"
 a sija aššis kiskas tšipase da sijen tupkas. i pukale botška dorin.
 toššale vištale: "tulkase ešti. tupkinit nemeñ. da me tšipags šujiš-
 ti da šibdis." toššais boštas tšer. asikkez keralas. i v a · n pon-
 das kote·rtni eteñ etik džalen. koterte sara·je. i etik sara·jina
 tšegas. i v a · n ušas. tšipa vile ešetšas i kulas.

33.

tšuzi gere·vñain. me i ola gerevñain. uđžala mu vilin. gera mu
 keđžni šu, šogdi bidmis bur i me vunda sijje i varta i isa piš i nññ
 pežala i šoja.

34.

1. džo, dž-i·lin oš-la·pa i oš-tšitš. - lapais lis, tšitšis eže·g.
2. gena vaš viđže, kuš tšepęššje. - ke-pi·š.
3. gerd meš šed mešes nule. - bi gorin.
4. jer kuša koterte gert·petu·k, sitište i sitište. - bi.
5. ker-kuñ goñ goñ goñ, a eterin laš laš. - tšin.
6. kik soja-vona etik jien jiašmaš. - maje·ggez.
7. kik von peššeni, teke big lettše. - izi·mez.
8. kirmi·š gatš lebže. - piš.

9. *kj̄tš̄e·m žvir kokkes kvaĳa a jurres kĳka?* - *veĳ vĳle pukšas mort.*
10. *lurnas ešale, oĳnas ošta košje.* - *ibe·s ignala·n-kruk.*
11. *mĳĳ kotgerte povodtg?* - *va.*
12. *mĳĳ on vermi tuĳ vĳle kĳša·lni?* - *koĳk.*
13. *muna, muna, tuĳ abu; vunda·la, vunda·la, vir abu.* - *pišjen va kuša muna.*
14. *nim uĳtš̄et silen, a paštalgm sto riz.* - *keĳtš̄e·n.*
15. *hol soja-vona etiklae kudžš̄eni.* - *meslen ĳnĳa^jez (mes tš̄itke-teni).*
16. *staru·ka sita·nas eš̄e·pek šujš̄tĳema, i gor vĳle kaĳe.* - *kvašna.*
17. *telnas i gošummas tš̄veĳite etik tš̄veten.* - *požim i kez.*
18. *tĳr gid tš̄otš̄kĳem balĳez, ni kolasiĳn bara·n.* - *piñnes kolasiĳn kiĳl.*
19. *tš̄ukiĳla mukĳla, gena piĳš̄ke piĳe.* - *š̄iĳes.*
20. *uĳtš̄e·tik, gerba, krugo·m mu kotraš̄is i bitse·n etikla·e ektis.*
- *tš̄arla·.*
21. *vi-jura, ma-jura, š̄piĳn-mĳgera.* - *piš.*

35.

keĳš-kĳja·n kapka·n pukti·ke šullan, meĳšede eĳdĳe·nžik keĳš i meĳ oz berggtš̄i bĳr: "Али по лесу, али по ёлке, али по моей ловушке, али по тропке заинькой, беленькой, косолапенькой, бежи по тропке не ворочайся."

36.

tšuži, bidmi me šed ver šerin,
 ġere·vhaas peti.
 kidšš kvate·dš vla·m me loji,
 vek me pestuna·li.
 kaga gorze, atšim gorza.
 pešem jelen šurišš verda,
 zipka pir gitše·ta.
 mamis ibišš lokte,
 šulga kijas šakš vaje.
 kidšš menim levgiš bokam šutšškas,
 pravegi bokam šutšš idššas.

37.

- nilkaez tije, nilkaez,
 kittše tije munate?
 - mije vere muname
 šed jage·Dse šoini-te.

38.

ed mune nilkaez vere,
 settšin nommez šojeni!
 ed mune nilkaez alka saje,
 kelegste·ijez vittšeni.

39.

orz garmo·ni algi mek,
 gelesit mali·na.
 og janse·tše mije vek
 milgi seter-šina.

40.

mama, menε getral!
 ok_pondi šatla'šni.
 aja menim vel boš!
 me ponda i'sla'šni.

41.

keđ' berjò·za abu i,đžid,
 šorovno· lis su,đže·ta.
 ket' mile·jis abu ilin,
 šorovno· pišmo· giža.

42.

zonkae·z, tijε zonkae·z
 os_kol tijanli· setε·r?
 kolε-kε, dak šetame.
 sija verin bidmema.

43.

šeļem težde, šeļem težde.
 a,šim ok_ted mi, pondā.
 bereg dorin basek zongtška.
 a nave·rne si pondā.

44.

ed munε, nilkae·z, a,ika saje!
 a,ika sajin abu bur.
 mižik ju^v as, eđđgen kodžas
 i koša'šni pondas.
 in žε vingva·t.

45.

- bobo te, bobo,
- kittšē te vetlin?
- t š e ž e g e v e vetli.
- mižle te vetlin?
- vija nānsē šoini.
- kittšē te puktin?
- džodžponē pukti.
- kittšē-ne lojis?
- šēDpon pišjetis.
- kitēn šēDponis?
- šed verē munēma.
- kitēn šed veris?
- bižen sottšema.
- kitēn bižis?
- vaen kusema.
- kitēn vais?
- eška juēma.
- kitēn eškais?
- vež lug viļē petēma.
- kitēn vež lugis?
- šir pirētēma.
- kitēn širis?
- naļkē šedēma.
- kitēn naļkis?
- tšeren keralēm.
- kitēn tšeris?
- iz berde ūazēma.

46.

ńim-kem kokin dźurketi·šle,
žag vil vetle, šerali·šle.
tšičke, jekte menam kok.
drigi, drigi, truki trok.

47.

muni vēre viini ur. pon adāžis ur. me piša·l' zarjaḡiti, ursē liji pu viliš. ur ušis mē. pon kutis i esta·tki vijis. pon diniš ur bošti kiam. lunnas ursē vija das-kike i das-vitē.

48.

turin itškam. turin košmis, kolē kurtni. vi, dāžis kurttsis. kolē jura·lni turinsē. turinis jurasšis. turinsē kolē zorođitni. turinis zorođittsis. telnas kolē vaini turinsē zoro·ttsis (< zorođsis).

49.

vel le, dženī ibē. velsē oinas mortis oz karavilt, vel etnas vet-letē ibin. oinas oš ib vile petē veriš i velsē kute ošis i džaḡetē. mort ašinas velsē košje ašsis. i velsē oz adāži mortis. košje kik i kujim lun. poto·m adāžasē jez džaḡetēm velsē. settšē munas verališ-mort i šijalas piša·l'. i mort ber gortē munas. i gortin olē kik, kujim lun. i mort mune piša·lsē vi, dāē·tni. piša·lis ošsē lijem. ošis višjem. verališ-mort ošsē kulē i vaje gortē kytšik i jai. poto·m

eta verališ-mortis le po tšo·t. ku tšikse vuzale pušni·nae, i verališ-mortle šeteni prèmi ja gènga. a jaise šoje a tšis, i tože muketsē vuzale gènga vile.

50.

muži·k ke dšēm zer i bē, gortšānas kujim versta·. i zersē oš šoje. petalem veršān zeriš vile. i ošis vetletem turingt i kerem tui. zerišlen kešā·j inis tui vilas puktem petla. petlaas oš abu šedem. jēz muži·k sija mestin tšakjalem i šedem petlaas. petlais mužikse leptem vile. muži·klen kokkez muas oze su dšē. i petlais muži·k mezdi·šni oz vermi, oľema seten lun tir. i pondem iksini munda gorš. i kilēm siliš gēlēsē jēz mort. jēz mort settšē loktem i petlais mezdetem tšakjališ-mortse.

51.

telnas i dšit limnas loššez vetleteni etik tui kuža. settšē pukte verališ-mort petla. a tšis mune vaše tlini loššese. i loššes kotrašeni tui kužaētis. i loš šede petlae i džagale. verališ-mort lokte petla diņe i loš džagalem. verališ-mort lošliš ku tšik kulē. loš kulšis. i ku tšik boke tsapkis. kinemšis le dšē kiška·ez. i jaise keralē torrezē. i poto·m mune gorte verališ-mort. i lokte velen jajiz diņe i te tšē dodde jaise i nu·e gortas jaise. ku tšik vuzale dēnga vile, a jaise šoje a tšis bi d·šemja·en.

52.

kik von munemēš dōzmer-tokē viņi dōzmerrezēs. i nija munemēš ritnas verē ušni. šettemēš bi i pondemēš ušni. periš vonis ušema ni, a tomis ešē abu ušēm. i sija kilēma, veras tsalēte kidš·šetšēn. i sija kažalem, etija he mort u dšale. i saimētem periš vonse. periš

vonis tšettšëm i pondëm kilzini, miž settših keršë. i kilzemeš kik-nannis. i periš vonis šu^vëm: "etiĵa ěe mort, a ver-lesneĵ. no, vonë, etiĵa miĵanlë blašnitis ěe dobru." tom vonis i šu^vë: "no, vonë, etiĵa blašnitis menim. boštase voĵna vilë menë." i boštise siĵe voĵna vilë. i služitis kvat^t teliš, i sešša viĵise voĵna vilas.

53. ver-lesneĵ

verališ-mort šettem bi tui vilë i vodëm užni. i oĵnas loktem siĵine kak biĵte-bi mort, baĵite kiĵš mort, a viĵšëtni ěe mort. i verališ-mortle šu^vë: "bišë ěe-ladnë teĵšëmid. davaĵ vešĵi eta mes-taiš! menam pe etiĵa tui." verališ-mort medi-k mestae bišë nu^vëma. i sešša vodëm užni i asĵa poneĵš užëm. sešša ěe-ki-n abu vollëm.

54.

suše-d munëm demšini tšeri kiĵni i ur viĵni poneĵ i piša-len gortšah kik oĵ kešë. i pondëm užni veras izbuškain. šeras velem pon, tošë oĵnas ponis izbuškaas kežainišket etlain. dšĵin-oĵnas lebëma tel i veriš eĵĵen pondëm šumi-tni. verališ-mort kilzë. i pondëm izbuškaas vartlini. a geles abu. ĵin siĵa, mort il'i lesneĵi? izbuškaiš sa ĵiššë potolo-kšis. verališ-mort liĵĵëte moĵi-tva. a silën ponis kežainis ultë pire, i ponis polë, miž settših keršë eteras. verališ-mort pondëm iksini biĵ gelesnas: "ješli mort, dak pĵr izbuškaas me diĵe!" mort diĵe ěe-ki-n abu pirem. mort eĵĵen polžëm. vartlini izbuškaas dugdëm. i mort sešša abu onmeššëm.

asĵa-pon juĵdëm. i munëm gortë. gortë loktem asĵa-pon i vonnes juvaleni: "miĵa odš loktin? munin kik oĵ kešë, užin tolke etik oĵ." mortis roša vilas šedetëm. vonnes kažalemeš, silën miĵ-ke ěe-ladnë. verališ-mort siĵa lunë ěem abu vištalem, miž settših silën velem.

medi·k lunnas vonnes ju^valeni, i verališ-mort vištalem vonnesle:
 "menim izbuškaas užikam blažnitis. oinas izbuškaas edden vartlis,
 kids kerem vartlis."

nile puktise šueveji nalo·g. nija sije eze minte. i munise gortši-
 nis zavode udža·lni. gortnise kolise kežainteg. zavo·das udžalise
 kujim von. ritnas munemeš kik von vina·hebni. nile pantašemeš spa-
 na^jez idžid purttezen. i kode blažnitem, siješ purtnas natškilemes
 do smertti. a med vonse ranitemeš idžit purtnas. i sije nu^vemeš
 bolni·tsae. i sija lolžem i šetša's ole lovja.

55. pežim *

uštšitik ponil' tšeren setase, ullesε suijas, etik ul kolas. krug
 sije gladetas. ul-ponas domalas vel-ši. šijas em ponas gere·d. pīre-
 tis šise nu^vete. oštaas kerem kalabu·tš. kalabu·tš vilas krug šise
 kišale. žoh pukšas kalabutš vilas i šijis žoňse kijε. i žoňis šedis
 pežime koknas.

* Uotilas Übersetzung: 'punatulkun jouhiansa!'

56.

zonkalen aī-mam muneni kora·šni nilkase zonkais saje. zonkais
 nilkase oz-bi boš. i nilkais tože oz-bi mun zonkais saje. a nilkais-
 len ajs i mamis šileji šeteni. a poto·m nilkase ajs i mamis peseni,
 šileji šeteni. i getrašeni nija he-luboa. i poto·m svadba. zonkaislen
 redna·^jez dodžaleni vellez, skàžem šišim vel, i muneni nilkais ker-
 kuε. settšin šojeni i juveni vina. i ritlanas muneni vehi·tšaitšini
 vitš-kuε, pop vehi·tšaitε nije, zonkase i nilkase. i vitš-kušanas
 muneni zonkais ker-kuε. settšin piruiteni kuji·m, hol' lun. i zonka-
 islen i nilkaislen redna^jez muneni gortanis. i svadba kontšittšis.

muži·k i iňka oleni uměla. muži·k iňkasε pesε. "mīla te munin me sajsε?" a nīlka šuvε: "mīla te boštín, ještī me tenid eGkol."

57.

1. etik mesjssán kujim kytšik kulε.
2. ilε puktan, a matiš boštan.
3. jez bashi vilε en nađeittšj.
4. jez vilε gu en garji, aťšit vejan.
5. kīn jeťša baťitε, sija zinen surttilε.
6. kiti pīris, seti i petas. (zonka nīlkale kaga kerem, a nīlka šuvε: "kiti pīris, seti i petas.")
7. kītšsε jem, settšsε i sunis.
8. kor li usšε, sek i liaš.
9. mī keđžan, sijε i vundan.
10. tšeri košjε, kiten pidi·ndžik, a mort košjε, kiten burdžik.
11. una baťitε, a jeťša kerε.

58.

bur ponnas uměl' lesní·kīs da bur. a uměl' ponnas bur lesní·kīs da uměla petε.

59.

mīla, mama, (od' z' >) od' t'sett'sin,
alei tšvetsε oreṭin (v' netš'keltin)?
me bi taṭ sett'sε eg mun,
menε taṭ sett'sε šetin.

(Зачем, мама, рано стала,
 алый цветок сорвала?
 Не за милого дружечка
 меня за муж отдала.)

60.

veε muni, oš adž'ili.
ošis tšakja šid puε.
kinem vilas bi te tšema,
ke' vilas pert ešetem.

SÜDPERMJAKISCHE MUNDARTEN

Texte von:

BAČEV, Orest Timofeevič

geb. 13.12.1908 in Lazova (syrj. *vaz*), 25 km westlich von Kudymkar, im Bezirk Kudymkar.

Er verließ das Elternhaus als Sieben- oder Zehnjähriger, lebt in der Umgebung des Bahnhofs Vaškilovo. Er ist Hilfsarbeiter. Sein Vater wurde in Lazova geboren, seine Mutter in dem nahegelegenen Dorf Selova.

BAJAN'GIN, Pavel Terentëvič

geb. 1911 in Kiršina (syrj. *kiršin*), 35 km nördlich von Kudymkar, im Bezirk Beloëvo.

Er lebte dort bis zu seiner Einberufung zum Militär, auch seine Frau stammt von dort.

KLIMOV, Nikolaj Ivanovič

geb. 1908 in Šarkunova, 7 km von Kudymkar, im Bezirk Kudymkar.

LUNEGOV, Nikolaj

geb. 1911 in Batina, 12 km von Kudymkar an der Jogva, im Bezirk Beloëvo. Sein Vater wurde in *pos-pon* geboren, seine Mutter stammt aus dem Dorf *tšičiv* und seine Frau aus dem Dorf *Vatškan*.

MEHONOŠIN, Pavel

geb. am Peterstag 1897 in Verh-Juśva, im Bezirk Kudymkar.

PLOTNIKOV, Aleksej Ivanovič

geb. 28.03.1921 in Mal'cova, 28 km westlich von Kudymkar an der Kuva, im Bezirk Kudymkar.

Er hat immer zu Hause gelebt, ist unverheiratet, seine Eltern stammen aus Mal'cova.

POPOV, Dimitrij Aleksandrovič

geb. 1911 in Ganina, im Bezirk Kudymkar.

Er lebt seit 22 Jahren im Dorf Šatunovo (syrj. *šatun*), ist von Beruf Kolchosenhilfsarbeiter. Russisch lernte er als 28-jähriger, als er in das Dorf *palëž* zog. Sein Vater wurde im Dorf Šatunovo, seine Mutter im Dorf Moskvina geboren. Sie können nicht Russisch.

STARCEV, Danil' Alekseevič

geb. 11.12.1905 in Važ-šulaj, 25 km westlich von Kudymkar an der Ińva, im Bezirk Kudymkar, im Dorfsowjet Verh-Ińva.

TRET'JAKOV, Aleksandr Filipovič

geb. 08.10.1914 in Grišina, 20 km südlich von Kudymkar, im Bezirk Kudymkar. Er hat überwiegend zu Hause gelebt. Seine Frau stammt aus Grišina, der Vater wurde in Grišina und die Mutter im Dorf Kazarina geboren.

(Uotilas Beobachtung: "Ein schwacher Erzähler, auch die Sprachbeherrschung nicht völlig sicher.")

61. etik sau^v da·t

etik sau^v da·t služi·tema sau^v da·tas da ponnem* vokni gortas i pi-rem keža·in orde. i keža·inis getra·vem zon i sija sau^v da·tis užni ju^v ašem. keža·inis užni ve·džem. sija zonsε getra·vem i ritnas gulai·temas̄. si berin tom gozjasε vottetemas̄ tšuva·ne užni. a sau^v da·tse vottetemas̄ vev·deras povatas. oinas ženikis inkaīs vive kajem. a sau^v da·tis oštaet vi·džetema i šuem: "kidž^ž ve^vi, sidž^ž i vo." i ženikis inkanas etvae lakašemas̄.

asivnas tšetšemas̄ ajis i mamis i svakaīs i vež·ajis. i vež·ajis munem kitsa·u^v ni tom gozjasε. i ponnem kitsa·u^v ni. a sau^v da·tis vi·džetema i šuem: "kidž^ž ve^vi, sidž^ž i vo!" sija vež·ajis etvae lakašemas̄. ajis poušem i munem lekarrez diņε. i lekarse vaje·tem gortas. lekaris pirem tom gozjais diņε i ponnem kitsa·u^v ni. a sau^v da·tis šuem: "kidž^ž ve^vi, sidž^ž i vo!" i lekaris etvae lakašem. si berin ajis munem pob·diņε i popsε vaje·tem gortas. popis ponnem kitsa·u^v ni tom gozjasε. a sau^v da·tis šuem: "kidž^ž ve^vi, sidž^ž i vo!" i popis etvae lakašem. si berin tšetšetemas̄ niže, ponnemas̄ nu^v e·tni vitš·kuε. ponnemas̄ munnī melhi·tša diņet. i melhikis melhi·tšašinis petema vopa·tkanas i kote·rtem i vopa·tkanas setem itš·moñkaīsve kinemas. a sau^v da·tis šuem: "kidž^ž ve^vi, sidž^ž i vo!" vopa·tkais i melhikis etvae lakašemas̄.

* ponnem ~ pondem

etvain ponnemas̄ munn̄i vitš̄-kuas. vitš̄-kuas pirtemas̄ tom gozjasε bidenn̄isket. a pop̄is veñi, tš̄āitnī abu ponnem. poū v̄emas̄ aj̄is i mam̄is. a saū^vda·tis ponnem bai·tn̄i aj̄isvε: "kitš̄-pē n̄ivε š̄etan me sajε, da me pē tš̄isto ni je torje·tva." a aj̄is saū^vda·tisket sugvaš̄ittš̄em. i saū^vda·tis š̄uem: "bide·s torje·ttš̄ε." si ber̄in bide·nn̄is tonja·š̄emas̄ eta med̄ dinš̄is.

i si ber̄in aj̄is n̄ivε š̄etem saū^vda·tis sajε. i veñi, tš̄ā·ttš̄emas̄. i aj̄is vaje·tem gortas. i ponnemas̄ oū^vnī i š̄ei, tš̄a·s oven̄i.

62. kujim von

vevemas̄ kujim von. i etik von̄is vevem durnēi. aj̄is si je abu l̄ubitema. i, d̄ži·dd̄žik̄ vonnez pir vetvemas̄ goredē torqūitnī. a utš̄e·dd̄žik̄ von̄is gortas pir puka·vem. aj̄is si je abu l̄ubitema. i, d̄ži·dd̄žik̄ vonnez aj̄isvε una· d̄n̄ga vaja·vvevemas̄. a utš̄e·dd̄žik̄ von̄is he·kittš̄ε· abu vetvema.

i si ber̄in gortš̄is žugdem̄ petš̄kasε i te, tš̄em̄ dad̄je. i nū^ve·tem̄ goredē usa·vnī. tui·vas panta·š̄em̄ pop̄. i pop̄is š̄ū^vem̄: "kittš̄ε· te munan?" a sija n̄em̄ abu š̄ū^vem̄. pop̄is tš̄ektem̄ kežnī. sija kežem̄ i da·d̄is̄ perem̄. i ponnem̄ š̄unī pop̄isvε: "mijam̄ dad̄jas̄ vē^vi tir vina·. i vina·is̄ tš̄istō kiš̄š̄is." a pop̄is poū^vš̄em̄ i os̄ted̄, mī i k̄ernī. a durnēi i v a·n̄is̄ ponnem̄ korn̄i vinasε, š̄ū^vem̄: "m̄ila· te menε tš̄ek·tin̄ kežni?" pop̄is š̄ū^vem̄: "vina·is̄ pē mijam̄ abu." i pop̄is sugvaš̄ittš̄em̄ š̄etn̄i zovoto dat̄ tirjas.

i durnēi i v a·n̄is̄ berge·ttš̄em̄ gortva·doras i voktem̄ gortas. aj̄isvε d̄n̄gasε š̄etem̄ dat̄ tir. aj̄is ed̄den̄ rad voom̄, ponnem̄ bai·tn̄i, š̄te "i, d̄ži·dd̄žik̄ zonne je d̄n̄gasε vaisε e, tš̄a·ž̄ik̄, a durnēi zonē vais una·ž̄ik̄". i aj̄is durnēi zonē ponnem̄ l̄ubi·tn̄i med̄ bura.

63.

etik ni^vka munema verε jagēda·u^vni. munem, munem i ešgm. si ber-
 šan petem tuivε i pondem murni tuī kušas. i voktem ker-kuo·k dinε.
 ker-kuas pirem, a ker-kuas ne-ki·n abu vevema. sija ker-kuas tšeu^vt-
 tšem i tšisto ker-kušis ubira·item, grešsε i musorsε i džodž^žsε miš-
 ka·vem i gorsε vontem. užin pu^vem gotou. i a tšis ni^vkais džodž-
 u·vε džepši·šema ritnas.

ritnas rozbo·níkkez voktemaš gortas dvena·tsata vonnez. ker-kuas
 piremamaš, ponnemamaš vi,dže·tni: džodž miška·vem, petška vontem, užin
 puem. i pondemamaš ba^vi·tni as kovasanis: "kin-ke·pe ker-kuas vevem."
 i ponnemamaš šoini. si beršan pondemamaš ker-ku gegeras krugo·m i ker-
 kuas košši·šni. koššemamaš, koššemamaš i ne-kinε·s abu adžemamaš.

ašinas tšettšemamaš i šojemamaš i munemamaš u,dža·u^vni. a ni^vkais
 džodž-u·u^všis petem ker-kuas. i bera· tšisto ubira·item. gor von-
 tem, džodž miška·vem, paš-kepsε miška·vem. tšisto vurnas kerem. i
 ritnas bera· džepšišem. pirem džodž-u·vε er u^vte. rozbo·níkkez
 ritnas bera· gortas voktemamaš. ker-kuas piremamaš. vi,dže·temamaš bera·,
 što tšisto ker-kuas kin-ke ubira·item. pukšemamaš šoini. šojemamaš i
 tšettšemamaš. bera· ponnemamaš košši·šni. koššemamaš, koššemamaš. ne-kinε·s
 abu adžemamaš. ponnemamaš kitsa·u^vni: "kin pe te? pet pe mijan dinε!
 mijan pe te vovan kešga·ika. mi pe tenε nem ok kerε. en pe pou!"
 ni^vkais abu petema. rozbo·níkkez si,dži vodemamaš užni.

ašinas bera· tšettšemamaš i šojemamaš i munemamaš u,dža·u^vni. ni^vkais
 bera· petem ker-kuas. i tšisto ubira·item. beker, paí miška·vem,
 džodž miška·vem, petška vontem, užin puem. i ritnas bera· džepšišem.
 i ritnas rozbo·níkkez voktemamaš gortas. piremamaš ker-kuas. vi,dže·te-
 mamaš: kin-ke tšisto ubira·item. pukšemamaš šoini. si beršan tšettšemamaš
 i ponnemamaš bera· košši·šni. ne-kinε·s abu adžemamaš. ponnemamaš kitsa·
 u^vni: "kin pe te? pet pe! mi pe tenε og verεte. en pe pou!" ni^vkais
 abu petem. a rozbo·níkkez bera· ponnemamaš koššini. si beršan
 ni^vkase adžemamaš džodž-u·viš, er u^vtiš i medemamaš vižni. a etik

rozbo·n'nik šu^vem: "ogē·pe verēte. mija·nve pe sija prigodittšas." Ker-kuas niu^vkase petke·tēmaš. i ponnemaš ju^vašni: "kiš^v pe te?" a niu^vkais pondem višta·šni: "me pe muni veras jagēda·u^vni i eš^vi pe i tattšē·pe šuri tijan ker-kuē." a rozbo·n'nikkez pondemaš ba^vi·tni: "te pe kolttš^vi mija·n diņe ou^vni. gortat pe en mun. miē pe tenē bura ponnam vidžni. te pe mijan vovan kežā·ika. i ponnan pe ou^vni mija·n diņ." "

niu^vkais sugvaši·ttšēm i ponnem rozbo·n'nikkez diņ* ou^vni i šei·tša·s pe ove·ni.

64.

vevemaš ku^vi·m soī. a etik sojis vevema med basēk. pervoi soisē voktēmaš kora·šni. i sija sugvaši·ttšēm munn^vi žēni·kis saje. kerēmaš svađba. i veñi·tša·ttšēmaš. gortas žēni·kis vaje·tēm i gulā·itēmaš svađou^všanaisket ku^vi·m vun. si beršāñ ponnemaš ou^vni bura.

a met soisē bera· voktēmaš kora·šni. i sija sugvaši·ttšēm munn^vi žēni·kis saje. i sija žēni·kisket veñi·tša·ttšēmaš i tožē žēni·kis vajetēm gortas i gulā·itēmaš svađou^všanaisket ku^vi·m vun. i si berin ponnemaš ou^vni bura.

voktēmaš kora·šni ku^vi·me·D·soisē. i sija žēni·k sajas munn^vi sugvaši·ttšēm. kerēmaš svađba i veñi·tša·ttšēmaš i žēni·kis vaje·tēm gortas i svađou^všanais votte·tēmaš oī kežas tšuva·ne. si berin oinas inka^vis kivēma šum. sija svađou^všana^vis bera· vaje·tēmaš medi·k niu^vka. i jertēmaš tšomje. a settšsin pe tšomjas eša·veñi t^vir mortuša^vez i mort·jurrez. sije niu^vkase natški·vemaš a žēni·kis bokin inka^vis oinas kivēma, kiđž niu^vkais gorzēm i ponnem žēni·kisviš ju^va·šni: "miž pe settšsin kerēni. mila· pe niu^vkaiz gorzē?" a žēni·kis nem abu višta·vēm.

si beršāñ ašinas tšetttšēmaš i miššēmaš i ponnemaš šoiñi. i inka^visve šedēma pañjas mort·tšun. si beršāñ tšetttšēmaš i svađou^všana^vis ponnemaš jektini. tšisto kodžēmaš. a inka^vis žēni·kisviš ju^va·šēm peta·u^vni etere. i petēm kalidoras i veški·tva·doras ve^vem ibe·s i

* diņ ~ diñin

in̄kajs ibe·sse oštēm i vi·dže·tni ponnem. a settšin pe eša·vgni tir mort-tušaez i mort-jurrez. si beršān ibe·sse pedna·vem i vetvem ubo·majas i pirem ker-kuas. pukšēm žēni·kis boke i nēm abu i viš·ta·vem žēnikisve.

si beršān ritnas bera· šojemas i votte·temas tšomjas i pedna·ve·mas. a svadoū^vša·nais ponnemas tejtši·tni purttez. oinas in̄kajs ponnem žēni·kisve bai·tni: "mijam pe eddēn sit ponnis petni." a žēni·kis šu^vem: "kittšē·pe petan, mija·nes pe zamo·ken pedna·vise. si beršān žēni·kis šu^vem: "tēpi·t pe." a in̄kajs abu vermēm tēpi·tni. i žēni·kisve ponnem bai·tni: "te pe menē eši·ngētis gēzjēn vedž i me pe sita·ša. i si beršān menē veptan pe ber." žēni·kis sugvaši·ttšēm i gēzjēn kerta·vem, eši·n uū^vtas veđžēm in̄kase. a in̄kajs gēsse perttša·vem i piššēm gortas. žēni·kis vittši·šēm, vittši·šēm, i nē·ki·n pe os kiū. si beršān gēsse kvatī·tēm. i seten pe nē·ki·n abu. gēsse veptem i ponnem kitsa·uūni in̄kase. kitsa·vem, kitsa·vem. i nē·ki·ten pe os kiū. si beršān gēsse veptem, eši·nse pedna·vem i žugdema eši·nse. i vodēm ušni koikavvas.

si berin svadoū^vša·nais ibe·sse oštēmas i piremās tšuvanas in̄kase natški·ū^vni. žēni·kis tšettšēm koikavvišis. a svadoū^vša·nais ponnemas juva·ū^vni: "kite·n-pe in̄kait?" "me pe ok·ted." eši·nse vi·dže·temas. a eši·nis žuga·vem. i žēni·kis ponnem šuni: "natte pe sija eši·nse žugdis i piššis. a me pe ek·kiū^v. mijam pe eddēn jure višis, i me pe ek·kiū^v." si beršān svadoū^vša·nais vegasēmas žēni·kisve i petemas eteras i pondemas koššini in̄kase. a šleddese addžemas i pondemas vetšini šlet·kužas i duk kužas. vetšemas, vetšemas, i abu vermemas vetni. gortēddžis voktemas gortas šlet·kužas. i piremās ker-kuas, ponnemas košši·šni. a niū^vkais dšepšišēm tšomje i sije abu addžemas. i svadoū^vša·nais spori·tten eta met·kovasaniš si·dži bēr gortaniš munemas. a niū^vkais tšomjišis petem i ou^vni i šei·tša·s ove.

65.

vevema babuška, vetve·tvem babi·ttšitēn. si beršān oinas voktem kornj
babi·ttšini vai·š. pirēm ker·kuas i ponnem kornj babuškase. babuška-
kais sugvaši·ttšem. si beršān babuškais pašta·šem i vai·šis nu^ve-
tem. voktemaš va dīne i vai·šis ponnem šuni: "te pe me vīve špinav-
vam pukšī i šinnetē pe kuh!" si beršān vai·šis vaas pirtem babuška-
se. a vaas tšeris pe tšisto emmenise oštēmaš, babuškase šoini me-
dēmaš. a babuškais geggrin pe krugo·m bovo·h, kidž vais os šur.

si beršān voktemaš ker·kuo·ke, kite·n ovem vai·šis. ker·kuas pi-
remaš i babuškais pe nem oz addži. si beršān babuškase verdēmaš ša-
keinas eddēn bura. a ritnas vontēmaš baña. bañaas munēmaš i kaga·se
bañaas nu^ve·tēmaš piū^vše·tni. si beršān babuškaisve, šetēmaš vai·š-
sez mate·g mišše·tni kagase. i babuškaisve šu^vēmaš: "mate·gnas pe
mišše·t kagase a ašte pe ne·ki·t en mišše·t!" a babuškais mate·gnas
et šinse aššis zirti·štēm. si beršān babuškais sija šingen, kedje
mate·gnas zirti·štēm, bide·nnise vai·ššese ponnem addžini.

si beršān bañaas piū^všemas i voktemaš gortanis vai·ššez orde.
babuškase geštite·tēmaš eddēn bura šakeinas i babi·ttšemis ponda
šetēmaš šeras kašni·k·tir šom. si beršān vai·šis bera· špinavvas
pukše·tem babuškase i tšektēm bera· šinnesē kuhni. i vaas pīremaš i
si beršān beregas petēmaš. babuškais šinnesē oštēm i voktemaš gor-
tas babuškais orde. vai·šis munem ber. višta·vem babuškaisve: "pa-
šī·bo." si beršān šomis, kedje vai·šis šetēm, sija vovem zovoto. si
beršān babuškais ponnem et šinnas addžini bide·s nevi·dinejjesē.

si beršān etik kreše·njas kik muži·k ju^vēmaš braga i kodžēmaš i
purtezēn ponnēmaš tiška·šni. a babuškais vi^vdže·tem, kitš·pe nija
tiška·šeni. a beranis pe vai·šis tšuvje nje, tšekte pe tiška·šni.
i babuškais ponnem šuni muži·kkesve: "edē pe tiška·šē! tija·nes pe,
vi^vdže·t, vai·šis tšvīa·ve, tšekte pe tija·nes vunda·šni." si ber-

šǰǰñ vai·šǰis kaža·vem, što "babuškaǰs adǰǰε pe šǰinmas menε". si beršǰñ vai·šǰis voktem babuškaǰs diŋe i tšurinas šǰinε kluki·štēm babuškaǰsviš i munem gortas. a babuškaǰs si,ǰǰzi si beršǰñ he·king·s abu ponnem adǰǰini vai·šǰsesε.

66. déduško

déduško kajem ibve, a ibbivas vevem šortni. i sija šortni·se ponnem hetške·u^vtni. hetške·u^vtēm, hetške·u^vtēm i abu vermem hetške·u^vtni. si beršǰñ ponnem kitsa·u^vni babase. babais voktem i kuttšǰi·šǰem beras. hetške·u^vtēmaš, hetške·u^vtēmaš i abu vermemaš hetške·u^vtni. si beršǰñ ponnem dedis kitsa·u^vni ž u t š k asε. ž u t š k ais voktem i kuttšǰi·šǰem beras. hetške·u^vtēmaš, hetške·u^vtēmaš i abu vermemaš. si beršǰñ ponnem kitsa·u^vni m a š k asε. m a š k ais kuttšǰi·šǰem beras. i ponnemaš hetške·u^vtni. hetške·u^vtēmaš, hetške·u^vtēmaš i abu vermemaš. si beršǰñ ponnem kitsa·u^vni širisε. širis voktem i kuttšǰi·šǰem beras. hetške·u^vtēmaš, hetške·u^vtēmaš i ašnis tšisto gatš tara·vemaš. si,ǰǰzi šortni·se tolko hetške·u^vtēmaš artilēn.

67.

vevema muži·k i ponnem munnǰ tuǰ kuǰǰa. a šeras vevem hañ tujas šǰide·s i tuivas pukšǰem šottšǰi·šǰni. i ponnem punǰ kašasε. kašasε puem i ponnem šoǰini. settšǰε voktem veri·š i ponnem kornǰ muži·kisviš kašasε. ponnem muži·kisve ba^ǰi·tni: "me pe tejit sotta sto godo·u." i muži·kis sugvaši·ttšǰem i šetēm kašasε. si beršǰñ ponnem šuni: "me pe tenε veve·ta ešo· le,tsǰi·ttšǰini. kitš·pe tenε korasε le,tsǰi·tni mortēs dak kitš·pe mortis kuva·na, os_pondǰ ou^vni, dak kitš·pe kuva·na dak me pe ponda puka·u^vni jur·e·ǰǰzas. tolko pe te ponnan adǰǰini, a siššǰa pe he·ki·n menε oz adǰǰi. a kitš·pe mortis ova·na, dak me pe ponda puka·u^vni kokkez diŋas. sije pe te le,tsǰi·t." muži·kis ponnem vetve·tni le,tsǰi·ttšǰiten i edǰē·n bogatša·vem.

si beršǰñ muži·kisve tǰrēm sto letis. i veri·šǰis voktem muži·kis orde. a muži·kis ponnem ešo· kornǰ sottǰt ou^vni·te veri·šǰisviš: "me pe edǰēn bogatša·i (~ bogatša·vi) i ku^vni pe he oko·ta. a veri·šǰis ponnem šuni: "vok pe, peta·m eteras teŋtšit vi,ǰǰε·tni boga·tstvotε!" i muži·kis sugvaši·ttšǰem. petēmaš eteras. i ogore·i,tšas vi,ǰǰε·tni

saddese. a saddez vevemaš una. si beršān muži·kis kivema ker·kušis krik. ker·kuas kin·ke eddēn ponnem ġerjā·šni. i veri·šisve ponnem šuni: "kin pe ker·kuas sidž ġerjā·šē?" a veri·šis ponnem šuni: "ete-pe ed tenē hi provoža·iteni." si·dži veri·šis bebe·tem muži·kse.

68.

vevemaš kuji·m von. etikisven vevem himis o t o · p k i, a medisven vevem himis g a d', a kuime·tisven vevem himis i, d'ž a · s - t i v e · p. si beršān munemaš jageda·u^vni. i voktemaš va·dore. vase vuđžni pe ne·kidž os tui. vais ve^vem eddēn i·džit. i ponnemaš eta met kovasanis ba^ji·tni: "ki·tš-pe ponnam vuđžni vase?" a jage·dis vevem va sajas. si beršān i, d'ž a · s - t i v e · pis ponnem šuni: "me pe tija·nes kikna·nnite vuđže·ta. me pe og vaas vet." a med vonnes sugvaši·ttšemaš. "a me pe tolko verma ne·strazu kikna·nnite a tolko etiken." si beršān i, d'ž a · s - t i v e · pis vaas pukšem i šuem o t o · p k iisve: "te pe pukši me vije špinavvam." a g a - dīsve šu^vem: "te pe norovi·t. me pe pervo vuđže·ta o t o · p k i s e. a si beršān pe vuđže·ta tenē." si berin ponnemaš i, d'ž a · s - t i v e · pis i o t o · p k i s vuđžni. voktemaš va šeras. i i - d'ž a · s - t i v e · pis šeri orem. a o t o · p k i s sidž i vaas vetem. a g a dīs šo vi·dže·tem, kidž nija vuđžemaš i kidž i - d'ž a · s - t i v e · pis šeri orem i o t o · p k i s vetem. a g a - dīs ponnem šera·u^vni. šera·vem, šera·vem i si·dži beregas potem. i si·dži kujirma·nnis ešemaš.

69.

ve^vema muži·k inkaen. i inkais ku^vem, a etik niu^vka kolttšem mamis šeriš. si beršān ajis getra·šem, boštēn medi·k inka. a inkais niu^vkaše abu lubi·tem, pir niu^vkaše vartvem ma·tšikais. muži·kisev pondem šuni: "te pe sijē nu^ve·t vere da tšapki! me pe sijē og lubi·t." muži·kis sugvaši·ttšem. i dodda·vem veu i dod'beras niu^vse kerta·vem. si beršān kiskem veras. a tui kužas eddēn geहितem veu^vnas. i nivisven tui kužas ki·tšē ešem juris, ki·tšē kokis, ki·tšē kijes ki·tšē

tušais. i ni^vse tšisto tui kužas ešta·vem. si beršān ve^vse berge·
 tem gortva·doras i voktem gortas. i inisve pondem ba^ji·tni: "me pe
 ni^veviš tšisto kijese i jurse i kokse i tušase tui kužas ešta·vi.
 i sitš·pe i tuivas koli." si beršān inis munem ektini. adžem jurse
 i kijese i kokkese i tušase. gortas vajem. i juršis kerem kašnik. a
 kijesšis kerem kurannez. a kokkessis kerem to^ji·nnez. a kine·mšis
 kerem šelⁿi·tšq. si^dži muži·kisven nivis ešem.

70.

vevema muži·k. i muži·kis munem turu·nve. turu·n dinas voktem i
 turu·nas pe gorze kaga. si beršān turu·nse dodčas te^tšem i kagase
 dodčas puktēm i ponnem gortas vokni. a veršinas pe kote·rte ke^ji·n
 muži·kis šere. muži·kis voktem gortedžčas. a ke^ji·nis beršinas gor·
 zitem voktem muži·kis orde. i muži·kis pirem ker·kuas i ke^ji·nis ber·
 šinas pirem. poro·g·u^vtas su^vtem i edden ponnem gorzini. et šinse
 pe vapanas tšiškištas i met šinse pe vapanas tšiškištas. a muži·kis
 kaža·vema, što ke^ji·nis pe mortooi.

si beršān muži·kis munem vaje·tni tedi·š. voktem tedi·šis orde i
 ponnem ba^ji·tni: "me pe ten vetvi turu·nve i adžai pe turu·nšis kaga.
 si beršān pe vokti gorte. kagase pe bošti šeram. a veršinas pe pon·
 nis kote·rtni me šere ke^ji·n. i me pe vokti gortedžam i ke^ji·nis pe
 me šere vetšis gortedž. i me pe piri ker·kuas. i ke^ji·nis pe šeram
 piris. i edden pe ponnis gorzini. i me pe kaža·vi, što ke^ji·nis pe
 mortooi. i kovē pe sijē berge·tni." a tedi·šis sugvaši·tššem. i mu·
 ži·kis vaje·tem tedi·šse gortas. i tedi·šis ke^ji·nse berge·tem. ke·
 j·nšis voem mort. si beršān muži·kis tedi·šse geštite·tem i nu^ve·
 tem gortas. i si beršān muži·kis mortse, kedije ke^ji·nšis berge·te·
 maš, ponnem vidžni gortas i kagase. a mortis, kedija vevem ke^ji·nnaš,
 i ponnem ou^vni muži·kis ordin i u^dža·u^vni edden bura. a muži·kis
 bura ponnem tubi·tni i šei·tšas pe oveni.

71.

vevemaš oš da mort. oš da mort šortni keđžemas. si beršan šortni is bidnem. i šorthise keremas i ponemas torje.tni. mortis pe šu^vε: "te pe boš vev-dersε, a me pe bošta u^vtsε!" ošis sugvaši.ttšēm. si beršan keđžemas šu. i šuis bidnem. ponemas vundini. i vundemas šuse. ponemas torje.tni. mortis pe šu^vēm: "te pe boš eni u^vtsε, a me pe bošta vev-dersε." ošis sugvaši.ttšēm. si beršan muži.kis i ošis ponemas gulq.itni. i muži.kis ponnem oššašni: "me pe tenε be-be.ti kikiš. asvim pe bošti šortni.se. a tejit pe šeti korasε. i asvim pe bošti šuse a tejit pe šeti iđžassε." a ošis vega.šēm i siđži munem gortas. i siđži družbase ošis muži.kisket tšapkem.

72.

oš da mort munemas vere rekti.šni. rekti.šemas, rekti.šemas i si beršan ponemas šetta.u^vni mirresε. mirresε šetta.vemas. i si beršan muži.kis ponnem kovò.da potke.tni. vatškem klínnes kovodaas nešjēn. kovo.daas šel' voom. a ošis šo viđže.tem, miž kerε mortis. si beršan mortis ponnem šuni ošisve: "te pe vapaete šui, šel'las i potke.t-pe kovodase. mijam pe šivae os.sudž. a tijat pe šivait una." ošis sugvaši.ttšēm. i vapaese šel'las šujem potke.tni kovodase. a mortis si pora klínsε kovo.dajis kiskem i ošisviš vapaese kovo.dajis zeve.tem. si beršan mortis nešnas ponnem ošse vartvini, zat kužas seta.u^vni. a ošis vapaese kiskini abu vermem. kovo.dajis zeve.tem. i si beršan ošis ponnem gore.tni i siđži mortis ošse vijem.

73.

vevema muži.k. i muži.kisven vevem kapu.sta.ju.r i keza. i ke^ji.n. i muži.kis ponnem nu^vε.tni vere verđni. i voktemas va-dore. i ponnem

vuđže·tni pižjen. i aťs'is ponnem duma·itni: "kitš-pε me vuđže·ta? kitš-pε pervo vuđže·ta kapu·sta·ju·rsε, dak ke'j·nis-pε keza·sε be-
regas šojas. a ku'j·inna·nsε pε vuđže·tni og vermi. pižis pε uťšet.
a kitš-pε pervo vuđže·ta ke'j·nsε, dak keza·is-pε kapu·sta·ju·rsε
šojas." si beršāñ duma·item duma·item i pukše·tem pižjas keza·sε. a
ke'j·nis pε kapu·sta·ju·rsε os·šoi. sidš i keza·sε vuđže·tem med
beregas i beregas kolēm. aťs'is ber pižnas vuđžem. si beršāñ boštēm
kapu·sta·ju·rsε i vuđže·tem med beregas. si beršāñ ponnem duma·itni:
"kitš-pε kapu·sta·ju·rsε kolā, keza·is pε šojas." si beršāñ duma·i-
tem keza·sε vuđže·tni ber a kapu·sta·ju·rsε kolēm med beregas. si
beršāñ keza·sε vuđže·tem ber i boštēm ke'j·nsε i vuđže·tem. a ke-
za·sε settšē kolēm. med beregas vuđže·tem ke'j·nsε. eni pε ke'j·nis
kapu·sta·ju·rsε os·šoi. si beršāñ vuđžem ber i boštēm keza·sε i vu-
đže·tem med beregas. siđži muži·kis aššis podasε vuđže·tem vaettis
i veras kaje·tem verdni.

74.

vevemaš stari·k i staru·ka. stari·kis munem tšeri kiñi, a inkaš
gortas pir petškem aššis šertsε. i si beršāñ stari·kis tšerisε kijem
dot·tirjas i pondem vokni gortas. a tujis vevem veret. si beršāñ tui
bokas pε kuive kuvem rutš. i stari·kis sije boštēm i puktem dodđas.
a aťs'is pukšem dod' niras. i pondem vokni gortas. a rutšis gušē·nik
tšētšēm i dava·i pondem tšeriesε etikēn tšapka·u^vni tuivas. i tšisto
stari·kisviš tšerisε dodđišis tšapka·vem. si beršāñ aťs'is dodđišis
piššem.

a stari·kis gortas voktem i ker·kuas pirem i inkašve pondem oš-
šašni: "me pε tšerisε kiji dot·tirjam i tui bokšis pε addži kuvem
rutš. eddēn pε sija vovas bur voro·tnik." si beršāñ staru·kaš ete-
ras petem vuđže·tni, miđ dodđas. dod' dinas voktem, ensε veptēm,
pondem vuđže·tni. dodđas-pε nem abu, ne tšeri i ne rutš. si beršāñ
pirem ker·kuas i stari·kisve pondem ba'j·tni: "te pε ošša·šin tšerinad
i rutšnad. a dodđat pε tai nem abu. te pε menε tolko bebe·tin." i si

beršān stari·kis pou^vžem i petem eteras vi·dže·tni dotsε. dod' dinas voktem. i sija dodis pe pustε·i. si beršān veu^vsε juskem i pirem ker-kuas i staru·kaisket pondem vittšini veg u^vjas. si beršān si·dži vodem užni.

a ruššis veras tšisto tšerise ektem kučsae. i settšε voktem ke·ji·n i pondem korni tšerise ručšisviš. a ručšis šu^vem: "mun pe ačšit va-dore i pukši pe vavvas i kiž pe tšerise ačšit!" ke^ji·nis sidž i berge ttšem, vetšsem va-dore. vaas pukšsem. puka·vem, puka·vem, i he-ki·n pe os šed. si beršān inkaez vetšsemas va-doras vave. i vi·dže·teni pe, seten puka·ve ke^ji·n vaas. si beršān inkaes pondemas koromi·svaeznas vartvini ke^ji·nsε. a ke^ji·nis sidž i piššsem veras.

75.

vevemas kañ da turi·. i kañis korem turi·sε gortas gešti·tni. turi·is voktem, ker-kuas pirem. i kañis puem šid i torje·u^vkavve šitse kištēm i piza·nvas vajem. turi·sε pukše·tem piza·n sajas. a pañsε abu šetem. turi·is puka·vem, puka·vem piza·n sajas i os pe šoi. a kañis pondem šuni: "šoi pe, šoi! miž pe puka·van!" a turi·is šu^vem: "me pe pet." a kañis pe šu^vε: "šoi pe, gortat pe tšigjen en mun! tuivas pe sek edden mižšan." a turi·isven edden kinemis šima·vem. a šoini pe os tuž. si beršān puka·vem, puka·vem i si·dži tšet·tšsem piza·n saššis i šu^vem kañisve: "spaš·bo pe tejit!" si beršān pondem munnj gortas i kañisve šu^vem: "do švidà·nije pe." i si·dži munem gortas. gortas voktem. kine·mis pe vir petε, šima·ve. i skore·i dava·i šoini.

si beršān kreše·nnaε voktem turi·is kañis orde kañsε korni gešti·tni. ker-kuas pirem i kañsε pondem korni gešti·tni. kañis sugva·ši·ttšsem. i munema turi·is orde. ker-kuas pirem. a turi·is kañsε pukše·tem piza·n saje. i ačšis pondem puni šid. si beršān pu^vem i vajem piza·nvas. kištēm tujise šitse i puktem kañis ođšε. i kañisve pañsε abu vajem. "te pe kužan šoini kiž nad. šoi pe, šoi!" a kañis pe šu^vε: "me pe pet." a turi·is šu^vem: "šoi pe, tšigjen pe en tšetšši

pīza·n saīšis! tuivas pē pondas kīnēmit šima·u^vni." a kaīis puka·vēm,
 puka·vēm pīza·n sajas i siđđi tšētšēm. i turi·iisve višta·vēm:
 "spaši·bo." si beršān pondēm munnī gortas. i turi·iisve višta·vēm:
 "do švidà·nije!" a asvas kaīisven kīnēmis vir pete, si tšima·vēm.
 i tuī kušas eddēn kote·rtem. i gortas voktem. skore·i dava·i puni
 šid i šoiņi.

76.

raka vebžēm dēre·vhae veršīnas. i dēre·vhašis adāžēm riš·tupe·š.
 i ber vebžēm veras i pukšēm kezje. si beršān kez u^vtas voktem rutš
 i pukšēm kez u^vtas i pondēm siu^vni: "ki,tšē·m·pe te basek pti,tša-
 is! ki,tšē·m·pe tijat jurit basek i tšukit! i ki,tšē·m·pe tijat bord-
 det basekēš i kokket! nave·rno pē te sarven pti,tšais. siu^v pē: na-
 ve·rno pē tijat kiđž angeu^vven govo·sit." i si beršān rakais pondēm
 siu^vni. kitš karkhitem pervoī razas, i emšis riš·tupe·šis ušēm uve.
 i ru tšis riš·tupe·ššē kvači·tem i šojem. i pondēm rakaisve oššašni:
 "važi·n ni pē me etšēm pti,tšaese bebe·tva. spaši·bo pē tejit rišit
 ponda."

77.

ibbivin vala·ttšēm veu^v-jur-koska. si bersan settšē voktem šir.
 pitškas pīrēm i pondēm ou^vni. si beršān settšē voktem laguša i pon-
 dēm juva·šni: "kin pē estēn ove?" a širis šu^vem: "estēn pē toko ova
 etnam me." i si berin lagu·šais pondēm širivis juva·šni: "te pē
 vedž menē ou^vni! kike·n pē voas ou^vni gaža·žik." i siđđi širis ve-
 džēm lagušase.

78.

1. artil-džo, džo-ggez vebžemas i pukšemas kidžže-zve kiken etik kidžžas. i etik kidž kolttšgem lišnež. si beršar vebžemas kidžžezvišis i bër pukšemas etiken kidžžas i bera. džo, džo-ggis etik lišnež kolttšgem. - vevemas kujim kidž i hol' džo, džo-g.

2. basek itš-mo-ńka bide-s versε šere-tšem. - tšvet.

3. basek niu^vka, a šibe-tššini os-tuž. - bi.

4. basek vitš-ku da pimi ne-kit. - kolttš.

5. bias oz-sottšši, i vaas oz vet. - ji.

6. d a r j a da m a r j a eta metsε pir vi, džeteni. - džodž i potovo-k.

7. dorreettis kut i šeras šujiš. - tšuvki-jes-kema-vveni.

8. džadž dorin oš-vapa. - sovo-ńka.

9. džodž-uvin oš-jur. - ros (gor-pitššε tšiškeni).

10. džodž-u-vin oš puka-vε. - ire-š-krinka.

11. eteras šura, a ker-kuas komu^vož. - ker-ku.

12. eteras vitšik, ker-kuas kovatš. - pon, kań.

13. etik muži-k torgu-itšem vavkain. vavkaas voktem krešššahin de-re-vnaiš i ponnem bošni sapo-ggez. sapo-gges suva-večas pjat ruble-ž. a torgo-vojis ponnem korni sto štuk, štobi vevisε džo, džo-ggez i utkaez i vorobe-žjes. džo, džogis suva-več pjad' dešat kopè-jek a utkajs suva-več dešet kopè-jek a vorobe-žis suva-več etik kope-žka. "i vot pε mejim vaj sto štuk, štobi pε vevi pjat ruble-žve. i me pε težit šeta sapo-ggesε." - džo, džo-ggis vevem etik a utkaes tritsat devet a vorobe-žjes šezd' deša-ta.

14. gena oššš, a kuš tšepe-ššš. - te-pi-š.

15. gorbà·teĭ stari, tšò·k bide's ker-kuse kara^v·l'ite. - zamo·k.
16. gorse pe ražemas, a tetšni abu vermemas. - kol't.
17. gožummas šed, a te^vnas tšotškom. - mir.
18. grežeš muas šupkemas i gerd šapka adžema. - an·ki·tš·tšvet.
19. itš·mo·nkais mighi·tem, a šed veris perem, i ker·ku su^vtem.
turun itškeni.
20. ib vivin tir voiska· suva·ve arnas. - susvo·mez.
21. karta·tir podais i tšisto šerašš. - gorin hāhnez.
22. kačša potšvet koterte, gert sit sita·ve. - bi.
23. keremas, keremas, i kohe·tse eštemas. - jer.
24. ker·ku gegereñjas krugo·m siteš gez kattisema. - hišš.
25. ketškavve jen zere. - ire·š kereni.
26. ketškavve vim uše. - piš požna·vveni.
27. kin muvvas met šilneĭ? - va.
28. kin muvvišihās oz vermi vebžini? - ver·tšiki·š.
29. kin oinas oz adžĭ? - kure·g.
30. kin ošta šinnenas uše? - ketš.
31. kin oz gulqit ne·ke·r? - tar.
32. kin pe beren vetve·te? - rak.
33. kin pti, tša·pija·nnes arnas janse·tve? - virda·em.
34. kin šinnetve vragis? - tšin.
35. kin veras met šilneĭ? - ke, džĭ·u.
36. kin veras švirresven kega·^jinis? - leu.
37. kin verse gožummas gaže·te? - kukku.
38. kinve·n kučši·kis kuji·m·peu^vsa? - vudi·k.
39. kite^m, kote^m, a vorota·se ošte. - te^v.
40. kite^m, kote^m, borddenas maka·ite, a vebžini oz vermi. - mel·
ni, tša.
41. kite^m, kote^m, noboettis vebže. - kime·r.
42. kik gena očša vokteni. - šapka jurvat puktan.
43. kik k o d a · s t a , n o l ' b o d a · s t a , a š i ž i m e , džis
l e b e s t u · n . - mes.

44. kik kohe·tš i kik kołtšo·, a šeras kert-tu·u. - nožni·tš.
45. kik von etik jien jia·šemas. - maje·ggez herja·vemas.
46. kik von vetšemas va-derε i kupa·ttšemas va-deras i gortas kajemas i pukšemas vabi·tšε. - vedra·εz.
47. kiki·š šogmem, a et-pir jeni·svε abu jurbitem. - tippez.
48. ki·tšε·m kai pε šivε med baseka? - oi-šer-kai.
49. ki·tšε·m puven ke·džisis abu? - vou·pu.
50. ki·tšε·m puven ku·tši·kis kik-peu^v·sa? - ki·dšž.
51. ki·tšε·m turu·n med veg? - totà·rin.
52. ki·tšε·m turu·n oz tšvetit? - oš-šektan.
53. ki·tšε·m žvir pε med duka? - tšužme·r.
54. kurit, tšeskut bad jivin. - tag.
55. take·tvemas lepjo·škaez, džirit vaas kupa·ttšemas i piza·nve vajemas. - pełhānēz.
56. mi eteras silne·žikis? - teu.
57. mi mortisve met·tšeskut? - on.
58. mi on vermī eše·tni? - kołk.
59. mi vaas oz vet? - gen.
60. muku muku mu pi·tškin, ševem·višan džadž·dorin. - kušma·n, so·vo·nka.
61. he bi žε, a sotε. - pe·tšε·r.
62. he ši·pož žε i he kiježnanis ger·džemas, a ker·ku uge·vin eša·ve. - tšera·n-poz.
63. he vurem i he jerne·s, a lissenas berge·tvēni i mortisve viš·tavve. - kniga.
64. hol von etik guε ku·džasēni. - mes vištēni.
65. hol von etik šalēn vapki·šemas. - piza·n.
66. peri·š staru·ška gor·vi dorin puka·ve. - nān·šeme·s.
67. peri·š staru·ška oi i vun jenvε jurbi·tε. - zipka.
68. peri·š staru·ška šorrezvas pukavε. - šelni·tša.

69. peri·š staru·ška vun i ož gegje·t̃t̃is kiska·vveni. - ibes.
70. poniš veras munas da uvtas uvtas i gortas voktas i vabi·t̃š uvtε vodas. - t̃šer.
71. poz·tir t̃šot̃škom kure·ggez. - piñnez.
72. sĩteg ou^vni mōžno, a ku^vni os·tui. - jen.
73. šemdešat šaburo·u i bide·s kiža·u^vtemeš. - kapu·sta.
74. šed, a he vorò·než šε, a t̃šis šura, a he eška. - vut̃ši·gag.
75. šogmem i et·pir jeni·svε abu jurbitem. kuvem i et·pir jeni·svε abu kai·t̃šem. - voš.
76. te^vnas ihka, gožummas ni^vka. - mir.
77. te^vnas t̃šot̃škom a gožu·mnas šelò·než. - ver.
78. t̃šukila, mukila gena inε pirε. - vev šij^jesaveni.
79. utkaiš vaas, a bežis beregas. - koušik.
80. ut̃ši·tik, a gorba, bide·s ipse ubira·item i gortas voktem, govogñi·t̃šae vodem i krugvež god šott̃šisem. - t̃šarva.
81. ut̃ši·tik it̃š·mo·nka bide·s medetε. - jem.
82. ut̃ši·tik it̃š·mo·nka, d̃žot̃š·kužas jektas jektas, porog di·nas uge·vε su^vtas. - ros.
83. ut̃ši·tik it̃š·mo·nka kãždejisket vit̃t̃šε. - t̃šasi·.
84. ut̃ši·tik muži·t̃šo·k, a vere·tni os·tui. ki·d^žš veržε·tan, tak a t̃šit gorzini ponnan. - vuk.
85. ut̃ši·tik ni^vka stena·vas puka·vε i vun i ož uđža·vε i mor·tisvε višta·vvε. - t̃šasi·.
86. vatkañ t̃šeri·nqn. - zipkañ kaga.
87. vebžε žviro·k asvas ker·ku vev·deřet, vebžε i bai·tε, što mi·jam šivaε sott̃šε. - zi.

88. vebžemas̄ džo, džo · gges-ku, tša. a panit vebžem etik džo, džo · g i sija šu^vem: "zdorò · vo pε sto džo, džo · ggez!" a džo, džo · ggez ponnemas̄ šuni: "mi je pε hé sto, a simda da simda i džin-simda i tšetvert-simda. i te pε vovan mijanket, dak sek pε mi tolko vovam sto."

- vevemas̄ nija tritsat šeša.

89. vebžemas̄ džo, džo · ggez, dubo · voješ tšukke · nis: tata ti, tata ti, lata ti, lata ti. - varta · nnez.

90. vev-deras ošta i u^v-deras ošta, šeras bi da va. - samova · r.

91. verε munan, beras dera olsa · vε; da i gortε voktan, beras dera olsa · vε. - lampaezen munε.

92. verε munan, beras vi, džetε, i gortε munan, beras vi, džetε. - tšer.

93. verin kez u^vtas gerd muži, tšo · kkes, suva · veni. - gribbez.

94. vevema krugvin i vevema kok-u^vtas i petke · temaš bazarε. - kaš · hi · kkes.

95. vevemas̄ kik von. i etik vonis šu^vem: "veža · m pε meket džnga! mijam pε džngais etik i i, džit." a med vonis sugvaši · ttšem. a sija ponnem korni: "vaj pε mejim džšetε buma · škaesε. a buma · škaes pε štobi vevisε rubbez i tri rubla · ez i pjat rublej · jez i džša · tkaez i štobi pε vevi dvatsat pjat ruble · i i džšetε bumà · žok. a mijam pε tðžε dvatsat pjat ruble · i." - vevemas̄ rubbes · šema i etik troika i etik pjato · rka i etig džša · tka.

96. vunnas vija skovorda · a oinas gosa skovorda ·. - šondi, teviš.

97. zabo · r saišin šiveji veu^v vi, džše · ttšε oinas. - teviš.

79.

1. adđžan, da on kvačit. koran, da ok_šet.
2. asvat trudis ne-ki_tšē. oz eš.
3. ašte pondan beregi_tni, dak i jen beregi_tē.
4. basek zovotois bidva_in blešti_tē.
5. bereg beregisket os_panta_š, a mort mortisket panta_šeni.
6. bebe_tšini pe ed ne teve_tšini, šinnet pe os_tire.
(Вратъ не хлеб веать, глаза не пылятся.)
7. blagove_ššeńno-vune pe ed i kaj posse os_tetš.
8. bogà_tēiket sudi_tšini en kuttšis.
9. boloto_as pe ed i tšorttez vajšeni.
10. bur kašais da u_tšet bekeris.
11. bur mortes pe bidva_in lubitēni.
12. bur mortve bidva_in bur ou^vni.
13. burve me a_tšim bur, a umel^vve me a_tšim umel^v.
14. dou^v ggezas deńgase šeta_vemsē asvatēn vidđini os_tui.
15. durne_i juris, i kokkesve spoko_ise ne-ke_r os_šet.
16. dikei_morttes pe kidž napadu_t, i jurte pe boštase.
17. en pou ne-kinvi_š, tolko kidž jenviš.
18. en radu_tšē jezis hānve.
(Не надейся на чужой хлеб.)
19. en raduttšē tšūže_i hānve.
(Не радуйся на чужой хлеб.)
20. en vidž sto ruble_i a vidž sto tov_rišsez.
21. girddža_id matin, da on kurtšē_u^vt.
22. gosnas pe ed i pon biši_tšē (беситься).
23. inis i miži_kis etik sotana_īs. (Жена и муж одна сатана.)
24. inkaīs miži_kse pe verme_pir bebe_tni.
25. inkaīs pe miži_kse ebe_deđžis verme_bebe_tni dešetis.

26. *inhkaisven jur-šis kuš, a unis džēnit.*
27. *ive·žik puktan, dak mati·žžik boštan.*
28. *jenis verno addžē, da skoro oz vištai.*
29. *ježli bi ne klinis da ne hi,tšis dak važi·n hi bi plothnikis*
kuvīs. (Если бы не клин да не мох так давно бы плотник сдох.)
30. *jes slovoe·sve veri·tni os_tui.*
31. *jez umen en ou.*
32. *jezve bure keran, dak sija asvit voas.*
33. *jezve jama garjan, a settšē a tšit vodan.*
34. *jezven hānis pe pir tšeskiđžik kidž asvat.*
35. *jezviš una ponnan kiū^vzini dak nem os_šogmi.*
36. *kāždeji kotē·hjosē kovē kerpi·tni.*
37. *kāždejis pe ašsē lūbi·tē.*
38. *kele·gase pe on maū^vt, dak ive on mun.*
39. *kere·s uū^vtas vetššini skoro a kajni dir.*
40. *kedija kuive kovo·dais, dak si uū^vtē vais ne-ke·r os_kotert.*
 (Под лежащей колодеи вода не побежит.)
41. *kedija (odž >) o t tšettšē, dak sive šo unā·žik šure.*
42. *kedija pe je tša ba^di·tē, a sija pe zinen surttē.*
43. *kedija ponis oz uū^vt, siviš pou! a keda edden uū^vtē, siviš en*
pou.
44. *kediven bežis siteš, dak sija bidva·in tetšē.*
45. *keža·^dinis pe kitš_kuvas, dak ker-ku-uge·vves pe ku^di·m god*
gorženj.
46. *kijesšit ve džan, dak skoro on kut.*
47. *kin kerē skoro, dak siven šlepo·i šogme.*
48. *kin miž guša·vas, dak sijen ne-ke·r boga·t oz vo.*
49. *kin nebīta poštēllasē o lsa·ve, dak ušni tšorit vovas.*
50. *kin pervo kuttšī·šē tiška·šni, dak sive šo asvis unā·žik šure.*
51. *kinven bežis lakeš, dak bidva·in tetšē.*
 (У кого хвост грязный, так везде его знают.)

52. kiže·rži̇ka sorva·van, dak biđe·nnisve tırmas.
53. kiđž jez jiviš una ponnan sudi·tni, dak aš jiušit ešo· una·žik suditeni jezis.
54. kik oš etik mervo·gas oz verme ou^vni.
55. kik sube·t kova·sın pe ed i vorobe·žjes bogà·teš.
56. kik umen en ou.
57. kiťs pe issē pondan bokviš bokve pır berge·tvini, dak i sija pe oz bidni.
58. kiťs pe pondan veu^v se verđni bura, dak sek pe veven vetvan.
59. kiū^v te kuša en vidž.
60. kokna·ezas ne turu·n, a susvo·nnezas ne šu, dou^v ggezas ne đeňga.
61. kužne·ťšis aťšis pır tšerteg ove.
62. lubi·ttšemis pe ed ne karto·u^vki.
63. matin beregis da on tšettšeu^vt.
(Близко берег а не прыгнешь.)
64. miž jenviš koran, sije i jen šetas.
65. miž koššan, sije i adđžan.
66. mort juris pe ne·ke·r dārom oz eš.
67. mortve keran bure, a sija te^jit jama garje.
68. m o s k v à · s e ne strazu keremaš.
69. hānis voas una, a šoini ne·kinve voas.
70. ne pañ verde, a šojanis.
71. nin·pusē pe et·kikiš os kulē.
72. oš pe taiž ne·ke·r oz miššī, i to ove.
73. pervož apre·tnas ne·kinve· en verit.
74. plen pe sija šmert.
75. plētnas obu·ksē ket munda vatški, dak nem on ker.
76. pon ponket bidva·in adđžišeni.
77. ponis pe mortve pervož tovari·š.
78. porš grešse bidva·iš adđže.
79. poršve pe da i to pražnik ovve.
(Свине да и то празник бывает.)
80. pti,ťšais pe ed i asvas pozjin vek oz ou.

81. pułais pε durne·i, a štikis pε mołodé·tš.
82. rad bi ševε·mnam, da hānis tšužε·i.
83. rakaes pε tai os·ke·džε i oz gerε, i to pε hān šojeni.
84. ruťšis pε asvas bežvε hé·ke·r os·sita·v.
85. sitsε pε vere·tan, dak sija duka voas.
86. strazu kik ketšε (<ketšsε) on kut.
87. sulī·tεmsε vittšī·šeni kuⁱ·m god.
(Сулёного дождают три года.)
88. susvo·nnejas hé hān, a kokna·ezas hé turu·n, a doḡ^vggez as hé dēnga.
89. šerebrò·sε pε pondasε tšužja·u^vni a sija pε hé·kinve os·pondi ku^vni.
90. šilneiket peššini en kuttšis.
(С сильным бороться не берись.)
91. šinēs·poveni, a kijes·kereni.
92. šinnezve en veri·t, a kijeznat pešvi.
93. šoga·iš mortεs hé·kite·n oz łubi·te.
94. ta·vunja bašnijs ašin kežε hé·godneji.
95. toko bi piñnet vevisε, dak hānis vovas.
(Лишь бы только зубы были, дак хлеб будет.)
96. toro·i švetas pε ed i kaba·kkes abu.
97. tujjes pε voasε paškiteš, a vetvini pε voas hé·kinve.
98. turma·as pirni iβε·ssea paškiteš, a ber petni vekniteš.
99. tšerijis pε kes kužas oz vetvet, sitemg oz vermi ou^vni. a miveji pε po prostu oz vetvet, sitemg oz vermi ou^vni.
100. tšerijis koššε pidi·nžike vase, a mortis koššε kite·n ova·nis buržik.
101. tšuk hé durne·i, a kivis hé vopa·tka.
102. tšužε·i šejavvas kata·ttšini pε edden bur.
103. tšužε·i trudnas hé·ke·r boga·t on vo.
104. imeł mort jivis každgi pε sudi·te.
105. vartvi dura·kkesε, en šalé·it kuva·kte.
106. vevis pε nol·koka i to džemda·ve.
107. vonis soisε łubi·te bogà·teje.
108. vredne·ižik mortša hé·ki·n abu.
109. žvirse ket munda verd, dak sija šo veras vi·dže·te.

110. žagena minan, dak i ve · žik tšuvavan.

111. ženi · kis inkasε lubi · te zdoro · ve.

(Жених жену любит здоровую.)

80.

1. arnas pe kidž' lisis kitš' pe ošš'ε, dak sija pe umel' o dž'in.

2. asivnas pervo verdan veusε, dak veven vetvan. a asivnas kidž' pervo šojan a tš'it, a si berin verdan veu^vsε, dak vevisve nadε · tš'i · ni os tui.

3. i dž'it-vun hede · lvin kitš' pe o i · teu, dak sek pe muš vešš'ε vunas. a kitš' pe vun-teu, sek pe muš vešš'ε ojas, dak sek pe voas ke · dž'it god.

4. kedija edden uš'ε, sija kuvan o dž'in.

5. kedija vune teu^vnas zere, i sija vune gožumnas pe vim uš'ε.

6. kediven pe jur · š'is tš'orid, dak sija pe veg mort.

7. kin pe mortve pervo tui vas panit panta · š'as, kitš' pe inka, dak sija pe umel' o dž'in, a kitš' pe muži · k, dak sija pe bur o dž'in.

8. kinven pe pinhes tš'ekes, dak sija pe inka edden lubite.

9. kitš' ke dž'i · vis voas borda, dak sek pe kovε eš'i · m kedž'ni.

10. kitš' pe aris zera, dak sija pe zerrez voasε tiraes.

11. kitš' pe arnas vepta · š'eni edden nale · ddež, dak sek pe zerres edden voasε tiraes.

12. kitš' pe asiu^vnas tuma · nis pukšas muas, dak sek pe vunis voas mi tša.

13. kitš' pe i dža · s-tive · pas kik šepen addž'i · š'eni, dak sek pe nuž · nej godis voas.

14. kitš' pe i dž'it-vun hede · lis o i · teven voas, sija pe bur god.

15. *kiťs* pe *jeni's* *gima*·*vas* *pervož* *vunse* *ul*-*lunja* *vune*, *dak* *sek* pe *messež* *jevaes* voase. *a* *kiťs* pe *gima*·*vas* *pervož* *vunse* *kes*-*vunja* *vune*, *dak* *sek* pe *pondas* *tšeri* *edden* *šedni*.

16. *kiťs* pe *jeni's* *gima*·*ve* *kuža*, *dak* *sija* pe *voase* *kuž* *zerrez*.

17. *kiťs* pe *jeni's* *gima*·*ve* *š i m j a · n* -*vun* *berin*, *sija* pe *šonit* *ar* *voas*.

18. *kiťs* pe *jeni'z* *zere* *orsemen*, *dak* *sija* pe *zer* *ođžin*.

19. *kiťs* pe *kagai's* *tšuzas* *ai*-*tšuzema*, *dak* *sija* pe *he**tšes**tlivei* *voas*.

20. *kiťs* pe *kediven* *kuš* *tošis*, *dak* *sija* pe *tšes**tli*·*vež* *mort*.

21. *kiťs* pe *ketš* *ili* *ur* *mortviš* *tui* *poperegavas*, *dak* *sija* pe *umel* *ođžin*.

22. *kiťs* pe *kinven* *kik* *jur*-*pide*·*s*, *dak* *sija* pe *kiki*·*š* *getraše* *as*-*vas* *vekin*.

23. *kiťs* pe *kime*·*rres* *kajeni* *oišinas*, *dak* *sija* pe *mi**tša* *ođžin*.

a *kiťs* pe *kime*·*rres* *kajeni* *vunšinas*, *dak* *sija* pe *zer* *ođžin* *a* *teu*^v-*nas* *vim* *ođžin*.

24. *kiťs* pe *kime*·*rres* *kajeni* *torjaes*, *dak* *sek* pe *kove* *sadi*·*tni* *karto*·*u*^v*ki*.

25. *kiťs* pe *kiris* *orse* *dženita* *tuvusnas*, *dak* *sek* pe *voas* *dženit* *tuvis*.

26. *kiťs* pe *kirni*·*š* *pukšas* *ker*-*ku* *jurve*, *dak* *sija* pe *umel* *ođžin*.

27. *kiťs* pe *kukkuis* *kekas* *kuš* *verve*, *dak* *sek* pe *umel* *god*.

28. *kiťs* pe *kukkuis* *pondas* *kekni* *dvena*·*tsať* *don* *odžik* *m i k o*·*v* *aedž*, *dak* *sija* pe *bur* *god*.

29. *kiťs* pe *mali*·*nais* *šogmas* *odžik* *rudžegisša* *i* *buržik*, *dak* *sija* pe *rudže*·*gges* *voase* *he*-*tiraes*.

30. *kiťs* pe *mešis* *vaja*·*ve* *poro*·*zzez* *kadžej* *god* *ili* *neke*·*llez*, *dak* *sija* pe *bur* *meš*.

31. *kiťs* pe *mortis* *tšuzas* *mami's*-*tšuzema*, *dak* *sija* pe *voas* *tšes**tli*·*vež* *mort*.

32. *kiťš* pε oinas zere, dak sija pε zer ođžin.
33. *kiťš* pε parse geran ođž, dak *niđže* gges pε voasε bureš.
34. *kiťš* pε pervo mesis vajas poro·z, dak sija pε jeva mes.
35. *kiťš* pε pervo₁ otava·is kužžik, dak sek pε pervo₁ ševis voas buržik. (Как первая отава будет длинее, дак первый сев будет лучше.)
36. *kiťš* pε pi-pu-lis voas kope·ika-pašta, dak sek pε kedžni kovε dugdini.
37. *kiťš* pε pondan musε nažmi·tni da hebže·tni, dak simda pε i hānsε šojan.
38. *kiťš* pε pondas lagu·ša urgini, dak sek pε kovε kedžni.
39. *kiťš* pε pondas tšveti·tni lem-pu, sek pε kovε kedžni id.
40. *kiťš* pε ponis nol·šinma, dak sija pε bur pon.
41. *kiťš* pε rakais vajas kujim kolť, dak sek pε godis vovas bur.
42. *kiťš* pε rutš u^vtas mortse, dak sija pε kuan ođžin.
43. *kiťš* pε šir-pozis muas, dak sek pε hānis dontem voas. a *kiťš* pε pozis vivin, dak sek pε hānis dona voas.
44. *kiťš* pε šondi¹is asu^vnas petas baseke, dak sija pε vunis voas miťša.
45. *kiťš* pε tevišis kiťšin, dak sija pε miťša ođžin.
46. *kiťš* pε teu^vnas kedija vune miťša, dak gožummas pε sija vune tōze voas miťša.
47. *kiťš* pε tujis tuvusnas pukšas pervo tui-šeris, dak sek pε edđēn pondas ku^vni jez.
48. *kiťš* pε tuvīsnas turi¹ez veba·veni edđēn vivina i gore·teni, dak sek pε godis vovas zasuka.
49. *kiťš* pε tuvusnas^{*} vimis sivas a ketš šlēddes kolase veu^v-dere, dak sek pε tšak una voas.
50. *kiťš* pε tšera·his pondas kezases šija·u^vni šinas, dak sek pε kovε kedžni eži·mmez.
51. *kiťš* pε ver žvirrez i ptiťšaez vokteni dere·vnae, dak sija pε voina ođžin.

* tuvus. ~ tuvīs

52. kitš₂ pe vimis te^vnas kedija vune uš₂ morò·zen, dak sek pe gožumnas sija vunež₂ jeniz₂ zere gima·vemen. kitš₂ pe vunis te^vnas nõviž₂ god, dak sija vunis pe gožumnas voas p e t r o -vun.

53. kitš₂ pe zere krute·ja, dak sija pe mi^tš₂ o^džin.

54. kitš₂ pe zi-po·zis muas, dak sek pe h^anisve tš₂ena·is važmit. a kitš₂ pe zi-pozis vivin, dak sek pe h^anis dona voas.

55. kitš₂ pada ebiđi·tan, dak sija asvit voas.

56. kitš₂ pondas ka^hu·kis šli^vgini, sek pe kove kedžni eži·mmez.

57. kitš₂ šondi^jis ki^tšin, dak sija pe zer o^džin.

58. kitš₂ šondi^jis vettš₂ ritnas kime·re, dak ašinas voas zer.

59. krešše·h^o-oje pe kitš₂ ponnez edđ₂en u^vteni, dak sija pe tra-vež o^džin.

60. kukkuse pe kitš₂ pervo kivan ođžnad, dak sija pe šin·va o^džin.

61. k u p a · l ' n i š n e ž i i v a · n vun geger kove pe kedžni šortni.

62. pervož spasnas ke^dženi ru^dže·ggez, i toro·ž spasnas ke^dženi ru^dže·ggez a trettⁱž spasnas ko^htšaiteni.

63. pervož spasnas pe kove moš-tšurkaes tš₂egva·u^vni.

64. ru^dže·gis l^ubi·te vremjo, a zeriš l^ubi·te grež.

65. te^v beras i zer beras pe pir ovve bur pogò·da.

66. turi·is pe ki^dž oz sitau, dak settš₂ pe h^anis ošogmi.

67. tšistež po^hede·l^hnikis kitš₂ pe voas tšistež, dak sek pe lonnes voas tšistež₂. (mašleni^tš₂ beras pervož po^hedel^hnikis tšistež₂ po^hedel^hnik.

68. žviže^ho-vunas pe oš pⁱre mervo·gas.

81. kuž^hne·tš

kuž^hne·tš tšerrez kamε dorε.
a tšis kou^vkje piš^hna šive,*
bur ova·nsε, bur ova·nsε.

82.

ki d^ž ni ponnam ovni-tε,
o^z-vunsε· tšuve·tni-tε,
gaža, mi tša vunnεε,
gaža, mi tša o^zjesε?

83.

menε gortin videni,
veš-ovi·š^hen šu^veni.
menε gortin videni,
h^hh-šoji·š^hen šu^veni.

84.

mije muname, šeretame.
a voktame, stre tšitame.

85.

šondi vivin, šondi vivin,
kove bi važmi·džžik.
mivež ivin, mivež ivin,
kove bi mati·ndžžik.

* Uotilas Übersetzung: 'hyvästä elämästään laulaa laulun'.

86.

j o g o r, ni^v te šetan on, šetan on?
 kiđ'ž on šed dak vegaša, vegaša.
 beker, pahte žolęta, žolęta.
 j o g o r, ni^v te šetan on, šetan on?
 kiđ'ž on šed dak vegaša, vegaša.
 gorte muna, vištaša, vištaša.
 šižim vežon vetaša, vetaša.

87. kol'tšo.

o₂ kol'tšo, kol'tšo, kol'tšo,
 jačtšum, jačtšum karposke.ĭ.
 vonε, vonε, loloskeĭ.
 vež-bi gotsε eg getra.š,
 getrai.σε, boštisε.
 šivivam vože.tisε,
 kokkeznas eše.tisε.
 petni ěe munnĭ, petni ěe munnĭ.
 petištĭ da muništĭ.
 k o v ĭ r k o sε kutištĭ,
 o p o n a . s s ε pukšęti.
 lem-pu u^vtas geñiti,
 kanava dora.s pukšĭ.
 kanava.iš va juvi.
 rumkaiš vina juvi.
 rumka juvi, kik juvi,
 ku¹ime.tsε džin juvi.
 kanpet šoji, kik šoji,
 ku¹ime.tsε džin šoji.

88.

tevse mijan uđžaveni unàžik verin. ver kiska·veni. una mijan
 versε kiska·veni. tu^vusnas ver kiveteni. gortin gegni*, keđženi.
 kedija pes țera·veni. nuv·visiș țereni maslo, vijeteni sije maslose.
 gereni da i keđženi. ubra·iteni nañ, vundeni ruđžeg, si berin id,
 zεr, șogdi, lon, an·ki·tș, karto·ška.

* gegni ~ gereni

89.

pervo me gulă·iti nivkakεt, vit kilometra sa^jin vevi. me dvà gòda
 sikεt gulă·iti. si berin medi·kket gulă·iti i getra·și sikεt. i dvà
 gòda o'im. a pato·m kujimețșket pondi gulăitni. getire pondis vittăi·
 ni. si^ja vartvis kikiș nivkase. si berin me inđi gortas. pato·m get·
 ra·și ku^jime·tșket.

90.

1. đžadž^{*}đorin oș·vapa. - sovo·nka.
2. đžođžu·vin oș·jur. - viș.
3. eterin šura, țer·kuas komovoⁱ. - țer·ku·ugov.
4. gegresa vidžvin jen serε. - ireș țerem.
5. gerd meș šed meșεș nuve. - gor vontișem.

* đžadž ~ đžadž

6. gor-vivvin zírimež baba puka·ve, sitanas šektan šu^v ište^m.
- šeme·s.
7. kik soja-vona etik jien jia·šemas. - maje·g mertem.
8. kužmesa vidžve vim uše. - piž požna·vem.
9. ož i vun vetven, spoko·i abu. - iže·s.
10. pos tir tšotškom kureg jertem. - emin piñnez.
11. potš kuža kajo·k kotertε, a tšis virgn sita·ve. - sarta·s
sottše.
12. štēna berdet remeñ nužave. - hitš.
13. veras munas, kera·šas, gortε voktas, vabitš-uvte vodas. - tšer.
14. vere munε, gortε vi dže^{te}ε, gortε vokte, vere vi dže^{te}ε. - tšer.
15. veu geñi·te, ogo·bla suva·ve. - va kotertε.
16. vorobei kotertε, virgn sita·ve. - sarta·s sottše.

91.

1. ez na vii, a gense kušte.
2. girđša mätin, a kurtšševtni on sud^šž.
3. jezve en garji jama, a tšit settše ušan.
4. ker li uše, sek i liaš!
5. kin je tšša bai·te, sija asvis duma·ite.
6. kiššem va on gumiš.
7. ki tšše ševšan, seš i ju^van.
8. kureg os ku džaš i tože jue.
9. miž ke dšan, sijε i vundan.
10. nebita olša·vem, tšorit užni.
11. pet tšig oz vežert.
12. šupita munan, je tšša munan; žagen munan, unā žik munan.

13. tšigven nǎn tedvas.
14. tšeri koššɛ, kiten pidindžik, mort koššɛ, kiten bi,tšemžik.
15. tšukila pu on vešket, veg mort on vevgt.
16. umel veven on vetvi.
17. vi,džɛ.tni mǎtin, su,džɛ.tni ivin.
18. vi,tem ti,tša on kušti.

92.

a'livuli!

kašɛ ku'li,

ponsɛ kosti ko'li.

93.

ovgmaš stari·k da staru·ka. i ke, dže maš šortni podvo·vkaε. potom peta·is šortni a bidmis i, dži t šortni.

voktis ari s. kovε kerni šortni. kaja sε podvo·vkaas i pondasε kerni. vot kerεni i kerεni. una ni kerisε. etik i, dži t bidmis šortni. oz vermi šettini mušis. ki tsa·vas staru·ka sε stari·kis. vot ku, tši s-šas šortni berdas. oz vermi šettini. iššε koras otsa·vni niv. voktas nivis. iššε ku, tši s-šasε šettini. oz vermε šettini šortnisε. iššε koras otsa·vni pon. iššε ku, tši s-šasε šettini. oz vermε. koras otsa·vni kašsε. ku, tši s-šasε šettini. oz vermε. otsa·vni koras šir. šir voktas. ku, tši s-šas kašisvε bež berdas. kašis ku, tši s-šas ponisvε bež berdas. a ponis ku, tši s-šas nivkajs pod-uv berdas. a nivkajs ku, tši s-šas mamiz berdε. a mamis stari·kiz berdε. a stari·kis šortni berdas. i vot ki skeni. ki skasε, a starikis gašš ušas, šortnisε vi^vε veptas. širis piššas.

pondasε vetšini podvo·vka viššā. a puktem lešni·tšis tuja piā. a vot starukajs ušas, piā tuvīs sitanas mertšas. stari·kis os ted mi i kerni. kovε lekar vaje·tni. dodā·vas vev dodāε i pukšas i munε lekarrežes koššini. munε i munε verεt. panta·šas ketš i jua·vε: "ki tšε munan, stari·k?" a stari·k otve, tšā·i tε: "lekarrez koššini muna.

kušan le, tš'i-tš'ini, pukš'i menam doddē!" pukšas ke, tš'is stari·kiz doddē i opet munēni odžvañ. stari·kivsē panta·šas rutš. "ki, tš'ē munan, stari·k?" stari·k otve, tš'a·žite: "lekarrez košš'ini muna. kušan le, tš'i-tš'ini, pukš'i menam doddē!" pukšas rutš i ope·t odžvañ munēni. panta·šas kei·n, ju·vε: "ki, tš'ē munan, stari·k?" "lekarrez košša. kušan le, tš'i-tš'ini, pukš'i menam doddē!" pukšas keiñ doddās. i ope·t odžvañ munēni. panta·šas oš, ju·vε stariki·sviś: "ki, tš'ē munan, stari·k?" stari·k otve, tš'a·žite: "lekarrez košš'ini. kušan le, tš'i-tš'ini, pukš'i menam doddē!" pukšas doddās oš.

i stari·k ber berge tš'as, gortas mune. gortas vaktis. vontisε baña. ještis bañašs. stari·k nu^vetas starukasε bañaas. lekarrez bi·de·s munasε bañaas. vot settš'in pondasε le, tš'i·tni. piña-tuvse pondasε kišk'ini starukašsiviś. stari·kivs norovi·tas i ju·vε: "no, skōro ñi goto·v voas?" "iššē ñe goto·v." vot tsari·kivs vittš'iš'ε. i ope·t juavas: "skōro ñi goto·v?" ope·t otve, tš'a·žitasε: "ñe goto·v iššē." ope·t norovi·tas i juavε: "no skōro ñi goto·v voas?" ope·t iβgas stuketas. "no, skōro ñi goto·v voas?" otve, tš'a·žitasε: "goto·v."

stari·k oštās iβεsse. a sija vremjoε ru, tš'is bešse vedra·az da peimas mara·žitas. ru, tš'is šinnezas vatš'kas stariki·svē bežnas. stariki·s os pondi adžž'ini. pondas šuni: "staruka·, staruka·!" staruka·-isvēñ š'is abu. starukasε koššas bañašis. povo·kvas dubasīs. stariki·s šuvε: "vok, staruka·!" a starukašs vēñ koskaez dubasas. stari·kivs boštās dubasse. koskaez kišš'asε povvas. stari·kivs pondas gorž'ini.

94.

miž'i·k vetvēm baza·rε. boštēm tš'eri, doddās puktem, pošt'i·vkaen vevtš'em. gortas mune veret. vi, dš'ε·tε odžvañ, tuñvas ku^vema rutš. miž'i·k tš'ettš'as dodd'iš, boštās rutš kijas, šu^vε: "ñe važēñ ku^vema, iššē šonit." puktas tš'eri·iz diñε etvaε. pukšaz doddās. pišñaes šivvε.

sija vremjoε ruṭṭṣis tṣettṣas žage·nik i tṣerisε pondas tṣapka·vni etiken bervanas. poto·m i aṭṣis tṣettṣas doddiṣis ruṭṣis i tṣerisε ektas i munas veras i pondas šojni.

voktas sṣi dṣine kei·n i pondaz·bai·tni: "kuma, kiṭiṣ tṣerisε boṣtin?" "ritṣka viṣis kiji." "kiṭṣ·kijin?" "beṣε vaas šuviṣti. dir kovε vidṣni. una šedas tṣeriṣis. toṣno kiṣki beṣε!" vot pukavas keinis tṣas, peṣvas beṣε, jeṭṣa šedem tṣeriṣis. kovε dirṣik vidṣni. poto·m puka·ve dir. jenis jugdas. kinmas ritṣkaas. pondas kiṣkini. oz vermi kiṣkini. i duma·ṣite: "una ni šedis tṣerijis."

iṣkaṣes va·doras vetṣeni. keinis pukave ritṣkavas. pondasε vartvini koromi·svanas keinsε. jurse potke·tase. jurṣis vemis tiṣave. keinis tṣettṣa·ve, beṣε ore·tas, piṣṣas. veras ope·t etvaasase ruṭṣisket i pondasε bai·tni. keinis šuve: "pukṣi mevve!" ruṭṣis pukṣas keinisve. i ruṭṣis piṣnasε šivve. keinis juaṣ: "kiṭṣem piṣnasε šivan?" ruṭṣis viṣtave keinisve: "vartvisε mene, i jur·veme tiṣa·ve." (ruṭṣis šojem kvaṣna·ṣis naṣε i jurse mara·ṣitem.) keinis šuve: "mene toṣo vartvisε. toṣo jur·vemis tiṣa·ve."

95.

miṣi·k kiṣε kei·nes i ruṭṣes. garjas jama, iṣṣi·t i pidi·n. muneni sija tuṣ kuṣa kei·n i ruṭṣ. i jamaas uṣasε kiṣna·nnis. i dumaiteni, kiṣpetni jamaṣis. keinis šuve: "me una duma duma·ṣita." a ruṭṣis šuve: "me etike duma·ṣita." miṣi·k voktas jama dṣine i šuve: "ṣurisε menim kika." vot pondas nije viṣni zorjen. ruṭṣis vodas i bittε kuvem. a keinis vetve·te. miṣikiṣ keinsε vijas, a ruṭṣε odṣvan leptas jamaṣis i dumaiṣas, kuvem ruṭṣis. i keinsε leptas jamaṣis. ruṭṣis piṣṣas sija perae.

96.

stari·k da staru·ka ovmaš kiken edden umel'. ker·kuis umel'. i eris potem. stari·k uđša·vem, pir tšeri kijem. sivē šedem ne-pros-to·i, a zovoto·i tšeri i pondem bađi·tni: "vedžmenē, stari·k, morjovas ber!" stari·k duma·itas, miž kerni. os ted, vedžni ili ne vedžni. a tšeriđis keimi·šē: "vedž, požà·lusta! me tenit oslužù, miž tejt kovē." stari·k duma·itas i vedžis morjovas ber.

i duma·itis stari·kis: "menam abu er." i naro·šno ber kitsa·is tšerisē. tšeriđis voktis bereg doras i šuvē: "miž tejt kovē?" "menim kovē, eris mejam gortin potem." tšeriđis višta·is: "mun gortat! voas vil'." stari·k gortas munas. voktas. pravda, em vil' er. pondas bađi·tni staru·kaisket: "vot mejim šedis tšeri. pondis bađi·tni: 'vedžmenē ber!' i me vedžis ber." staru·kais pondas vidni stari·ksē: "es kov sijē vedžni. kovis sijē vaje·tni. dura·k te, peri·šmitēđž ovin. on ted, miž kovē kerni·tē. mun šejtšà·ž·žē! mijan ker·kuis ed umel'. kor ker·kusē buržike!"

stari·k munas morjo doras, kitsa·vas tšerisē. tšeri voktas bereg doras i šuvē: "miž kovē tejt, stari·k?" "mejam ker·kuis ed umel'." tšeriđis višta·vas: "mun gortat ber! voas vil'." stari·k voktas gortas ber. pravda, vil' ker·kuis. i prisvu·gaes kika, stri·tšqitēni stariksē. stari·kis piras ker·kuas. staru·kais ope·t sijē vidē. "menim", šuvē, "os kov prisvugaesē. menim kovē, štobi tšeriđis aťšis prisvu·žni·tšqitis."

stari·k ope·t munē morjo dorē. koras tšerisē. tšeri voktas. "miž kovē, stari·k?" "staru·kais tenē koris aťtē prisvu·žni·tšqitni." tšeriđis sešša nem ez vištav. bežnas va berdas vatškis i munis. stari·k berge·tšas i munē gortas. gortas voktis. ope·t ker·kuis važ. i eris potem.

97.

jegi-baba o^vgma i pⁱr morttes šoivem. voktas sⁱ orde zonka, pⁱras gortas. i baba jua·vε: "mⁱivε voktin?" zonka višta·vε: "bivε vokti." "voktin da mⁱž adđžⁱ·vin?" "adđžⁱ·vi, eteras kijes valatš^eni." "nija menam kura·nnez. žššo mⁱž adđžⁱ·vin?" "kiškaez eša·venⁱ." "nija menam vožijez. žššo mⁱž adđžⁱ·vin?" "mort-sita·n adđžⁱ·vi." "sija menam gir. žššo mⁱž adđžⁱ·vin?" "mort-kingem." "sija menam šel^hi·tša. žššo mⁱž adđžⁱ·vin?" "mort-jurrez adđžⁱ·vi." "nija menam kaš^hikkēs. žššo mⁱž adđžⁱ·vin?" "jen povkaas tš^hvinēs." "nija menam ma-si·ššēs. žššo mⁱž adđžⁱ·vin?" "goras kaga pežaš^e." "sija menam ososo·k." jegi-baba šetas bisε zonkaivε. zonkaivε gortas pondas munnⁱ. i vot kote·rtε.

a jegi-babais pondas vetš^eini. pukšas mort-sita·nvas. i pondas tš^ettš^e·vtnⁱ etik vjorsta·en. pondas vetnⁱ zonkasε. zonkaivεn veema zu. sijε tš^eapk^has jur vev-deras. jegi-babaisvε voas ver. pondas kera·vnⁱ. vot, kera·vε, kera·vε. petas. ope·t^h zonkasε vetε. zonkaivε tš^eapk^has jur vev-deras zud. jegi-babaisvε voas gora. vot kajε, kajε. ope·t^h zonkasε vetε. i vetas. "no, ki tš^e te munan? dava·ž, pukšⁱ, me tenε nuve·ta!" zonka pukšas. jegi-baba gortas vaje·tas i dš^o·dž^h·vε jertas. i settš^ein verde.

vot verdas nedž^h·la i šuvε: "jon voin ni." sija mitš^e·vas pavka. jegi-babais duma·žitas, žššo umgl^h, žššo kovε verdnⁱ. nedž^h·la verdas. i med utš^eet nivisvε zak^h·žitas žari·tnⁱ goras. jegi-babais munas uđža·vnⁱ. nivis vontas gor i pondas žari·tnⁱ zonkasε. zonkasε kit-sa·vas, kitsa·vas: "vok, me tenε žari·ta!" zonka pukšas žirvas i kijesε, kokkesε paške·tas. še-kidž^h os·ter. nivkais a tš^eis pukšas žirvas i kijesε, kokkesε žmitas. zonkaivε sija vremjoε goras toji·štas i settš^ein piketa·vas. a tš^eis piššas zonkaivε. jegi-babais voktas. pondas šoivⁱ. "a tš^eski·t!"

98.

kañ da rutš o^vemaš. ručšis oššaš kei·nve i ošve: "menam em žvir. vit baranēn šojē i šuve šo: 'mavo' (мало)." oko·ta vi,đže·tni kei·nve i ošve, kičšēm setššēm žvir. kei·nis i ošis ez adžživve setššēm žvirse. siven nave·rno šivais una, ježeli unagn šojē. kei·nis i ošis šuveni: "kove korni geštī·tni." strapa·žitas meš i kvat bara·n i korase rutše i kašse. a ošis kajas požimve i pukšas uvve vi,đže·tni. a keiniš vodas piž uvte i siššā pondas vi,đže·tni. voktisē rutš i kañ. pondise šoini. keinišve umēla tidave. sija verže·ttšas vivvañ. a kañ tšaitas šir i pižvas uškēttšas. keiniš povžas i kotertas. kañis tožo povžas da tšepeššas požimvas, kedavin puka·ve ošis. ošis povžas, duma·žitas: "mene mede šoini!" i uvve uškēttšas.

99.

mije munime kora·šni mamket kiken. voktim neve·sta diņe. ker·kuas pirime. neve·staiž gortas. pondim ba^ji·tni, piža·nve puktīme vinase, kora·šni pondīme. mame šu^vis: "j o g o r p e t r ò · v i t š , ni v t e š e t a n m e a m z o n s a j e ? " a s i j a o z o t k a · ž i t j o g o · r p e t r ò · v i t š . ni v k a i s v e n h i m i s a n n a . a n n a i s o z i b a ^j i t , o z - b i m u n i v i š t a - i s : " e n i n e o d š a p e r a i s . o n m e n e v e r m i š e t n i . m e o g m u n . " m i j e s e š š a e g n i p o n d e b a ^j i · t n i . v i n a s e b o š t i m p i ž a · n v i š i p o n d i m m u n n i g o r t e .

100.

me gulā·žiti ni vkaket. menam mame kiviš. "dava·ž pondam sije kora·šni", višta·is menam mame, "sija škoro munas ženi·kve." i sije gušen boštīm. von mamisket vetvis oinas kvamse vaini. poto·m ašinas kvati·ttšise, kvamiš abu. ašinas i ni vkais muniš gortšis zonkaiž diņe. eni kerase svadba. svadba keže vešēttšise. boštise vina, kerise

braga i sur. korisε svadbošanaεs. no vot kreše·háas svadba. dodá·i-
 sε vevvez kujim para. pukšisε, munisε veni, tšattšini. vaktisε šelso-
 ve·tε. giššisε. berge·ttšisε, munnisε ber gortas. gortas vaktisε.
 vevvesε juskisε. piza·nvε veše·tisε šoini. va^jisε strapa·item (jai,
 žaritem karto·ška, kapu·sta, studén, vina·).

101.

1. džadž dorin oš·vapa. - sovo·nka.
2. eteras šura, ker·kuas komovej. - ker·ku ugevves.
3. gena oššε, kuš tšepε·ššε. - ki·pi·š.
4. gerd mes šed mešes hívε. - gor vonti·še.
5. gorvas zirimεš staruka puka·vε, sitanas šektan mertεm.
 - kvašna.
6. ker·ku gegεε siteš gez kattišεm. - hišš.
7. kik soja·vona etik kušaken kušakašemaš. - jer.
8. kirmi·š gatš vebšε. - va tšugunin.
9. munan, munan, tui abu; vunda·van, vunda·van, vir abu. - vavvet
 munan pižšjεn.
10. hql' soja·vona etik jamaε ku džaseni. - mes vištēni.
11. hql' soja·vona etik tšišja·nen tšišjana·šemaš. - piza·n.
12. oī i vun, oī i vun jenvε jirbitε. - zipka.
13. oī i vun vetveni i sijε kuta·vveni. - skoba·.
14. pos·tir jertεm kure·gges. - pišnes.
15. pošš kuša gert kai kotertε, virεn sita·vε. - sarta·s sottšε.
16. štēna· berdε reme·n nuša·vε. - hišš.

17. verε munε, gortε vi, ḍžetε, gortε voktε, verε vi, ḍžetε. - ṭšer.
 18. vorobe·ž kote·rtε, viren sita·vε. - sarta·s sotṭšε.
 19. zapvo·t ražan, teṭšni on vermi. - sarta·s šulavem.
 20. zapvo·t vev·deret ṭšoṭšḳom vev vi, ḍžetε. - teviš.

102.

ki, ṭšε tijε munatε,
 mi'la menε kolatε?
 ki ḍž mijε pondam ovni·tε?
 nañis abu šoini·tε.
 ṭšelaḍis gorzeṇi,
 juni, šoini koreñi.

103.

abu dona mašina·is,
 dona ṭšoṭšḳom ruṭškais.
 abu žal' mena·m mive·jis,
 žal' sive·n poko·tkais.

104.

muna, pira pemid veras,
 požim jivvas kaj̣išta.
 setṭšin ovε menam mo, ḍžε,
 šeḍšin·kima m a r i j a .
 sija tai menε vune·tis
 tom ševe·mšā ez oka·v.

105.

náťin bídmin, náťin tšúžin,
 zǐpkášan̄ uđža·vin.
 eni laš̄is (советская власть) mijan vois,
 umel̄ vun tšuva·is.

106.

kiđǎ̄ garmo·ńna paškavvε,
 siđǎ̄i kokis vešavvε.
 garmońna tala·nka,
 piťškas m a r i m j a · n k a .

107.

ińka dińšan̄ niŋka dińε
 tšuklaš̄emen tšitš̄ pińε.
 pińε, pińε sija sidǎ̄,
 petε, petε, nilš̄em tšitš̄.

108.

menam petškanis to,ťšo·neǎ̄,
 možno petškin̄i.
 menam mivej̄is uťšo·neǎ̄,
 možno vetvin̄i.

(Моя пряслица точена

можно прясть.

Мой милый учёный

можно ходить.)

109.

m a r i j o · k l'ento · tš'kaok,
 m a r i ven tš'asi · veve · m.
 m a r i po tš'asa · m vetve · m.

110.

odš'ik ri tš'kaik's kote · rtis,
 a eni mede koš'ini.
 odš'ik mivej's l'ubi · tis,
 a eni mede tš'ap'ini.

111.

- tš'el'ad', petam da minam
 da ki tš'e · že p'iram?
 - š' t' e p a · nis ord'e p'iram.
 - š' t' e p a · n kin gešš'et?
 - i v a · nis gozjen gešš'es.

112.

ka tš'a, raka, mi · že karzan
 menam ker · ku jurvin p'ir?
 ali on ted ment'sim ovem?
 p'ir gorju · ita i težda me.

113.

me · gortin videni i rugaiteni
 l'on ponda i kud'el' ponda
 i vesnita petš'ke · m ponda
 i ojsa vetvetem ponda.

114.

mǐǐ me kerǐ, mǐǐ me kerǐ,
 troskasε vune·ttǐi.
 mǐǐ me kerǐ, mǐǐ me kerǐ
 jugǐtedǐ jene·vttǐi.

115.

tǎtε kareisε vuza·is,
 mi bǐde·nnim gorzimε.
 boǐtis peganeǐ kebi·va,
 mi bǐde·nnim vartvimε.

116.

tǎta gorzε, mama gorzε,
 eni a,tǐǐm novobra·n.

117.

gulǎiti me, gulǎiti
 sat_kuǐas i posat_kuǐas
 i posad ulǐ,tǐsa kuǐas.

118.

ten da ta-^vun
 kik i l' l' a ·-vun
 ker ponda·m praznu·ǐtnǐ-tε?

119.

ten vuǐti i ta-vun vuǐti,
 řeredaaas eg jeǐti.
 petni,tǐsaas odǐ,jeǐti.

120.

alivuli!
kańsε kul'i,
šerme·tsε vuri,
vevsε kuti,
jer gege·rsε gegerti.
seten švetš vursε,
basεk niška uda·šsε,
š'lepo·i miži·k tšwĩa·šsε.

121.

- baba, ki,tšsε vetvin?
- tšuzšgi guvve vetvi.
- miž da miž šojin?
- vi da smetana, hańen tuki.
- mejim kolin-žsε?
- kol'i.
- me tai pešvi, da abu. ki,tšsε puktin?
- džotš-ponas pukti.
- me tai pešvi da abu.
- šera ponis šois.
- šera ponis kiten?
- jogε pirem.
- jogis kiten?
- bien sottšsem.
- bis kiten?
- vaen kusem.
- vais kiten?
- šera eška ju^vem.
- šera eškais kiten?
- ib v^vε munem.
- ibis kiten?
- šir pišketem.

- širis kiten?
- nalkje šedem.
- nalkjis kiten?
- tšeren kerašëm.
- tšeris kiten?
- zudjen zudjašëm.

122.

mužik vetvis bazà·rε i tšeri boštis. potom gortas pondis vokni.
 tuivas kuvema rutš. stari·k sije kaža·is i boštis. i duma·ite: "eta
 voas staru·kave vorotni·k!" i puktis dodde i vevtšis. i duma·ite:
 "vot, me šotà·ki poživsa·." gortas vaktis i ešin-u^vtin petis panit
 staru·ka. i staru·kave ba^j·ite: "me tejit bure·i vorotni·k vaji."
 trepi·tsε veptis. siven tšeris he ručšis abu. ručšis tšerisε bi-
 de·s veđža·vis i ačšis piššis. stari·g·bokas kvop (xnon) setis i
 višta·vis: "mižve· me sije bošti! ve^vema vovja." i starikven tšeri
 he vorotni·k ez vo.

123. ketš kijam kažen.

vere kajam, kaž vektam. i kolttšase settšε morttes karau·litni.
 a mukedis krugen kičševtasε i pondase gore·tvini. ašnis muneni kaž
 diņε gore·tvitēn. i ketš tšepg·ššas i geň·ite. kažε voktas, oz i
 kažav, kažε pīras. settšε kačči·šas. mort kote·rtas i kutas.

124.

aj-man, soj em, von em, medi·k von em. eše· em soj. uđža·vi
kreššà·nin, geri, keđži, vundi, varti, izi. ver kerà·vi, kiska·vi.
pes piliti.

125. rudž da kein.

važen verin ovemaš rudž da kein. kein kutavema pir kettšez da vetvem drevnae kijini ponnez da porššez. keđe kijas, sije nuvete etik tšukere. ručšis vetvem kijini tšeri. boštem keines šeras. pukšetem jukmez doras. ačšis munema i džit tuive. addže, mune mužik veven dodđen, kičš tečšema tšeri. ručšis kotertas odžvan, vodas tuž vivas. mate voktas mužikis veven dodđen. addže, kuive ručš tuž vivas. tšaitę, vijema kin-ke. kutas ručš bešetis. pavirtas ense dod vivas i šujištas settšin ručš. ručš kuivev keras. emnas košavas ense i pondas tšapkavni tuž vivas dotšis tšerise. bides tšapkavas. si bersin i ačšis dotšis petas.

vot, mune dod bersinis i tšaitę: "vokta-ke me gorte, kulq ručš. edđen bur voas vorochnik inhavę guňavas." voktas gorodas tšerise vu-zavni. kvatittšas, siven i ručšis abu i tšeris abu.

ručšis ber bertas jukmez doras i nebetas ne-una tšerise keinese verdni i ošjašni kein ođžin. keinis sije siviš juvave: "kiten te vermin eta-munda tšerise kijini?" ručš sive i šue: "me kiji tšerise jukmez dorin." i šue keinisve: "kij i te!" "mijen že me ponda kijini?" ručšis i šue: "pukš mate, mate jukmez doras! vedž bešte vaas! pukav i vittšiš, ker šedas teat bežve tšeri!" kein pukšas i vittšišę. ojis keđžit vevema. pukavas, pukavas, vittšišas, vittšišas. šo ne-kin os šed. ručšis pukave orttšen. vi džete, ker keinven bežis kin-

mas. vot, addžε, kinmiz bežis keinisven. sija i šue: "šedis teat bežvε tšeri." kein pondas kiskini bešse. os kışši. mıtšis i šue sive: "eddēn i džiit tšeris šedis tead bežvε. kolε eddēn i džiit vinen kiskini. keinis nevna petittsas bervan da ki dži hetškevtas, bežis oras i keinis kolttšas bešteg.

126.

me tšuži (šogmi) etik tiša tša kikjamis-sotha ekmiz-das šižim gode jun tevišin p e t e r -vunε kudimkarskei rajjonin posadin v e r k - j u š - v a . me vevetšši školain v e r k - j u š - v a posadin hol god. eššε vevetšši k u d i m k a r posadin hol god gorotskei školain. eta škola beššin vevetšši kig god kuža kurzezvijn u t š i t e l v e karin p e r e min. sešša vevetšši m e s v ain tui-keran-automobil' da traktor-keran inštutuin. gortin me ovi kig-das kujim god.

127. va-kul' pada

una otir kovasin munε bašni, ki tšem-ke em va-kul', kedija ove va pižškin da settšem mestajasin, ki dži melni tšain, possez ultin. una otir veriteni, enija va-kul'lez emeš. periš morttez vištaveni, ki dži-pe pernatεg piran vaε da on ki dži perna-pasaš, sidž tenε i va-kul'is kiskas pidin mestae. ki dži kolttšan ušni etnad melni tšain da abu ki dži permaid te vivin da abu ki dži jen melni tšaas, sek tenε džagetas va-kul'is.

128. veriš pada

sidž-žε periš otiris vištaveni, em i verin veriš. ki dži kolttšan etnad verin ušni, seki tenε verišis, ker te enmeššan, nebetas medik mestae. asivnas tšetššan, on ted, ki tšε i munn. ešan, vetvetan ve-režis bid vun, sek te diņε verišis voktas i šuas: "kinve te veritan,

jenvē-ja, verišvē-ja." veritan-ke jenvē, on pet veršis. veritan-ke verišvē, sija tenē petkedas veršis.

129. kivzišēm ponda

važin goddezīn vevi setššemin poverjo, kin as pondašis medē tedni, sive kovē munnī svetto-poras kivzišni. ekšeni etvae tommez da veriššez ojen. boštenī bahaiš gormettšan da jen-džadžjiš uštšitik jen. muneni posat saje, dērevna saje li. berjeni setššem mesta, kičšē voktenī kik tuž etvae. setššē kresta tužvas kerase krug. pīrase eta krugē etik sledet, munase krugo·m, šeršinis kiskeni gormettšan. medik mort kiske jense krugetis. kičži pīran-mestaedžis voktas ožvišmuniš mortis, pīran-mestaas puktas popero·g gormettšansē. beršinis-muniš mortis, kēda munē jennas, voktas pīran-mestaedžis, svtedas jense vimjas. seki bidennis krugen pukšase vim vivas. kijeznanis kutase šinneznise i pondase kivzini, kažnejis as pondašis mi medē tedni, mi sive voas ožvaš, kičži kivase pišna¹ez da kovokotētš šumsē, seki kin-ke kivzišez kovasiš petas šenik saje. kičži kivase gorše·m da dērvave·m, seki kin-ke kuvas. kičži kivase kečšem, voktan godis voas edžen bur urožai. kičži kivase garmohna orše·m da pišnašive·m da gorše·m, seki kin-ke munas savdatē.

130.

1. eta godin kekis keke nurin, gožumis voas zera.
2. kekis keke jag vivin, gožumis voas edžen kes.
3. ker pon vna·ve, veptema nirse vive, voas poža·r. a kičži-ke vna·ve da nirse večšema muas, voas poko·hnik.

4. *kiđži berva-vunedž voktas pi,tšik, gožumis voas eddén šonit.*
5. *kiđži menam vude veškít kokeven pjatajs, sek menim ušas mumi ki,tše-ke bur tuje. kiđži vude menam šulga kokam pjatae, sek menim ušas umel-tuž.*
6. *kiđži pervej šenta-brve, inka-gožum vune, eddén mi,tša vunis, ariš voas eddén bur.*
7. *kiđži voktas ka,tša gord_dine da pukšas mate i pondas taršini, seki voktas kin-ke-pe geš.*
8. *kiđži vude dovohe veškít kiam, kin-ke šetas menim deंगा. kiđži-ke vude dovohe šulga kiam, sek aššinim kovas šetni kinvę-ke.*

131. žėnik saje šetem pišna

mila-ne menę, d'inej, mam'nej,
redimej voninej,
šojemen šojate,
žėnikve šetate,
nelubej saje?
me-ja tijanve
eg vev uđžaviš.
me-ja odžvan
eg vetvi postaten, pokosen?
me-ja eg vetvi ger beršin?
no mila že-ne tije menę vašetat,
vašetat žėnik saje,
he v a n u saje.
me tšožžik as vivam pukta kijezes.
pira me pet'lae,
og mun me žėnik saje,
nelubej saje.

ode tije tede,
mi meam kerše ševemvam.
edden me kora, jenvę jurbita,
šete-že mene ženik saje,
v a n u saje.

(Почему меня отец, мать,
 родной брат,
 поедом едите?
 Замуж выдаете
 не за любимого.
 Я ли не была у вас
 хорошая работница.
 Не ходила ли я вперед всех
 при жнитве и покосе?
 Не ходила ли я за сохой?
 Почему же вы меня
 тогда гоните замуж
 не за Ваню.
 Я скорее на себя наложу руку.
 Зайду в петлю,
 но не пойду я замуж,
 за нелюбимого.
 Не знаете вы,
 что у меня делается на сердце.
 Очень прошу вас, богом молю вас,
 выдайте замуж
 за Ваню.)

132. *ʋon*

menim aje keđđis ʋon.
bur da biđšem biđmis ʋon.
ak, te đivo, biđmis ʋon!
ak, te đivo, biđmis ʋon!
da veva·vis ʋon piđška·s
j e giš v a h u, šer-bittas. (Из Ёгвы Ваня, средний сын.)
ak te, đivo šer-bittas,
ak te, đivo šer-bittas.
ta-vun voktas ođ-šerna·s
j e giš v a h u, šer-bittas.
ak te, đivo šer-bittas,
ak te, đivo šer-bittas.
ʋones mentšim biđes tałas,
ʋok turu·nnas bergeta·s.
ak, te đivo bergeta·s,
ak, te đivo bergeta·s.
vištavi· bi ajevε,
da šal' benim v a h uε,
ak te, đivo, v a h uε,
ak te, đivo, v a h uε.

133. *nivkaez**(kikiš šiveni)*

nivkaez, tijε, nivkaez tijε,
da kittšε tijε munatε?
kittšε tijε munatε?
da miła menε kolatε?
kidš me ponda ovni-tε,
ođ-vunε tšuvetni-tε? ...
mi, tšaεε vurniεε. (проводить дни и ночи
gažaεε ođjesε. хорошие денёчки
веселые ночи.)

134. *nivka^jez*

nivka^jez, tijε nivka^jez
da ki^jtš^εε tijε munatε?
ki^jtš^εε tijε munatε?
da mi^la menε kolatε?
ki^dž me ponda ovni-tε
da oⁱ-vunεε tšuve·tni-tε,
oⁱ-vunεε tšuve·tni-tε,
da mi^vaeε bi^{re}ε·tni-tε,
mi^tš^aaeεε vunneεε
da gaž^aaeεε oⁱjesεε?
ok, te menam, te ova·n,
da ker te me diⁿiš munan,
ker te me diⁿiš muna·n
da vakrameε sajε i^vε.
gortiš muna me i^vε·,
pira manasti·rjε.
su^vta pi^dže·svam me,
ponda me jurbi·tni.
šed žε meni^m, te jenine^ž
bur ova·n, š^tš^aš^live^ž.

...

(долю коротать
 хорошие денёчки
 и красивые ноченки.
 Ох мое ли ты житьё
 когда ты уйдешь от меня
 ...
 к черту подальше
 из дому пойду я далеко
 войду я в монастырь
 стану я на коленки
 буду просить
 дай же мне господи
 хорошую, счастливую жизнь.)

135.

ovemas vevemas stari·g da staru·ka. nija ke dže mas gogni·tša^ε
 šortni. ni ven bidmema šortni giriša. si berin kouε kerni šortni.
 stari·g da staru·ka kaise gogni·tša^ε. šortni kerise. pondise vettšini
 ni ber. stari·k vettšis. staru·ka pondis vettšini. ušis da i kuvis.

136.

menam dere·vhai ovε suše·d he·ivjn mijan ker·ku dinšai. si ven
 zon služi·tis armijain. gortanis nija kol'ttšise i šše kujimen, stari·k
 i staru·ka i moñ. staru·ka edden vevi veg, moñse prokod vidivvis.

et·piriš tevnas moñis munis gorode vuzavni vi, vuru·n. ker sija
 pondis muni, pogo·dda vevi bur. si beršai pogo·dda umε·ttšis edden.
 sija vaktis gorodeš. settšin vuzavis vi, vuru·n. no vev si ven vevi
 edden periš. i sija tev jivas kinmis vevit, pondis šogavni da i
 gorodat·že kuvis. inkave kovis munnj poden gortε. a pogo·dda šo ed
 den umεl vevi. ker sija munis tui·džinse, sek·ka už pondis pemdini.
 gortedž kole he·ivjn. inka terma·še gortε. no sija asivanas už vok
 tis gortε. ki dš sija i ššo vaktis, ker už dere·vha dinas pondis vokni,
 sija treši·tis vimse paš vivšis. a den gait vevi pijas. ker sija tre
 ši·tis vimse, si pora eštis den gate i ez i ted.

gortε vaktis. staru·ka edden i sijε vide: "ki tšε pe vevse voštini?"
 no moñit gorzemen si ve višta·vis bide·s, mi i sijet šogmis. staru·ka

pondis kornj dénga. moñit kvati·ttšis, déngajt abu. višta·vis, što abu dénga, vidno, što ešis. staru·ka vaše·tis moñte koššini déngate. no moñit petis etere da ez mun koššini dénga, a boštis géz, munis sara·je dai settših eše·ttšis.

stari·k vittši·še moñte, ker sija voktas, tšas, kik vittši·šis. moñit šo abu. stari·k estis ponar i petis etere. vi·dže·te, a seten moñit eša·ve géz jivjn. stari·k povžis dai kotertis sušed orde, višta·vis suše·dve, miž siven šogmis gortjn. si·dži stari·k estis bi·de·s, veuse, moñse, déngase.

137.

me išše vevi u·tši·tik. miže kaimē ibve kedžni zer. aje ke·dže. a miže i·dži·džik vonket piña·vam. me išše eG·kužvi piña·vni. tše·le·znaez kola·ve. vonē menē vide: "miła kola·van tše·lezna·ez?" si berjn mu·komo·ken spinaam ipkis. me vega·ši da vevvišis tšettše·vti dai pišši. vonē bēn menē kutis dai pukše·tis vevve. sešša šuve: "en pišši, to bura vartva!" si·dži ritedž u·dža·vim.

138.

me išše u·tša·tik vevi. i·dži·džik vonket vettšime va·dere tevnas. šettime jivoj izi·n. pondime sijen orsni. orsim, orsim. dai si berjn žugdim* me pondi jivvetšis kotra·šni. a kite·n me kotra·ši, sija mestin jijt vevi vesnit. me išše i·ve·žik kote·rti. si beršan jijt tšegis. me vei va pižškat. kijenam ku·tši·ši ji berdaz, vidtši bura edden. no vajt vevi edden kivjt, menē si·dži kiske ji uwtat. no všo·ze me vidtši. si berjn vonē me dine voktis da i kiskis ber, luž·vami me. sešša gorte kaimē. me tševttši da skore·i gorve. settših pašen kattti·ši da i vahti.

* žugdim ~ dugdim?

139.

kikēn mi tovà·rišket munimē verē vera·vni. munim mijē asivših.
 sija porait vevi arsē. vim vevi hé·pidin. menam tovà·rišven vevi pon
 v a p k o níma. kikna·nnimven vevise piša·l'lez. vetve·tim, vetve·
 tim verēt. oz addžiš di·tšit. vun·šer kadedž vevi pogo·ddais bur. a
 vun·šer beras pogo·ddais džugšis. pondimē ber bertni gortē. tuise
 eštīmē. oge tedē, ked·grē munnī. porait už ritvañē voktē, pondis
 pemdinī. a mijē všo verēt vetvetam. og addžē petni veriš. edđen mi·
 džimē. kovšis kernī bi i seten užni. ašinas pogo·ddā veša·vis. asiv·
 šan·žē addžimē tuise. voktimē gortē. diššē eg vaje. i mija·neš gor·
 tin eštēmaš. mam menam juva·ē: "kīten", šuvē, "užite?" me i sive
 višta·ši, kidž mi i mija·nket šogmis, kite·n užimē. sešša dir eg vet·
 vē verē.

140.

sija vevi porais tuvīs·kade. menam a i šoga·vis. i·džī·džik von
 služi·tis armijain. mijan šemja·it šižim mort. mešša i·džī·džīkit
 hé·ki·n gortin ez vev. pižžez biršise. menim kovis munnī melni·tšaē.
 asivse odž tšētšī. vev dodđa·vi. meše·kkez dodže te·tši i munnī
 pondi melni·tšaē. melni·tšaedž vevi šemma·tsat kilome·trov. ker me
 džin·tuise muni, sek·ka už pondis sive·tni. tujit žuga·vis. me per·
 va·šni pondi. sešša si berin menam vevē ušis tu i višis. a seten de·
 revhaīs matin ez vev. me etnam tu i šerīn. vev oz vermi petke·tni
 tuivas doDse. sešša me meše·kkesē dodžišis tšapka·vi. sek·ka veli·šte
 vevit petke·tis doDse tuivas. si beršan menim kovis meše·kkesē vjam
 petke·tni tuivas da tetšni dodže. menam prokit os·sudž. me seten su·
 va·i vun·šer kadedž. hé·ki·n tuivet etik oz mun.

vittši·ši, vittši·ši. settšē voktis tožē vevvin inka. me pondi inkaē bai·tni, miša: "totka, otsav, mešgkkesē tetšni doddas!" bilī·š inka ez dumait dirse da i kiken te,tsime dodde mešgkkesē. vot, si berin me už vokti melhi,tsaedž. melhi,tsain iza·n una edden. menim kovšis ovni settšin hol' vun. hol' vun berti tolko izi i gortē veli·š-te vettši.

141.

mijan dēre·vnaĭn pražnikkez praznu·ĭteni kujim, hol' vun. pražnik kežē kerēni sur, braga, boštēni vina·. i voktēni medik dēre·vnaessqā gulā·ĭtni pražnikte. ker ju'asē, šojasē bura, muke·dit kodžasē. sešša petēni etere vetve·tni dēre·vna kuža. gožumsē jektēni, šiveni uli,tsain, a tevse už ker-kuezin. maked naro·dit edden kodeš daĭ kod-uvjaas pondas vittšini medi·k mortket. settšē voktas kujime·dž da i pondas šuni: "miž tije vittšate! tirmas deli·ttšini." seten pondasē tiška·šni. tiška·šasē, tiška·šasē. sešša jansgettšasē. ašinas tšet-tšasē, mungni eta med orde miri·ttšini. voktasē, etvaa·šasē da i pondasē bera-na sur da braga juni.

142.

mijan etik gode m i k o · v a -vunē vovvisē medi·k dēre·vnašīn niŭkaez pražnikē. nija vokitse ašivšīn. a ašivas vaiĭt utšēt vevi. vun-šer kadas melhi,tsaiš prudse ve,đžise. vaiĭt vois i,đžit. ker nija bertise gortē, sija vevi užē· ritnas. pondise vudžni pereko·dvēt. nija ku,tsi·šgmen munise. ker kaise pereko·dvē, etikis ez vi,đžēt o,đžas bura. etik kokis mezmis pereko·dviš da i ušis. medi·k niŭkase kiškis šeras. kujime·džid kolttšis pereko·dvē. pondiz gore·tni, ki-jenas maka·ĭtni. gorete: "veisē, veisē!" si berin vi,đže·te, bilī·š

veise kik nivkait. sija una ez pondi duma·itni dai tšettše·vtis ni
šere. kujimma·nit veise vaε. si beršān melni·tšaiš pruDse igna·viε.
nije koššise kik vun vaiš. si berin tolko adžšise. eđde·n voemaš
noštemeš, bideš piktemeš.

143. getraše·m

me verin uđđavi. petna·tsat ruble·i polu·tši·ti. bošti preñikkez da mate·g. da muni inka ker·kuε kora·šni. inka diñε vokti. "munan on?" juvava. sija oz i bajit. ñem oz vištav. i petške.

144. vetasem

muni me pos kuža i kerεs vaktis. kerεs jivε kai. inkaez pukavemas kiken. mestaas, tetšsε, važ i,đžasvin pukavemas. i kerεs kruta buždem. i settšin šed mu tidavε.

145.

1. aťsis oz addži a vištavε jezvε. - kiv.
2. bit ker·kuin tsukila kok. - gormettšan.
3. džadž dorin oš·vapa. - sovo·nka.
4. džo,đž·uvin oš·vapa. - gor·vis.
5. džo,đž·uvin šera m a t r o · n . - krinka.
6. džoťš·šerin kes m a t v e i t šettša·vε. - ros.
7. eteras šura, ker·kuas komuvoj. - ugv.
8. eterin voñ, voñ, a ker·kuin goñ (< огонь). - bi da tšin.

9. gegreša vidžvε jen zεrε. - ireš kεrε·m.
10. gena ošsε, settšε kuš šujšsε. - tšuvki·kokε kema·vni.
11. gor vivin zirimeš, duššes staruka puka·vε, sitanas mertem be-
do·k. - šeme·s. kaš puka·vε gor-vivin (~ gorvin).
12. govni, tšain tšarhez zurašeni. - vartem.
13. kik kohe·tš i kik koltsó, šeras kert-tuv. - nožnitš.
14. kik soja-vona etik jien jiasemas. - jerin maje·ggez.
15. kureg pozjin tšotškom kureggez. - emin pinhez.
16. kužmesa vidžvε vim usε. piš požna·vem.
17. miž on vermi tuvje eše·tni. - kolk.
18. muna, muna, tujis abu; vunda·va, vunda·va, viris abu. - pižjen
vavvet munem.
19. hoš soja-vona etik guvε kužšaseni. - mes vište·m.
20. hoš soja-vona etik šašen veškšemas. - pizan.
21. ož i vun kiška·vveni. - iše·s.
22. pošš kuža kote·rtε gert·kajo·k. - sarta·sa bi.
23. sšena peven šitešges kiššsε. - ker-ku nitš.
24. šed mes gerd mesεs huvε. - bi i va.
25. šed mes piššsε, gerd mes vetšsε. - tšain i bi.
26. šed ver šerín pon uxtε. - keršem.
27. šorvin puka·vε šizim-demasa gerd zon; kin vi, džetas, sijε i
goržetas. - vuk.
28. ver šerín gerd-vešja·na suvavε. - šimtetem kižšš.
29. ver šerín peltem m a k a r kitsasε. - džinjan.
30. verε mune, gorte vi, džete, veršén vakte, verε vi, džete. - tšer,
sumka.

31. vev'is ge'ni·tε, ogo·bla suva·vε. - va kotε·rtε, be·rek_suva·vε.
 32. vorobei kotε·rtε pošš kuža. - sarta·sa bi.
 33. zapvot reže'tan, reže'tan, on vermi tet'sni. - sarta·s šul'avgm.

146.

1. jezvε jama en garji, sett'sε a'ts'it u'san.
2. ki'ti munε jem'is, seti munε su'his'is.
3. mi' ke'dž'an, si'je i vundan.
4. t'soža munan, mat'in voan; žagena munan, i'vindž'ik voan.
5. t'suki'la pu on veške·t i mortεs on vermi veve·tni.

147. pi'sna

nivkajes ti, nivkajez, ki'tš'ε-ja ti munatε?
 mi'ila menε kolatε?
 me bi muna da', da',
 gortε kol'ε žal, žal.

148.

- boba te, boba, k_itš_ε-ja vetvin?
- tšoža gu_ε vetvi.
- mijen šo^jin?
- vijen náhen šo^ji.
- menim kol'in-ž_ε?
- ko^li, džotš-ponas pukti.
- me košši, abu.
- šet_εpon šo^jis.
- šet_εpon kiten?
- jog_ε vodis.
- jogis kiten?
- eter_ε tsapkišem, bien sottšem.
- bis kiten?
- vaen kusem.
- vais kiten?
- šera eška juvem.
- eška kiten?
- ibviv_ε (~ ibv_ε) kajem.
- ibis kiten?
- šir pir_εtem.
- širis kiten?
- natkj_ε šedem.
- natkis kiten.
- tseren kerášem.
- tseris kiten?
- zuden l^ll'isem (~ nižmem).
- zudis kiten?
- k a m a saj_ε tsapkišem.
- šisim tsqha vevis settsin sojem.

149.

dere·vñajñ ovis muži·k. sijven inka kuvis. kol'ttšisε tšɛl'at kika, zonka i niŭka. a dere·vñaaš oviš dova·. muži·k getra·šis, boštis sijε. inka tšɛl'atε es pondi lubi·tni. muži·kve bai·te inka, što tšɛl'ad ħemen verdni. ħaħ abu. dava·i nu^v etam tšɛl'atε vere i kolame se'tšin. a zonka ez uš i kiviš bašñisε. i soivε ba'j·te, što "mi^ja·neš medeni vere nu^ve·tni i kolni". oinas zonka i niŭka petisε ker·kuiš guše·ñiken. i ektisε kamešo·kkez i pirisε ušñi.

ašinas kitsa·ve ma'tšeka: "tšɛttšɛ, tšɛl'ad, munni kovε vere pes kera·vni!" tšɛl'at tšɛttšisε. i po kuskū. ħaħ niŭε šetis. i munni pondisε vere. i zonka munε i vi'dže·tvε beras. a ma'tšeka šu^vε: "mi^j te, zonka-žug, berat vi'dže·tvan?" a zonka šu^vε: "von, kriša vi^vas kañ puka·ve!" a a'tšis zonkaš kamešo·kkez tšapka·ve tuivas. voktisε vere i bi kerisε muži·g da inka. i tšɛl'ad^vε šu^veni: "tijε esten ovε! a mi^jε mynam pes kera·vni." tšɛl'ad bi dñε kol'ttšisε i vittšišisε pemitē^š. no ai·ma·miš ezε vokte. tšɛl'ad' gore·tvise, gore·tvise i pondisε gorzini. no ħe·ki·n ez vok ni dñε.

poto·m tevišis vebis. i tšɛl'ad' kamešo·kkes šerti pondisε petni. i voktisε gortēdžinjs. iβε·sas stuke:tšini pondisε. ma'tšeka petis ošni i šuε: "mi^jε tija·neš vere kolime. a tijε mi^jve voktite?" poto·m ašinas muži·kve ba'j·te opjā·t: "dava·i, tšɛl'atε ešo· nu^v etame veras i piđe·žik kolame." a tšɛl'at kiveni eta bašñisε. no oinas medi-

se petni kamešo·kkez ektini. no iβε·sse maṭṭseka igna·vem zamo·kve. i tšēlād ez verme petni.

ašinas maṭṭseka kitsa·ve tšēlatsē: "tšētšē, vere kove munnī pes kera·vni!" tšēlat tšētšīsē i niṽe kusek ḡnḡn šetis. i munisē tuḡ kušā. a zonka beras viḡḡe·tve. a maṭṭseka šu·ve: "miḡ te viḡḡe·tvan berat?" zonka šu·ve: "me krišase viḡḡe·tva." a aṭšīs tuḡ kušas ḡn·kre·ški tšapka·ve. i voktisē vere. i bi kerisē. tšēlatsē kolisē bi diṽe. "tšēlād, ove, mi munam pes kera·vni!" tšēlat kolttšīsē. ovīsē pemitḡd'ž bi diṽin. no ai·ma·mīs ez vokte. tšēlat pondisē ḡorziṽi. no petni gortanīs ez addā. ḡn·kre·škies kaijez ektēmaš, šojēmaš. i tšēlād vere ešīsē. i diṽ vetvē·tisē. tolko pitattšīsē jagoddezen.

poto·m veba·ve tšōtškom kai. i tšēlat kai beršāḡ munisē. i voktisē dom diṽe ver šere. kriša saḡarovoḡ a eši·nmez ḡnḡovoḡ. tšēlat pondisē šoiṽi. a ker·kušāḡ petis staru·ḡa. i tšēlatsē ker·kue pirtis. i verdis bura niḡe. a zonkasē rešo·tka saḡe pēdna·vis. a niṽkasē kolis va kaje·tvini. a zonkaḡz bura pondis verdni. i verdis ḡedē·la. i poto·m vontis ḡor žāren. i zonkasē medis petškae žari·tni. a niṽkajs staru·kasē goras toḡi·štis i pēdna·vis seṭšin. i staru·ka sotšīs. a niṽka zonka mezmisē vovjēn. eta staru·ka vevem vovše·bḡiṽtša. i zonka i niṽka munisē gort koššini. i voktisē gortanīs. a maṭṭseka užē·kuvēma. i tšēlād oveni gortanīs ai diṽin.

150.

ker·ke ovem dēre·vḡaiṽ kreštā·nin, bedḡa·k. siḡven inka kuvēma. kolttšēm niṽka basek. a dēre·vḡaas ovēma dova·niṽket. no siḡa niṽkajs vevēma ḡe·basek. muži·k ḡetra·šēm i boštēma ete deva·se. i niṽkasē muži·kviš pondem umēla viḡḡni. ašīs niṽse verde jeven i smetanaen. a muži·kviš niṽkasē verde vaḡn tolko. i niṽkasē inḡa tev-

nas morò·znas jagoda·vni etik plattò^ven tolko. a nívka šu^vε: "me kíš jagotsε vaja vim uvtsís?" a ínka šu^vε: "ket te kíš vaj, a štobi vevi jagodís.

i nívka munis verε. voktis utšè·tik ker·ku dínε. i seten kujim mort utšè·tikeš, eš·net vi·dže·ttšéni. i nívkaε šu^veni: "te tšíškí mija·nviš ker·ku gegersε krugo·m!" nívka boštis ros i vimε tšíškis krugo·m. i sivε jagodís vebis tjr. i sija korži·nkaε ektis. i munis gortas. i jena kujim muži·k baji·tenj, što "edđen nívkaís eta bur. sije mijε·n·kε kovε podari·tnj." a etik muži·k i šu^vε: "ki·ni·miš sija pondas gore·ttšéni, si·ni·miš i siven emšis pondasε leta·itni tšervò·hettšez." nívka voktis gortas, korži·nka jagot tjr vajis. i ki·ni·miš gore·ttšé, si·ni·miš i tšervò·hettš lefi·tε. a maštšeka šu^vε: "te opja·t taj voktin. en vermi kinmini veras."

poto·m maštšeka asvas nívkaε vil' paš vuretis. i inda verε nívka·sε. "te mun, jagod vaj! vi·dže·t, med nívkaísven tšervo·hettšez leta·iteni, a tejat sidžε pondasε." i nívka munis verε. i voktis ker·ku dínε. kuji·m muži·k šu^veni: "tšíškí mija·nviš ker·ku gegε·rsε!" nívka šu^vε: "me tija·nvε hé ubo·rši·tsa tšíškini." nívka ez·kivzi nijε. enija muži·kkez i baji·tenj, šte "eta nívka umel'. ez·kilzi mijangs. mijε·n·žε sije podari·tame?" etik muži·k i šu^vε, što "sija gortas voktas i pondaz·ba^j·itni i siven kaže·i svovojn pondasε ža·ba^j·ez leta·itni". nívka gortas voktis i jago·d ez vaj. i kidž·gore·ttšé, si·dži emšis žaba lefi·tε.

151.

ker·kε vevem dère·vñain bedña·k·muži·k. ínka siven kuvgm. kolttšé·ma niv siven. i sija getra·šema. boštgm ínkaε nívkaε. i eta ínka muži·kviš nívkaε pondis umela vidžni. petškinj tšekte všo vrēmja.

nívka kovo·dets dorε pukšas i vun tjrén petšké. i tšun·ponnešis vir vetšé. i nívka tšerssε uške·tas kovo·dētsas i pondas gorzini:

"miž me višta·va maṭšekave?" i pondas tšersee suḏže·tni. i ušas kovo·deṭsas. i saimas seṭšēm gaža vidžževin. i pondas munnj njuva. suva·ve jàbloña. jàblokkez i šu^veni: "mijaṅes njuva boš, a to miže uša·vame!" njuva jàblokkez etvae tšuke·rtis. i muniz odžva·ñ. voktis krešta·nskež petška diṅe. peža šeni ḡañnez seten. i ḡañnes šu^veni: "mija·ṅes kiška·v, njuva, a to miže sottšame!" njuva kiška·vis ḡañnez. i muniz odžva·ñ. voktis ker·ku diṅe. seten inka kiṭsa·ve: "vogž me diṅe podu·ška^đes treši·tni!" njuva munis i pondis treši·tni podu·ška^đez. i podu·škašis pondise leṭi·tni vimmez. njuva šu^ve: "mejim oxo·ta gortē munnj." inka šu^ve: "šinnēte kuñ, me tenē gortat nu^ve·ta. te menē una kivzin." vot njuva šinnēs kuñis. inka nu^ve·tis i tšektis šinnez ošni. njuva vokitiz gord·dinas. sija vorota·e pondis pīrnj i kime·ršīñ pondiz zernj zovoto^ven. a petu·k i suva·ve vorota·vivin i kiṭsa·šē: "kukure·ku, mijan njuvais vokitis bide·s zovoto^ven." maṭšeka pondis šuni njukave: "te taj šo en vermi kuvni. voktin vovjen i zoloto^ven.

i si berin aššis njukase tšektis kolode·tsas uške·ttšini, štobi sija vokitis seṭšēm·m·ze zovoto^ven. njuva munis, uške·ttšis. i saimas gaža vidžževin i pondis munnj. sive panta·šis jàbloña. jàblokkez šu^veni: "mija·ṅes, njuva, boš, to miže uša·vame!" i njuva munis odžva·ñ, jàblokkez ez boš. i vokitis petška diṅe. peža šeni ḡañnez. ḡañnes šu^veni: "njuva, mija·ṅes kiška·v." njuva es kiška·v, munis odžva·ñ. vokitis ker·ku diṅe. inka kiṭsa·ve sije: "vok, njuva, pir tat·tšē!" njuva pīris. i podu·ška^đez eZ pondi treši·tni. i pondis šuni: "me bi gortē muna." inka šu^ve: "me tenē gortat og nu^vet. te menē on kivzi." njuva pondiz gorzini. inka šu^ve: "šinnēte kuñ! me tenē nu^veta." njuva šinnēs kuñis. i inka tšektis šinnez ošni. i šu^ve: "miže n·že me tenē podari·ta? eḏḏen te diš. me tenē podari·ta. kiđš·te vorota·oštan, tejit viilat kime·ršāñ dogo·ttšiššas." njuva vokitiz gord·dinas. i vorota·ošte. i sive dogo·t kiššē. a petu·k suva·ve vorota·vivin i kiṭsa·šē: "kukurè·ku. mijan njuvais vokitis bide·s dogodēn."

152.

ovis muži·k inkakēt. i sjuvgn tšēlad' ez veve. niiven šogmis mal'tšik-pal'tšik. muži·k inka radeš voise, što niiven zonka šogmis. no eta zonka skōro bīdmis, rostom pīza·nis suvda tolko.

muži·k munis vere pes kera·vni. i zonve zakāši·te: "te, zonka vevnas vok pessē vaini!" zonka vev dodda·vis. i munis vere. tuivas sive panta·šis muži·k veven. a sija gore·te: "kēš tuivišis!" a muži·k oz adāži. "kin gore·tve? vevis etnas mune," a eta zonka seṭšēm uṭšēt vevi. vevisve peļlas pīras i seṭšīn i gore·tve: "prāvo, lēvo!" a vevis si šerti mune. muži·k viḍže·tis, viḍže·tis i kežis. a zonka peļšinas petis i šera·ve muži·kes. voktis vere ajiz·dine. pes teṭšise dodde i munise.

tuivas panta·šē bārin. a zonka gore·tve: "vorò·tšai!" i bārin viḍže·te: vevis etnas. a kin gore·tve? a mal'tšik-pal'tšik petis vevis peliš i šera·ve. a bārin juva·ve: "kiš te?" bārinve eddēn ponrā·viloš zonkašis. i ašinas bārin voktis ajiz·dine i šuve: "zonkatē vuza·v!" muži·k šu^v e inka ve: "hān abu. miž žē kērnī. oge vuza·ve." a zonka šu^v e aive: "menē vuza·v! me pīšša si dīniš." muži·k soglašī·lša. a zonka munis bārinkēt. i ove seṭšīn. i užve sarā·jīn turu·n kovā·sīn.

ašinas petis kuka·rka meš šōdni i turu·nse kvatī·tis i mešve tšapkis. settšē mal'tšik-pal'tšik šuris turu·rnas šupkini. i meš niivi·štis mal'tšik-pal'tšik. mešis kinē·mīn pondiz·gore·tvini. a bārin povšis i pondis šuni, što mešis bebmis. sije kove viini. messe vijise i kiskise vere. a ke^ji·nnez voktise i pondise šoini, kinē·m mešviš režē·tise. a mal'tšik-pal'tšik petis vōvjen i muniz·gortas i višta·ve aima·mve, što "menē mešis niivi·švis da messe vijise i nu^ve·tise vere. a settšē ke^ji·nnez voktise i kinē·m režē·tise. i me peti vōvjen i pīšši gōrte."

a muži·k bolše zonkašē es·pondi vuza·vni. i oveni gortanīs.

153.

ker-ke ovise kujim von. etikis vevi i v à · n u š k a d u r a -
 t'š o · k . vot, vonnez mungni ĩb vĭve uđža·vni i šu^vgni: "te,
 i v à · n u š k a d u r a t'š o · k , mija·nve vunnas vaj obe·d."
 i v à · n u š k a boštis kevde·mmez i pondis munnĭ. a vuđže·riš rā-
 dom sĭket mune. a i v à · n u š k a šu^vε: "te miĭ-žε meket rādom
 munan? tijat nave·rmo kĭne·mĭt šĭma·ve." i i v à · n u š k a sĭve
 kevde·mmez tšĭsto šupka·vas (~ tšapka·vas) i voktas vonnez dĭne. i
 vonneš·šu^vgni: "te ĥāñse mija·nve vajin." a i v à · n u š k a šu^vε:
 "meket ĥĭn-ke rādom pĭr munis. i me sĭve ĥāñse šupka·vi. nave·rme
 sĭven kĭngmis šĭma·ve." sĭje vonnes·kutase i dava·ĭ vartvĭni.

i v à · n u š k a gortas sidž·i voktas ašĭnas. vonnes·sĭje opjā·t'
 indeni baza·re. "te, i v a · n , mun baza·re, bošta·š!" i v a · n
 dodđavas vev i munas. baza·rĭn boštās kašni·kkez i sov i pĭza·n . i
 pondas munnĭ gortas. pĭras verε. i mirrez una suvaveni. i i v à ·
 n u š k a šu^vε: "tšēlādo·kĭs šapkatemeš tšĭsto. niĭa kĭnmasε ed.
 nĭve kovε kašni·kkez jurvanĭs tetšni." i kašni·kkes tšĭsto te,tšas
 mĭrrez vĭve. i munas odžva·h . voktas retška dorε i vevsε pondas juk-
 ta·vni. no vevĭs oz ju. sĭja šu^vε: "vase kovε sova·vni, sek vevĭs
 juvas." i sovsε bĭde·s ĥĭstas retškavε. no vev oz ju. i munas odžva·h .
 i i v a · n šu^vε: "vev ĥol·ko·ka i kotεrtε. a pĭza·n ĥol·ko·ka tōžε.
 tōžε vermas kotε·rtni. me sĭje tuĭvas kolā." i pĭza·n suvte·tis tuĭve
 i kolĭs. i voktis gortas. vonnez juvaveni i v a · nviš: "miĭ te boš-
 tin mija·nve?" a i v a · n šu^vε: "me bošti kašni·kkez i pĭza·n i
 sov." "a kĭte·n-žε tijat tovā·rĭt?" a i v a · n šu^vε: "tuĭvas tšē-
 lādo·kĭs puka·veni šapkatemeš. me nĭve kašni·kkez jurvanĭs te,tšĭ."
 "a sovĭt kĭten?" "vevĭs oz ju, da me ĥĭšti retškavas." "a pĭza·n kĭ-
 ten?" "me sĭje tuĭvas kolĭ. vevĭs ĥol·ko·ka da kotε·rtε, a pĭza·nis
 tōžε kotε·rtni vermas." i vonneš·šu^vgni: "ak, te i v à · n u š k a
 d u r a · k !" i dava·ĭ sĭje vartvĭni.

i ašĭnas opjā·t' i v à · nes kolĕni gortas. "ašĭn mijan prāžĭnik.
 te kol'ttšĭ, i v a · n , sur vĭje·tnĭ!" i v a · n kol'ttšĭs i sur-

krinka^j es_perva·vis džo·džas i va-keŋe·s perè·tis. i pirtis pìž. i pondis uja·vni džo·tš·kužā. vonnes_settšē voktisē. i dava·ž i v a · n d u r a keš vartvini.

154.

dere·vhaiŋ ovise soja-vona. ovise nija bura. una poda vevi niŋen. a sojis vevi eddēn basek. i vonve šu^vē: "me^jim šekit etnamve u·dža·v-ni. dava·ž getra·š!" i vonis getra·šis. i iñis vonisven eta niŋkase es_pondi lubi·tni. i vonve šu^vē: "dava·ž sijē te vaše·t gortiš!" a von šu^vē: "sija una nužda addžis. og me sijē vašet." miła vonis oz vašet soise.

a eta iñka petas karta·vve. i mesviš laška (ляшка) kera·vas. i ženi·kve šu^vē: "tejat sojīt bebmis. mese kera·vis. te vaše·t sijē!" a von ete oz verit. potom eta iñka aššis kagase kera·vas i ženi·kve šu^vē: "tejat sojīt bebmis. kaga mentšim kerā·vis. sijē bolšē os_tui vidžni." von ete veri·tis i soise tšektis baseka pašta·šni. i nu^ve·tis vere. iñka tšektis viñni. a vonis veras tolko kerā·vis sojviš tšuvnes i vere kolis. a soj piris girka puē.

a ofi_tse·r munis lesu·itni i siŋen ponis niŋkase girka pušis addžis i dava·ž uvtni. ofi_tse·r settšē voktis i niŋkase tšektis petni. i nu^ve·tis gortas. i dir sija niŋkase gortas vi·džis. i si berin getra·šis eta niŋkavve.

a si berin ofi_tse·rse boštise armijaē. a eta iñkaven tšerez god šogmis zonka. i korise bàbuška. a eta bàbuška giže ofi_tse·rve piš·mo·, što "te^jat iñkaven šogmis pon-pija·n". a ofi_tse·r giže aī·ma·mve, što "ješli se·tšēm dēlo, to inkaes vaše·te, aš ket ki_tšē mune". a iñkase vašē·tise. i munis tui kužā i voktis kolodē·ts dorē. medis juni i kaga·se uške·tis i kijese paške·tis. i siŋen tšuvnes bide·s voise i kaga·se su·dže·tis i munis odžva·n. voktis gorodē. i

meda·šis restora·ne uđža·vni. uđža·vis bołse gòda.

a eta ofi·tse·r pondis vokni gortas i piriš restora·ne šoži·ni. i eta inka·ve vi·dže·tvε, potomù što eđđen sija vevi basek. i pondis ofi·tse·r bađi·tni, što "inka·ve mijam ker·ke etšše·m·že basek vevi." i šuvε: "te pukši me bokε i višta·v ki·tše·m·hibud raska·z!" a eta inka pukšis i pondis višta·šni, ki·t·sije vonis nuve·tis veras viini i tšunnesε kerà·vis i ki·t·sije ofi·tse·ris addžis i ki·t·sije si saje žehi·kvε munis. i ofi·tse·r munis armijaε i si·ven šogmis zon. i bà·buška si·ve gíže, što "tijat inka·ven šogmis pon·pija·n". a eta bà·buška vevi vovše·bni·tsa. a ofi·tse·r gíže gortas, tšekte inka·ve vašε·tni. i si·je vašε·tisε. i sija munis gorode i uđža·ve restora·nin zonnas. a zonis i·džit vevi ni. i dinas ki·tsà·vis zonsε. a eta zonis vevi ofi·tse·ris kodžε tšušemas. a eta ofi·tse·r vi·dže·tis, vi·dže·tis i pondis šuni: "eta mijam inka·ve vidno." e seteni etva·ašise i ovgni sei·tša·s etvain bura.

155.

vevi keza·. si·ven vevisε pi·ja·nnez šema. a sija vetvivis baza·re bošta·vni produ·kta. i tšelatsε tšektj·vis i·be·sse pedna·vni, "što·bi·-ke keji·nnez ezε vokte, a to tija·nεš šojasε". i keza· munis baza·re. i zakazi·te pi·ja·nnesve, što "kin voktas, metg i·be·s ed ošte!"

no etε keji·n tedis i voktis i·be·z·dore, pondis stuke·ttšini: "le·dže, tšelad, menε! me tija·nve vaji gešne·ttšez." a keza·pi·ja·nnez šu·vni: "te bi·bebe·tan, ne mijan te mamis. mijan mamis·ven govosis veshi·tik a tijat ki·z." i keji·n berge·ttšis i munis i šojis mel. i voktia·ber ni·dine i pondis ki·tsa·šni ni·dinin: "tšelad, ve·dže menε. voktis mamit. gešne·ttšez vajis." a keza·pi·ja·nnez šu·vni: "no·ko kokketε mi·ttša·v!" keji·n kokkez mi·ttšis. a keza·pi·ja·nnez šu·vni: "tijat kokket šedeš. a mijan mameven tšotškomeš. te bebe·tan mijanε. og ve·dže mijε tenε." keji·n berge·ttšis, munis i lapađez aššis mav·tis belivogn. i si·ven lapađez tšotškomeš voisε. i munis opja·t keza·pi·ja·nnez dinε. i stuke·ttšε. "ošte, kagađez, mamit voktis, gešne·t-

tšez vajis!" nija šuv^ueni: "kokketε mitšsa·v!" sija kokkez mitšsis. siven kokkos* tšpšskomε. i iβε·sse oštise sive. i kaža·visε, što né mamnis, a keji·n. a dava·i džepši·šni to piza·n uvtε, to koika uvtε i škafjε. no keji·n addžis šest štuk i bide·s hiva·vis. a šedme·ise ez addži. i keji·n munis.

a keza· gortas vaktis. siven etik pija·n abu. i dava·i gorzini. a šedmo·i kivis mamviš šise i pondiz·baji·tni: "me kolttši etnam. keji·n vaktis i bide·s hiva·vis. a keza· šuv^uε: "dava·i, muna·m keji·nεs koššini!" a keji·n munis viddžezve i vodis užni. keza· addžis kejinεs. a keji·n krepita užε. i kine·mas keza·pija·nnez vere·ttšeni. a keza· boštis purt i kine·mε reže·tis. i keza·pija·nnez petise vov·jen. i keza· ràd vois. i keji·nve kine·mas šujise kirpi·ttšez i vuri·se kine·mε. a keji·n saimis i munis juni kolodε·ts dore i miški·rt·tšis juni i siven kine·mas kirpi·ttšez vermise. i sija kolodε·tsas ušis i vejis. a keza· pija·nneznas ràd vo·is.

*kokkoz ~ kokkez

156.

muži·kven vevi ošo·v. sija peri·šmis. es·pondi vermini udža·vni. muži·k šuv^uε inkave: "mije ošo·ves natški·vamε." ošo·v etε kivis. i kuvni hé okò·ta sive. i dava·i piššini gortšis. munis tuž kužq. vaktiz·dere·vnaε. pon edde·n uvtε. ošo·v šuv^uε: "miž žε te uvtan?" a pon šuv^uε: "me peri·šmi. ek·pondi addžini. xožq·in mene medε džage·tni." ošo·v šuv^uε: "muna·mε meket puteše·stvovat!" i munise tuž kužq odžva·h. vaktise dere·vnaε. kañ stob vivin puka·ve i návze. ošo·v i pon šuv^ueni: "miž žε te návzan?" kañ šuv^uε: "me peri·šmi i šlepožša·vi i širrese ek·pondi addžini kuta·vni. i xožq·inīs mene medε džage·tni." ošo·v i pon šuv^ueni: "muna·mε mija·nket puteše·stvovat!" i munise tuž kužq odžva·h. vaktise dere·vnaε. vorota· vivin kitsa·šē petu·k. ošo·v i juvave siviš: "miž žε te gore·tan si bur·na?" a petu·k šuv^uε: "xožq·inīs mene medε natški·vni. ašin geššes·kore gešti·tni." ošo·v šuv^uε: "muna·mε mija·nket!"

i munisε ošo·v, pon, kañ i petu·k puteše·stvovat. pirisε verε. verin pemdis. i tida·ve bi uťši·tik. nija bi diñε munisε. vaktisε ker·ku diñε. seten oveni razbo·iñikkez i šojeni piza·n sajin šakei zaku·skasε. a ošo·v šu^vε: "kine·m šima·ve. kiđ·žε viživi·tni nije ker·kušis?" a pon šu^vε: "dava·i me tevve suvta. a mevve kañis suvtas. a kañve petu·kis. i pondame gore·tni. nija povžaašε i piššasε." nija siđž i kerisε. eta medve suvtisε ešī·n·vešte. a dava·i gore·tni, ošo·v asvis, pon asvis, kañ asvis, petu·k tožε. a razbo·iñikkez povžisε. i dava·i piššini ker·kuiš. i ker·ku kolťťsis etnas. i pirisε ker·kuε. i šojisε, miž vevi. i ošo·v šu^vε ponve: "te vod iβε·z·dore dežuri·tni!" kiđž vaktas razbo·iñik, te kokε kurťťše·vt siviš!" a kañve šu^vε: "te kaj gor vive i seťšin puka·v. razbo·iñik ješči vaktas, te sive rožaas tšęťťše·vt!"

oinas razbo·iñik vaktis i iβε·sse ošte. i pondis pirni ker·kuε. a siviš ponis kokε kvaťi·tis. a kañis sive rožaas tšęťťše·vtis. a razbo·iñik eđđe·ndžik povžis i dava·i gore·tni. i piššis i vaktis tov·riššez diñε. i višta·ve: "me pondi pirni ker·kuas i meťšim kokε kin·ke zubita kvaťi·tis. a gorvas kin·ke puka·ve i šinhešis bi petε. i međim roža·am tšęťťše·vtis. me povži i pišši."

157.

dere·vhain ovis muži·k i munis saken kiñni tšeri. i ñ - v a · doras vaktis a vais petem bere·gviš. muži·k vakteñ bere·g dore, i kuivε šuka. muži·k boštas zor i vatškas šukale. šuka tšęťťše·vtas va piťške i munas. muži·k keraz·bi i pondas užni. oinas si diñε loktis muži·k i sive i šu^vε: "te meťšim zongviš šinε piške·tin. muna·m leťši·tni!" a muži·k šu^vε: "me og vermi leťši·tni." a eta muži·k šu^vε: "muna·m, šorovno·! šinnetε te dava·i kuñ! me tenε va piťškas pirta." muži·k šinnes kuñas, i pirasε. tšęktas ošni šinnez. seťšem gaša ker·kuin. a zipkain kuivε kaga. i siven etik šinis abu.

a muži·kēs tšektε le,tšī·tnj. a muži·k šu^vε: "me og vermi le,tšī·tnj." a sija šu^vε: "dava·i šinnes_kuñ! me tenε bere·g vjvε petke·ta." muži·k šinnes_kuñis i munisε. tšektis muži·kviš šinnez ošni. i muži·k voktis bi diņε. a poto·m eta muži·k tšérez god vaε vejis.

158. leša·k

muži·k munis dère·vnaε verεt oīnas. i vi,džē·tε verin bi. a nekj,tšē·m ker-ku ez vev verin. sija voktis bi diņε. vi,džē·tε: gaža ker-ku suva·vε. a vorota·-o,džīn muži·k. i tšektε pirmi ker-kuas. a eta muži·k piris. i sijε pukšē·tisε šoini i va^jisε šākej šojan. i pondisε jukta·vni vinā·en i suren. muži·k kodžīs. a eta muži·kven ker-kuas vevi zon. i sija boštis garmo·nna i dava·i orsnj. a muži·k jektε. a eta muži·k pondiz_ba^ji·tnj, što "mija·nviš naro·tsε una ni indisε voina·vvε". a eta muži·k šu^vε: "mija·nviš tōžε una indisε." a eta muži·k petis i muniz_gortas. i ašinas sija tuj kuža pondis munnj jugitεn i voktis sija mestas, kiteņ vε^vi ker-kuis. i vi,džē·tε: setεn nem abu, kite·n sija oīnas jektεm. a sija mestjn suva·vε i,džī·t kez. i sija kesε krugo·m jektikas gegra·vεm, vimsε tšisto džugεm.

159. lešak

verin ker-kuin ovem stōrož etnas. i jugda·n-doras tevnas morō·z-nas sī diņε pirem muži·k, lakoī-sapo·ggez. i pondem korni tšajū juni. muži·k tšajūni·ken pižē·tεma. a eta muži·k šur ponšis ju^vεma i abu i sotεm sijε. i vεz jugdε. muži·k spašī·bo vištavas i stōrožviš ju^vavε: "te vesu·itvan žε?" a stōrož šuvε: "urrez abušč miž-ke." a sijε šu^vε: "pet me berin i vi,džē·t!" stōrož petas sī berin. i stōrožvε šu^vε: "šulga-kon-uvte·tšim vi,džē·t, me podasε munda vaše·ta." stōrož vi,džē·tε, setεn omεn verεtšis vodemaš šakej žviris, kj,tšē·m tolko na

švete abu, i šottšiši šeni tšisto. a kezzezas uris tir. storož devet
štuk uspe l viñi. a eta mužik šatēn vatškis i bide s žverres tšet-
tšise i munise odžva n. a eta mužik šu^vε: "me front vile vaše ta
podase."

160.

pašekajñ karau ltis storož moš-tšu rka^j ez ver šerjñ i užis etnas.
a tovà rišis munem gortas. i medem vokni tovà rišis oinas. eta storož
oñ-bi t biēn sijε vittšiši šε. oinas tovà riš ez vok. a oinas kin-ke
šivei vevēn vaktis ešī n-uvtas. sija duma itis tovà riš-sε. no eta
vevi ne tovà rišis. i vevis ešī n-uvtas pondiz bidmini i ešī n vev-
derēž bidmis. tolko kokkes pondise tida vni. a tušais ešī n vev-
derjñ. e eta storož povžis i kais gor vuvε*. i jugite^dž ez vermi
užni. i storož višta šε: "oinas me dīnε vovvis šivei vevēn ešī n-
uvtas leša kis i me povži i oñ-bi t eg vermi užni."

* vuvε ~ vi^vε

161.

1. džodž-u vīñ oš-vapa. - gor-vj s.
2. ker-ku geger sitež gēs katši šem. - nitš.
3. kik soja-vona eti jien jiašēmaš. - maje ggez heren heravan.
4. pos tir jertem tšotškom kure ggez. - piñnez.

162.

1. eti nin-puiš kik pev os_kul'vε.
2. i've·dāžik puktan, mati·žžik boštan.
3. jez baš'ivε en kivzi!
4. jezvε jamasε en garji, a tšit ušan settš'ε.
5. kin je tšša ba'i·tε, sija zine'n surttε.
6. kiti jemis, seti su'ni·sis.
7. kiti piris, seti petas.
8. kure'g os_ku'dž'qš, a va juvε.
9. kure'g petukes os_kot'kjet.
10. miž ke'dž'an, sijε i vundan.
11. tšeri košš'ε, kite'n pidi·ndžik, a mort košš'ε, kite'n buržik.
12. verttem veven i'vε on mun.
13. vi'dže·tni-te matin, a su'dže·tni i'vin.

163.

1. ješ'li vimis ušas pokro·v·vunε, to od'žž' tevε.
2. tšvettō·kidž' bura pukalε (с рождества до крещения), to bur god voas.
3. ur ješ'li še'ntab'ra·tš'otš'ko·mmε, to vimiz dir oz uš.

pešna

164.

ovi me, gorju·iti p̃ir
 bur ova·nse eg adāš̃i·v.
 šondi pete, kok jivi·n me
 kimeš̃si·m mi·ja·m va vettša.
 vun tir sidž̃ me u·dž̃ava·.
 asvijm mesta og adāš̃i.
 ok te mijam he ova·n,
 ker te me d̃ini·š̃ muna·n.
 kiđž̃ te geglan tareva·n.

165.

kiđž̃-ja mi·je pondam ovni,
 o·vuns̃e· tš̃uve·tni·te,
 et̃š̃em gaža vunnes̃e,
 et̃š̃em mi·tša o·jes̃e!
 gaža vunnas oz u·dž̃e·t
 mi·tša o·inas oz uš̃e·t.

166.

nivka^je·s·ti, nivka^je·z,
 ki·tš̃e-ja·ti munate,
 mi·la mi^ja·nes kolate?
 mi·je munam da' da'
 gorte kolttša edden žal.

167.

basek nivka, volkit-jura,
 kuž̃ tš̃iki·ša, dž̃enit gola!
 gerd lento·tš̃ki, gerd-zapo·na.
 vez-duba·sa, dorem tš̃arki.

168.

šondi šontε, šondi šontε,
 da ěe oddāā moz.
 a menε mivejjs ľubi·tε
 ěe oddāā moz.

169.

muna, vetťā vezjaši·mas,
 voda ěebid turinvas.
 goren ponda ťukhavi
 noren pešna ěužeta.
 aššim mivejjsε saime·ta,
 tšeskit onε vašeta.

170.

muna, vetťā i ě - v a doras,
 ševem šoggs ěndišta.
 se,ťšin menam druge ovε,
 ťet-šin-kima v a ě uε.
 sija menε ed vune·tis,
 oz vok menam druginej.

171.

kidšed tuvissis voktε,
 ni·vka¹ e·s tšuke·rtťšeni,
 bereg doras vetťšeni,
 sakesε·bošta·vveni.
 i vidťšesvas muneni
 i seteni milejesket panta·šeni.

172.

me važi·n u·tšē·t vevi·,
 mamē bokin užvivi.
 eni i·džita bidmi,
 poštelā bokε· tšapki.

173.

bur bi tuž kušas vetve·tni,
 edden kokkez višeni.
 a bur bi šet-šino·kasε lūbi·tni,
 a edden gortin vidni.

174.

miž te, kačša, raka, karzan
 mejam ker-ku jurvin pir?
 ali tedan, kačša, raka,
 ovan os_kol mejim dir?

175.

- me bi ni·vkasε lūbi·ta,
 a·vegi kovtaokasε
 i tšotšskom zaponokasε.
 - me bi zonkasε lūbi·ta,
 šera vešjanokasε
 i kudrā·vegi jur-šiokasε.

176.

ovemaš stari·k da staru·ka. stari·k šuve staru·kave: "ke,tšē ke-
džam šortni?" a staru·ka šuvas: "ke,džam džo,džē." a stari·k šuvas:
"džo,džin talšas." staruka šuvas: "ke,džam povatē." a stari·k šuvas:
"užni ne-kiten voas." staru·ka šuvas: "ke,džam govni,tšae." stari·k
šuvas: "ke,dža·m." ke,džemaš. staru·ka et-pir kaivas, stari·kve viš-
tavas: "peta·vveni." medik priša kaivas, u,tšatikeš. kujimet priša
kajas, kovē bošni. no i kajasē stari·k, staru·ka. i šortni boštase.

a soden veem piha. i staru·ka pondas vetššini govni,tšasih i ušas,
doimas. stari·k vontas baňa i munas koššini lekar. panta·šas kein.
i šuvas: "me bur lekar." stari·k pukše·tas dodde sijē. i pondase vok-
ni gorte. kein sijē stari·kes bebe·tas. stari·k piras ker·kue. a
kein vištavas: "me petava kartavve." kein petas i vevse šojas siviš.
kein i,džas kertavas vevviš, ku,tšikse kišalas. starik petas vev
dine. vev siven oz vetvet. zorjen setas, vev peras bokvas. stari·k
pondas vi,dže·tni. siven i,džas pitškas. i kein piššas.

177.

keťš i kein panta šemas i keťš šuve keinvē: "pondam kerni ker-
kuez." a kein šuve: "miš pondame kerni?" keťš šuve keinvē: "keram
puiš." a kein suve: "keram jiiš." i vot nija keremas.

voktēma tuvis. keinvēn ker-ku sivem. a keťšvēn ker-ku puoi, kol't-
tšēm sivēn ker-ku.

178.

mame munas uđž vilē, vundini, iťški šni, a mija neš kolās gortē.
i vot vonē pondas gōrzini. me sije zipkain gittšē ta. pežem jeven
šur-poniš verda. i gittšē ta. eterē petke ta i settšin novje ta.
mame voktas i b-višiñ i menšim juavas: "ki-nimiš verdin", šuas, "von-
tē?" i juavas: "užis vurnas ez?" a me vištava: "užis." no juavas:
"vartvin, en?" a me etpriťša, ogore iťšē kolī, a aťšim muni kot-
ra šni zonkaez diņē. mame voktis i kaga ogore iťšēn gorzē. me rit-
nas vokti gortē. i mame menē vartvis si ponda.

179.

mame menē nue tis školae. me veve tťši pervoi gruppain. mejam paš-
kemis umel' eddēn vevi. menē eddēn ez lubi tē zonkao kkez. vartvi v-
visē pir. ritnas vokta gortē škovašiñ. mamivē ponda nora šni. a mame
šuve: "zone, biđman i dži t dak sek bergetan niņē. eni gorzi da ter-
pi t! mi keran, a tēg biđman umel'a!"

180.

me vevi uťša·tik. vetvi tuje me. i menam vev šoga·vni pondis. i me roťšen eG ted nem. vokti rotš đere·vnaε. jua·vni pondi, keten ove vev-lekar. da mene bebe·tisε, istisε guna·vve. me muni, abu ne·ki·n settšin. me pondi goraini. i vokti vev diņε ber. menam vevis si pora kuvema. gortε vokti. mame mene vartvis edden, mila vevis kulis.

181.

mije mamket boštine mes. denğa ez vev. boštine muži·kviš uđža·vemve. no nije mamket eta muži·kve pes kera·vim, vundime, itški·šim. mame lon keris. me piņa·vi. ver petke·ti veriš. mame vartni vetvi·vvis. no i miška·šni vetvi·vvis. a me krišaviš vim tšapki·vvi. i arnas nažo·m kiska·vvi. i ker vartisε, iđžas-stopa·talvi·vvi. i turu·n vaja·vvim.

182.

maslehtëa-pora įsvašten niškaviš kokkesε tšegvavim i siņen ais sudittšis, mila kokkesε niškaviš tšegvavim. vošem zonkaεs suditisε uđš·viviņ uđšavni veš. mijaneš uđše·tisε tuž·viviņ. garjime kanava. no mašter edden tšektis uđšavni. mašter šuve: "kuliga·nnez, tije, uđšave buržika! ot ponde uđšavni, to pukšetase turmaε."

183.

tuvisnas nğan ez vev i me pondi bai·tni mamve: "me", miša, "muna uđša·vni kitťše·ke." a mame šuvas: "kin tenε primitas uđša·vni?" me muni k u d i m - k a r e potre·b-soju·ze. settšin stroitelstvo munis įdžit. me vokti desatnik diņε. a sija i šuve: "miž te verman kerni? uťšet." a "me", miša, "struži·ttšini verma." a sija i šuve:

"dava·i, vi·dže·tam tenšit rabò·tate!" boštis struž i vun uđžavi.
i sija oškis menε. i meni·m veštis etik vun ponda šemdesat kopè·jek.

184.

me pondi bai·tni mane·ve: "me muna uđžavni šaktaε." dokume·nttes
ez ve·ve. šelsove·tiš bošti sprafka. i muni šaktaε. voktim. os·pri-
mitε. a eteras vago·hetkajez tarvavim. a piťškas šaktaas ez ve·dže.
no veštisε tritsat vago·ne·tka ponda rubl' vošemdésat kopè·jek. i me
uđžavi·kujim mešats. a pato·m menε suvte·tise medi·k uđž·vi·ε, ker-
ni kertovoi tui. seten meni·m veštisε etik vun ponda dva rubl'à. seten
uđžavi me mešats. pato·m bošti raštšo·t i vokti gortε. vaji dén·ga
gortεdž tritsat šest ruble·i. a mane i šuve: "vot, zone, dén·ga vain!
eni veštam nalo·g."

185.

arnas mijan em pražnik m i t r e i -vun. i me muni dère·vnaε
p o d d'ā·n o v a. ovε settšin mejam dā·dā. muni me gešt·i·tni.
i ritnas nju·ko·kkez i zonkaez ekšemaš unaen. i me settše·žε arkilas
vokti. i pondi bai·ttšini nju·kaeskεt. i sija dère·vnaiš zonkaez pon-
disε menε vartvini. i dā·dā menε mēzdis, nuētis gortas i džebis džo-
dž·u·ε. i zonkaez biťsen menε koššemaš, medemaš purtzezen vunda·vni,
no ez adžε. dā·dā vorota pednavema. i dā·dā zonkaesε bebe·tem, što
"s a n k o munis gortas".

186.

me tomen getraši. me·am mane šoga·v is ve·vi. robota kerni ez ver-
mi·vvi. ker·kuin džodž miška·vni oz vermi. va kaje·tvini oz vermi,
všo kovε kerni me·im. i me getraši tomen. mane šuve: "no, zone,
munam kora·šni!" a me vištavi: "a·tšit tedan mo." boštis suše·tkas,

munise kora·šni. nivkaven ai-mamis šeteni me saje. mame vaktis kora-
 šanših i edden rad vois. boštim vina· i munim nivka dije juni. no
 kerim svadba. ektim roddezes. nivkaes vajgtime i kujim vun piruitime.

187.

nivkaes, ke,tše ti je munate,
 mila mene kolate?
 kedže me ponda ovni-te,
 gorjes tšuve·tni-te,
 oi-vunse džende·tni
 da gorjes tšuve·tni.

188.

- boba, te boba,
 ke,tše te vetvin?
 - tšuzei guvve vetvi.
 - miže te settšin vetvin?
 - vive, hānve vetvi.
 - ke,tše puktin?
 - juem, šojem.